

Toekomstbestendige sociale basis in gemeente Borne

Onderzoeksrapport

Colofon

Opdrachtgever
Gemeente Borne

Auteur(s)
Janet van den Boer
Lennart Homan
Lieset Jenneboer
Alyssa Wegman

Kenmerk
LJ/26/0237/sbbrn

Publicatiedatum
23 februari 2026

© Bureau HHM

Inhoud

1. Inleiding ... 4
1.1 Aanleiding en achtergrond ... 4
1.2 Onderzoeksdoelen en onderzoeksvragen ... 5
1.3 Leeswijzer ... 6

2. Onderzoeksopzet ... 7
2.1 Onderzoeksaanpak ... 7
2.2 Het analysekader ... 8
2.3 Scope en randvoorwaarden van het onderzoek ... 9

3. Huidige sociale basis ... 10
3.1 Samenvatting van dit hoofdstuk ... 10
3.2 De gemeenschappelijke sociale basis ... 11
3.3 De institutionele sociale basis ... 14
3.4 Financiering van de sociale basis ... 20

4. Benchmark ... 22
4.1 Inleiding en methode ... 22
4.2 Benchmarkresultaten ... 22
4.3 Positie van Borne en de benchmarkgemeenten ... 26

5. Perspectief inwoners ... 28
5.1 Samenvatting van dit hoofdstuk ... 28
5.2 Resultaten vragenlijst ... 28
5.3 Perspectief jongeren ... 33
5.4 Resultaten straatinterviews ... 33

6. Perspectief van stakeholders ... 35
6.1 Samenvatting van dit hoofdstuk ... 35
6.2 Interviews ... 36
6.3 Focusgroepen ... 39
6.4 Scenario-workshop ... 45

7. Beantwoording van de onderzoeksvragen ... 49
7.1 Hoe is de sociale basis in Borne momenteel vormgegeven? ... 50
7.2 Hoe verhoudt de sociale basis van Borne zich tot die van vergelijkbare gemeenten in Twente? ... 51
7.3 Wat zijn de belangrijkste sterke en zwakke punten van de sociale basis in Borne? ... 52
7.4 Welke best practices van andere gemeenten kunnen in Borne worden toegepast? ... 53
7.5 Wat zijn de belangrijkste behoeften van inwoners met betrekking tot de sociale basis? ... 54
7.6 Hoe beoordelen verschillende stakeholders de mate waarin de huidige sociale basis inwoners effectief ondersteunt? ... 55
7.7 Welke concrete verbeteringen kunnen op korte termijn worden doorgevoerd? ... 56
7.8 Welke langetermijnstrategieën zijn nodig om de toekomstbestendigheid te waarborgen? ... 60
7.9 Hoe kunnen de aanbevelingen effectief worden geïmplementeerd en gemonitord? ... 65
7.10 Tot slot ... 67

Bijlage 1. Bronnenlijst ... 68
Bijlage 2. Betrokken partijen ... 69
Bijlage 3. Overzicht voorzieningen, netwerken en initiatieven ... 70
Bijlage 4. Sociale verbinding in Borne ... 84
Bijlage 5. Samenvattend overzicht van aanbevelingen ... 86
Bijlage 6. Spreiding voorzieningen en witte vlekken in Borne ... 88
Bijlage 7. Samenvatting belangrijkste behoeften per doelgroep ... 90

1. Inleiding

In dit hoofdstuk beschrijven we de aanleiding en achtergrond van het onderzoek. We gaan in op het doel van het onderzoek en de onderzoeksvragen die in dit rapport worden beantwoord.

1.1 Aanleiding en achtergrond

De sociale basis vormt het fundament van een veerkrachtige samenleving. In gemeente Borne omvat dit alle formele en informele structuren, netwerken en voorzieningen die inwoners ondersteunen in hun dagelijks leven, zoals buurtnetwerken, vrijwilligersorganisaties, sportverenigingen en laagdrempelige initiatieven. Een sterke sociale basis bevordert participatie, inclusiviteit, gezondheid en welzijn.

Gemeente Borne staat, net als veel andere gemeenten, voor grote uitdagingen. Autonome ontwikkelingen zoals dubbele vergrijzing, een groeiend tekort aan zorgpersoneel en mantelzorgers, toenemende vraag naar (jeugd)zorg en bevolkingsgroei zorgen voor een toenemende (financiële) druk op het sociaal domein. Om de sociale basis toekomst-bestendig en financieel houdbaar te maken en houden, is inzicht nodig in de huidige situatie, de effectiviteit van bestaande voorzieningen en de behoeften van inwoners. Dit onderzoek richt zich op het gehele sociaal domein, van jong tot oud (0-100 jaar), met aandacht voor thema's als bestaanszekerheid, inclusie, jeugdhulp, Wmo, publieke gezondheid, sport, cultuur en veiligheid.

De afgelopen jaren zijn er in Borne diverse projecten en interventies uitgevoerd om de sociale basis te versterken, onder andere vanuit het programma Sociaal Domein, de specifieke uitkering GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord) en de Hervormingsagenda Jeugd. Deze projecten zijn vooral gekozen op basis van hun verwachte snelle impact en financiële haalbaarheid. Toch is er tot nu toe geen integraal onderzoek gedaan naar de mate waarin de sociale basis inwoners effectief ondersteunt.

Gemeente Borne wil met dit onderzoek strategisch en verantwoord beleid voeren, dat zowel korte als lange termijn investeringen en opbrengsten erkent. Door inzicht te krijgen in de huidige vormgeving van de sociale basis, kan de gemeente proactief inspelen op ontwikkelingen en werken aan een toekomstbestendige sociale basis.

1.2 Onderzoeksdoelen en onderzoeksvragen

Doelstellingen

Het onderzoek heeft als centrale doelstelling om inzicht te verkrijgen in hoe de (gemeenschappelijke en institutionele) sociale basis in gemeente Borne toekomstbestendig kan worden versterkt, zowel inhoudelijk als financieel. De belangrijkste doelstellingen:

1. **Inzicht in de huidige stand van de sociale basis in Borne:** In kaart brengen van voorzieningen, netwerken en initiatieven per wijk en leeftijdsgroep, inclusief de financiële inrichting.
2. **Benchmark met vergelijkbare Twentse gemeenten:** Vergelijken van de sociale basis van Borne met die van andere gemeenten in Twente.
3. **Inzicht in behoeften en ervaringen van stakeholders:** Via interviews, veldonderzoek en focusgroepen ophalen van ervaringen van inwoners, professionals en vrijwilligers.
4. **Inzicht in het verbeterpotentieel:** Signaleren van lacunes en kansen, en voorstellen doen voor het vergroten van sociale cohesie, inclusiviteit, burgerparticipatie en doelmatig gebruik van middelen.
5. **Concrete conclusies en aanbevelingen:** Formuleren van aanbevelingen voor korte en lange termijn, gericht op het versterken van de sociale basis.
6. **Draagvlak onder stakeholders:** Zorgen voor een transparant onderzoeksproces en draagvlak voor de resultaten.

Onderzoeksvragen

Uit deze doelstellingen volgen de onderzoeksvragen:

1. Hoe is de sociale basis in Borne momenteel vormgegeven (inhoudelijk en financieel; gemeenschappelijk en institutioneel)?
2. Hoe verhoudt de sociale basis van Borne zich tot die van vergelijkbare gemeenten in Twente?
3. Wat zijn de belangrijkste sterke en zwakke punten van de sociale basis in Borne?
4. Welke best practices van andere gemeenten kunnen in Borne worden toegepast?
5. Wat zijn de belangrijkste behoeften van inwoners met betrekking tot de sociale basis?
6. Hoe beoordelen verschillende stakeholders de mate waarin de huidige sociale basis inwoners effectief ondersteunt?
7. Welke concrete verbeteringen kunnen op korte termijn worden doorgevoerd?
8. Welke langetermijnstrategieën zijn nodig om de toekomstbestendigheid te waarborgen?
9. Hoe kunnen de aanbevelingen effectief worden geïmplementeerd en gemonitord?

1.3 Leeswijzer

Dit rapport bestaat uit de onderdelen:

1. **Inleiding**
   Toelichting op de aanleiding, achtergrond, het doel en de onderzoeksvragen.
2. **Onderzoeksopzet**
   Uitleg van de aanpak en het analysekader.
3. **Huidige sociale basis**
   Analyse van de huidige situatie in Borne.
4. **Benchmark**
   Vergelijking met andere Twentse gemeenten.
5. **Perspectief van inwoners**
   Behoeften en ervaringen van inwoners.
6. **Perspectief van stakeholders**
   Inzichten van betrokken partijen.
7. **Beantwoording van de onderzoeksvragen**
   Beantwoording van de onderzoeksvragen, inclusief aanbevelingen.

Bijlagen

Met onder andere de bronnenlijst, betrokken partijen en resultaten van de inwonersraadpleging.

2. Onderzoeksopzet

In dit hoofdstuk beschrijven we onze onderzoeksaanpak. Ook lichten we het analysekader toe, dat we hebben gebruikt om de verschillende onderzoeksvragen te beantwoorden.

2.1 Onderzoeksaanpak

Voor het onderzoek naar een toekomstbestendige sociale basis in gemeente Borne is gekozen voor een integrale en stapsgewijze aanpak, waarbij zowel kwantitatieve als kwalitatieve methoden zijn ingezet. Deze 'mixed-methods'-benadering zorgt voor een breed en diepgaand inzicht in de sociale basis, de ervaringen van inwoners en stakeholders, en de mogelijkheden voor versterking.

De onderzoeksaanpak bestond uit de onderdelen:

- **Document- en data-analyse**
  Allereerst hebben we een grondige analyse uitgevoerd van beleids-documenten, rapporten, cijfers en gebruiksdata over de sociale basis in Borne. Hierbij keken we naar de aanwezigheid, het gebruik en het bereik van voorzieningen en netwerken, zowel binnen de gemeen-schappelijke als de institutionele sociale basis. Ook namen we hierin de financiële gegevens en demografische ontwikkelingen mee.
- **Benchmarking**
  Parallel aan de documentanalyse voerden we een benchmark uit. De sociale basis van Borne vergeleken we met die van vijf vergelijkbare Twentse gemeenten. Dit gebeurde op basis van openbare bronnen én gesprekken met beleidsadviseurs uit deze gemeenten. Zo werden best practices en leerpunten geïdentificeerd die relevant waren voor Borne.
- **Groepsinterviews met stakeholders**
  Om de perspectieven van verschillende betrokkenen te begrijpen, hielden we semigestructureerde groepsinterviews met uiteenlopende stakeholders, zoals (beleidsmedewerkers), zorg- en welzijns-organisaties, wijkverenigingen, vrijwilligersorganisaties, buurt-initiatieven, onderwijsinstellingen, veiligheid, sportverenigingen, woningcorporatie, Visit Borne en het Kulturhus. De interviews leverden

inzicht op in de sterke en zwakke punten van de sociale basis en in de behoeften en ervaringen van betrokken partijen.

- **Veldonderzoek onder inwoners**
  Door middel van Borne Praat en straatinterviews haalden we ervaringen en behoeften van inwoners op.
- **Focusgroepen**
  Op basis van de eerdere onderzoekstappen organiseerden we focusgroepen met inwoners en stakeholders. Hierin werden voorlopige bevindingen getoetst, verdiept en aangevuld.
- **Triangulatie en scenario-ontwikkeling**
  De resultaten uit de verschillende onderzoeksmethoden werden samengebracht en geanalyseerd. Door middel van triangulatie hebben we overeenkomsten en verschillen in kaart gebracht. Vervolgens hebben we scenario's ontwikkeld voor de toekomstbestendigheid van de sociale basis, rekening houdend met demografische en maatschappelijke ontwikkelingen.
- **Scenario-workshop**
  In een workshop met diverse deelnemers werden de scenario's verder uitgewerkt en aangescherpt. Dit leidde tot concrete langetermijn-strategieën en aandachtspunten voor implementatie en monitoring.

Deze aanpak waarborgt dat het onderzoek breed werd gedragen, aansluit bij de Twentse context en voldoende ruimte biedt voor inbreng van alle relevante partijen.

2.2 Het analysekader

Het analysekader vormt de rode draad in het onderzoek en biedt structuur voor het verzamelen, ordenen en analyseren van gegevens. Het kader is gebaseerd op relevante literatuur en bestaande definities van de sociale basis, zoals die van Movisie en het Verwey-Jonker Instituut.

Binnen het analysekader onderscheiden we de dimensies:

- **Gemeenschappelijke sociale basis:** Formele en informele gemeenschappen, zoals sportverenigingen, buurtinitiatieven en vrijwilligersorganisaties. Hier ligt de nadruk op ontmoeting, betrokkenheid en onderlinge steun.
- **Institutionele sociale basis:** Professionele en georganiseerde voorzieningen en ontmoetingsplekken, zoals buurthuizen, bibliotheken en welzijnsorganisaties. De gemeente faciliteert en ondersteunt deze infrastructuur.

In het onderzoek hebben we de tien bouwstenen van een sterke sociale basis gebruikt als inhoudelijk raamwerk. Deze bouwstenen vormden geen strikt coderingsschema tijdens interviews, focusgroepen en veldwerk, maar fungeerden als richtinggevend referentiekader. Zo konden we brede, open gesprekken voeren én tegelijkertijd zorgen dat alle relevante aspecten van de sociale basis in beeld kwamen.

Het analysekader heeft gedurende het onderzoek meerdere functies vervuld:

- Het structureren en ordenen van gegevens uit documenten, gesprekken en veldwerk.
- Het verbinden en vergelijken van inzichten vanuit verschillende bronnen.
- Het herkennen van sterke en zwakke punten, behoeften en kansen.
- Het toetsen en onderbouwen van scenario's en aanbevelingen aan de hand van de bouwstenen.

Door de bouwstenen als toetsend en richtinggevend kader in te zetten ontstaat een samenhangend, realistisch en onderbouwd beeld van de sociale basis in Borne en de mogelijkheden voor versterking.

2.3 Scope en randvoorwaarden van het onderzoek

Het onderzoek richtte zich primair op de gemeenschappelijke en institutionele sociale basis in gemeente Borne. De persoonlijke sociale basis is indirect meegenomen, doordat deze samenhangt met de werking van de gemeenschappelijke sociale basis. De scope omvat alle leeftijds-groepen (0-100 jaar) en alle wijken binnen de gemeente.

Thema's en onderdelen die we binnen het onderzoek meenamen:

- De bestaande voorzieningen, netwerken en initiatieven binnen de sociale basis.
- De mate waarin deze bijdragen aan participatie, welzijn, gezondheid en zelfredzaamheid van inwoners.
- De toegankelijkheid en het bereik van de sociale basis voor verschillende doelgroepen.
- De samenwerking tussen formele en informele partijen.
- De financiële inrichting en doelmatigheid van de sociale basis.
- De vergelijking met andere Twentse gemeenten (benchmark).
- De behoeften en ervaringen van inwoners en stakeholders.

Door deze afbakening en randvoorwaarden is het onderzoek uitvoerbaar, relevant en goed inpasbaar binnen het beleid en de praktijk van gemeente Borne.

3. Huidige sociale basis

In dit hoofdstuk gaan we in op de huidige inrichting en het functioneren van de sociale basis in gemeente Borne. Dit doen we aan de hand van de tien bouwstenen uit het analysekader.

3.1 Samenvatting van dit hoofdstuk

Hoofdstuk 3 geeft een overzicht van de huidige sociale basis in Borne, waarbij we zowel informele netwerken en burgerinitiatieven als formele voorzieningen en gemeentelijke diensten beschrijven. De analyse volgt de tien bouwstenen van het analysekader en is gebaseerd op beleidsnota's, sociale kaarten, financiële overzichten en demografische gegevens.

Gemeenschappelijke sociale basis:

- Bestaat uit formele en informele gemeenschappen zoals sport-verenigingen, buurtinitiatieven, vrijwilligersorganisaties en culturele activiteiten.
- Vrijwilligers en organisaties zetten zich actief in voor inwoners die het financieel moeilijk hebben, met initiatieven als de Voedselbank, Dreamteam en het Noodfonds.
- Financiering komt uit diverse bronnen, waaronder acties, sponsoring en donaties, waardoor lokale betrokkenheid en eigenaarschap worden vergroot.
- Samenwerking tussen partijen is aanwezig, maar het bereiken van kwetsbare groepen blijft een uitdaging.
- Inwoners zijn over het algemeen zelfredzaam en betrokken, maar participatie van jongeren en bepaalde doelgroepen blijft achter.
- Voorzieningen als buurthuizen en gezamenlijke moestuinen worden soms door inwoners zelf beheerd.
- Noaberschap en onderlinge betrokkenheid zijn kenmerkend; tijdens de coronaperiode kwam dit extra tot uiting.
- Mantelzorgers en vrijwilligers spelen een cruciale rol, maar professionele ontlasting blijft achter en aanvullende initiatieven zijn nodig.
- Inclusie wordt gestimuleerd via laagdrempelige activiteiten, vrijwilligerswerk en initiatieven als het Taalcafé.

- Inwoners worden actief uitgenodigd om mee te doen en een positieve bijdrage te leveren via dorps- en wijkraden, buurtverenigingen en vrijwilligersorganisaties.

Institutionele sociale basis:

- Omvat professionele en georganiseerde voorzieningen zoals buurthuizen, de bibliotheek, de welzijnsorganisatie, sportaccommodaties en het Kulturhus.
- De gemeente zet in op financiële zelfstandigheid en het voorkomen van armoede via het Sociaal Hus en diverse regelingen, zoals het Jeugdfonds Sport & Cultuur en het Sociaal Fonds Borne.
- Er zijn drempels in het gebruik van voorzieningen, zoals onbekendheid, ingewikkelde procedures en versnipperde informatie.
- Financiering van de sociale basis gebeurt via subsidies, cofinanciering en regionale samenwerking, met aandacht voor efficiëntie en resultaatgerichtheid.
- Samenwerking tussen maatschappelijke organisaties, inwonerinitiatieven en partners wordt actief gestimuleerd, onder andere via het Sociaal Hus en regionale netwerken als SamenTwente.
- De gemeente streeft naar het versterken van eigenaarschap, zeggenschap en eigen regie bij inwoners, onder meer door bewustwording, het bieden van toegankelijke informatie en het stimuleren van participatie.
- Mantelzorgers worden ondersteund via netwerken, cursussen en waarderingsinitiatieven, maar de druk neemt toe door vergrijzing en een tekort aan respijtzorg.
- Vrijwilligers worden gefaciliteerd via ondersteuning, training en netwerken, maar het vinden van nieuwe vrijwilligers blijft een uitdaging.
- Inclusie is een speerpunt, met aandacht voor toegankelijkheid, basisvaardigheden en het betrekken van diverse doelgroepen.
- De gemeente faciliteert en ondersteunt burgerinitiatieven en stimuleert actieve deelname van inwoners.

Deze beschrijving laat zien dat de sociale basis in Borne breed en actief is, maar dat er aandachtspunten zijn op het gebied van bereik, toegankelijkheid, samenwerking en inclusie.

In paragraaf 3.2 en 3.3 gaan we dieper in op de gemeenschappelijke en institutionele sociale basis, waarbij we de werking van beide componenten beschrijven, met concrete voorbeelden en aandacht voor verschillen en overeenkomsten tussen wijken en doelgroepen.

3.2 De gemeenschappelijke sociale basis

Functie en kenmerken

De gemeenschappelijke sociale basis omvat alle formele en informele gemeenschappen waarin inwoners samenkomen, zoals sportverenigingen, buurtinitiatieven, vrijwilligersorganisaties en culturele activiteiten.

Bestaanszekerheid

Uit de documenten blijkt dat in Borne veel vrijwilligers en organisaties actief zijn om inwoners die het financieel moeilijk hebben te ondersteunen. De gemeenschap wordt omschreven als betrokken en solidair, er zijn veel mensen die zich inzetten voor anderen en tal van initiatieven die bijdragen aan het verminderen van armoede en het vergroten van participatie. Voorbeelden van initiatieven zijn de Voedselbank, Dreamteam, de Verjaardagsbox en het Noodfonds en activiteiten vanuit kerken en jongerenpastoraat. De samenwerking tussen verschillende partijen, zoals vrijwilligersorganisaties, sociaal werkers van Wijkracht, beleidsadviseurs

van de gemeente, vertegenwoordigers uit sport, onderwijs, kerk en zorg, speelt een rol bij het sterken van de gemeenschappelijke sociale basis gericht op bestaanszekerheid. Een voorbeeld hiervan is het Meedenkcafé in 2022 waarin 25 deelnemers mee konden denken over de ondersteuning van inwoners met een laag inkomen.

Financiering
In Borne zijn er vanuit de gemeenschap meerdere initiatieven en mogelijkheden om de sociale basis te financieren, hierbij denken inwoners actief mee over hoe doelen en wensen financieel gerealiseerd kunnen worden. Financieringsmogelijkheden vanuit de gemeenschap zelf die omschreven worden in de documenten: acties, entreegelden, sponsoring, donaties en crowdfunding.

De documenten tonen dat financiering binnen de sociale basis niet uitsluitend afhankelijk is van gemeentelijke middelen, maar dat er een netwerk van aanvullende bronnen en initiatieven wordt benut. Dit netwerk, gecombineerd met vrijwillige inzet en creatief ondernemerschap, vormt een belangrijke pijler voor het realiseren van activiteiten en het behouden van een sterke sociale infrastructuur in Borne.

Samenwerking vanuit gelijkwaardigheid
De documenten laten zien dat in Borne veel vrijwilligers en initiatieven zijn om inwoners te verbinden en ondersteunen. Over hoe de samenwerking binnen de gemeenschappelijke sociale basis verloopt wordt in de (beleids-) documenten niet veel beschreven. In de samenvatting van Meedenkcafés rondom het thema armoede in 2022 wordt wel aangegeven dat vrijwilligersinitiatieven veel steun ontvangen vanuit de gemeenschap (zowel inwoners als ondernemers), en dat de uitdaging vooral zit in het bereiken van de mensen die het nodig hebben met de beschikbare hulp.

Versterken eigenaarschap, zeggenschap en eigen regie
In de visie voor het Sociaal Domein wordt aangegeven dat de inwoners van Borne in grote mate zelf- en samenredzaam zijn. Veel inwoners kunnen goed voor zichzelf zorgen, hebben een eigen sociaal netwerk en weten waar nodig ondersteuning te vinden. Er is een hechte gemeenschap, er wordt naar elkaar omgekeken. Veel inwoners kunnen goed meedoen met de samenleving. Tegelijkertijd wordt gezien dat participatie onder bepaalde groepen minder is, zo blijft betrokkenheid van jongeren beperkt bij participatie en overleg in het kader van ontmoetingsplekken.

Daarnaast wordt in het programmaplan Sociaal Domein aangegeven dat inwoners steeds vaker uitgaan van ‘recht hebben op’ en maakbaarheid in plaats van zelfredzaamheid en acceptatie. Mensen zoeken nu eerder hulp voor problemen/vraagstukken die vroeger als normaal werden beschouwd.

Beschikbaarheid van ruimte en plekken
De gemeente benadrukt in documenten dat ruimten en plekken waar mensen elkaar ontmoeten essentieel zijn voor een sterke gemeenschappelijke sociale basis. Zonder ontmoeting ontstaat er niets.

Fysieke ruimten en plekken waar inwoners elkaar kunnen ontmoeten zijn in eigendom van diverse partijen. Naast de gemeente zijn deze ook in eigendom van stichtingen (bijvoorbeeld Het Bussemakerhuis, Openluchttheater Hertme en de Bornse Synagoge), verenigingen (bijvoorbeeld enkele muziekverenigingen) en particulieren.

In sommige buurten beheren inwoners zelf een buurthuis of gezamenlijke moestuin. Buurthuis De Letterbak is een voorbeeld waar vrijwilligers uit verschillende wijken samen activiteiten organiseren.

Responsiviteit
Bij responsiviteit in de gemeenschappelijke sociale basis gaat het erom in hoeverre inwoners onderling naar elkaars wensen en behoeften luisteren. De kleinschaligheid van Borne wordt als kracht gezien: mensen kennen elkaar, voelen onderlinge betrokkenheid en helpen elkaar waar mogelijk. Het principe van *Noaberschap* – naar elkaar omkijken in de buurt – is in Borne leidend als het gaat om sociaal kapitaal. Dit kwam bijvoorbeeld sterk naar voren tijdens de coronaperiode, toen een lokaal netwerk rondom Noaberzorg is opgezet waarin schrijnende situaties aan het licht kwamen (zoals eenzame mensen die niet zelfstandig bij vaccinatielocaties konden komen) en buurtgenoten en vrijwilligers in actie kwamen om te helpen. Inwoners omschrijven Borne als een gezellige, veilige gemeente met een dorps karakter, waar mensen vriendelijk, betrokken en actief zijn. Hierdoor voelen zij zich in Borne veilig en is gemeente Borne een fijne plek om te wonen.

(Onder)steunen van mantelzorg
In de documenten is weinig beschreven over de bouwsteen '(Onder)steunen van mantelzorg' in de gemeenschappelijke sociale basis. Beschreven is wel Stichting Zelfregieteam voor naasten van cliënten. Het Zelfregieteam werkt met ervaringsdeskundigen en organiseert activiteiten die bewustwording creëren over de positie van naasten. Daarnaast nemen vrijwilligersorganisaties zoals de Zonnebloem en informele netwerken van familie en buren zorgtaken op zich.

Steun & ruimte voor vrijwillige inzet
Uit de documenten blijkt dat inwoners van Borne zich op verschillende manieren belangeloos inzetten voor anderen. Mantelzorgers spelen een belangrijke rol door hun naasten te ondersteunen, zodat zij kunnen blijven deelnemen aan de samenleving en zelfredzaam blijven. Daarnaast zijn er veel vrijwilligers actief binnen de gemeente. Vrijwilligersorganisaties, zoals die voor asielzoekers, voedselpakketten en kerken, bieden vanuit hun eigen identiteit en missie diverse vormen van hulp. Ook informele ontmoetingsplekken, zoals koffiehoeken bij winkels, dragen bij aan sociale verbondenheid en ondersteuning.

De inzet van vrijwilligers zorgt voor variatie in activiteiten en maakt het mogelijk om in te spelen op uiteenlopende behoeften, bijvoorbeeld van mensen met beginnende dementie en hun naasten. De samenwerking tussen burgerinitiatieven en organisaties wordt gestimuleerd om preventieve voorzieningen te versterken en gemeenschappen in hun kracht te zetten.

Een voorbeeld uit de documenten illustreert hoe een klein initiatief kan uitgroeien tot een structurele activiteit. Een inwoner begon met het ondersteunen van het ontbijt in Het Dijkhuis, waar zijn vrouw verblijft. Dit leidde tot nieuwe sociale contacten, waaronder met een inwoner die beginnende dementie heeft. Samen organiseerden zij een wekelijkse biljartmiddag, die uitgroeide tot een ontmoetingsmoment voor bewoners en buurtgenoten.

Versterken inclusie
Vanuit de Omgevingsvisie Samen Borne staat beschreven dat Borne streeft naar inclusieve wijken waarin mensen naar elkaar omkijken, elkaar helpen en samenwerken, gelijkwaardig zijn aan elkaar en waar mensen binnen hun eigen mogelijkheden meedoen. In Borne wordt er zoveel mogelijk genormaliseerd, door te denken in mogelijkheden in plaats van beperkingen en door het stimuleren van eigen regie. In Borne zijn veel inwoners die goed voor zichzelf kunnen zorgen, een eigen sociaal netwerk hebben en waar nodig de weg naar ondersteuning kunnen vinden.

Inwoners van Borne tonen hun betrokkenheid via noaberschap, vrijwilligerswerk en lokale initiatieven. In het Taalcafé zijn vrijwilligers betrokken om op laagdrempelige wijze met inwoners te oefenen met de Nederlandse taal. Vrijwilligers bij de Zonnebloem maken sociaal contact mogelijk voor mensen met een fysieke beperking. Stichting Aandacht voor Elkaar heeft aandacht voor ouderen en mensen met een lichamelijke beperking. Ook worden diverse creatieve activiteiten georganiseerd en eetgroepen gevormd.

Mensen vragen & uitnodigen

Bij deze bouwsteen gaat het om mensen vragen en uitnodigen om mee te doen en een positieve bijdrage te leveren. Deze bouwsteen draagt bij aan gelijkwaardigheid en wederkerigheid. Inwoners van Borne vinden Noaberschap belangrijk: mensen helpen elkaar. Inwoners zetten zich in via dorps- en wijkraden, buurtverenigingen en vrijwilligersorganisaties. Via deze kanalen nodigen mensen elkaar uit om mee te doen en een positieve bijdrage te leveren. Dit doen ze bijvoorbeeld door activiteiten te organiseren en zich in te zetten voor hun buurt. De wijkcoördinator speelt een verbindende rol tussen de inwoners en organisaties.

3.3 De institutionele sociale basis

Functie en kenmerken

De institutionele sociale basis bestaat uit professionele en georganiseerde voorzieningen en ontmoetingsplekken, zoals buurthuizen, de bibliotheek, de welzijnsorganisatie, sportaccommodaties en het Kulturhus.

Bestaanszekerheid

In Borne ligt de nadruk met betrekking tot bestaanszekerheid op het versterken van financiële zelfstandigheid en het voorkomen van armoede en problematische schulden. De gemeente werkt met een integrale aanpak via het Sociaal Hus, het centrale loket voor welzijn en hulpvragen. Hier kunnen inwoners terecht voor ondersteuning, zoals gesprekken over rondkomen en energiebesparing. Er zijn diverse regelingen en initiatieven voor mensen met een laag inkomen, waaronder het Jeugdfonds Sport & Cultuur, het Sociaal Fonds Borne en het JongerenParticipatieFonds. Meermaals is beschreven dat vooral de voorzieningen voor kinderen “goed geregeld zijn”. Ook ouderenwerk wordt beschreven als belangrijk element. De vroegsignalering van schulden is een speerpunt: bij betalings-achterstanden wordt proactief contact gezocht om grotere problemen te voorkomen. Deze aanpak wordt positief gewaardeerd.

Ondanks de vele voorzieningen blijkt dat niet alle rechthebbenden gebruik-maken van regelingen. In 2023 maakte slechts 16% van de recht-hebbenden gebruik van minimaregelingen. Er zijn drempels zoals onbekendheid, ingewikkelde aanvraagprocedures en versnipperde informatie. Inwoners geven aan dat communicatie over rechten en mogelijkheden beter kan. De gemeente heeft een vernieuwd minimabeleid voor 2024-2026, gericht op laagdrempeligheid, transparantie en maatwerk. Preventie blijft belangrijk, onder meer via samenwerking met Wijkracht en vroegsignalering. Specifieke aandacht gaat uit naar jongeren met meervoudige problematiek, die via een jongerencoach langdurig worden begeleid richting onderwijs of werk. Voor jongeren met schulden is er het JPF, waarin jongeren twee jaar lang met een begeleider van gemeente Borne aan de slag gaan met hun toekomstdoelen. In ruil voor de inzet lost de gemeente de schulden af. Daarnaast wordt gewerkt aan een gevarieerd en betaalbaar woningaanbod.

Uit de documenten blijkt dat armoede in Borne de afgelopen jaren iets is afgenomen en dat er een stevig netwerk van voorzieningen bestaat. Tegelijk blijft het vergroten van het bereik en de toegankelijkheid van

regelingen een belangrijk aandachtspunt, waarbij communicatie en vereenvoudiging centraal staan.

Financiering

Gemeente Borne en haar partners zetten verschillende financierings-bronnen en instrumenten in om de sociale basis te ondersteunen. Voor cultuureducatie op basisscholen wordt bijvoorbeeld gebruikgemaakt van provinciale subsidie via 'Cultuureducatie 2025 – 2028' en gemeentelijke cofinanciering. In juni 2022 is een lokaal Muziekakkoord ondertekend met de ambitie om binnen acht jaar structureel muziekonderwijs op alle basisscholen te realiseren. Voor dit doel heeft de gemeente € 30.000 per jaar gereserveerd voor 2023-2025. Naast cultuur investeert Borne in toegankelijkheid van sport en cultuur via het Jeugdfonds Sport & Cultuur Hengelo-Borne. Voor preventieve gezondheidsprogramma's ontvangt de gemeente SPUK-middelen vanuit het landelijke GALA-programma. Deze worden ingezet voor interventies zoals valpreventie, Welzijn op Recept en versterking van kennis bij de GGD. Regionaal wordt samengewerkt via Twentse Koers, dat € 30 miljoen aan transformatiegelden bundelt om zorg en preventie te verbeteren.

In de documenten wordt gesignaleerd dat de gemeente voor een uitdaging staat om de kosten van het sociaal domein beheersbaar te houden. Sinds de decentralisaties zijn de uitgaven gestegen, waardoor in 2019 een besparingsopdracht van € 2 miljoen werd vastgesteld. Dit heeft geleid tot een focus op efficiënter werken en resultaatgericht subsidiëren: subsidie-partners moeten aantoonbaar bijdragen aan gestelde doelen en het subsidieproces wordt geëvalueerd en geoptimaliseerd. Daarnaast is er aandacht voor maatwerk. Instrumenten zoals de omgekeerde toets en doorbraakmethode worden genoemd om klantgericht oplossingen te bieden. Ook wordt gepleit voor een individueel maatwerkbudget om snel te kunnen handelen wanneer reguliere regelingen tekortschieten. Tot slot benadrukt de gemeente het belang van zorgvuldig omgaan met middelen en fraudepreventie om ondersteuning betaalbaar en effectief te houden.

Samenwerking vanuit gelijkwaardigheid

In de beleidsdocumenten van gemeente Borne wordt het belang van samenwerking steeds benadrukt. Zowel binnen de gemeenschappelijke sociale basis als in het sociaal domein wordt actief ingezet op samen-werking tussen maatschappelijke organisaties, inwonersinitiatieven en andere partners. Zo stimuleert het Borns Akkoord (2022-2026) samen-werking tussen inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners, omdat zij zelf het beste weten wat er nodig is. Een concreet voorbeeld is de organisatie van zinvolle dagactiviteiten voor thuiswonende mensen met dementie, waarbij lokale organisaties, zorginstellingen en vrijwilligers-groepen hun expertise en netwerken bundelen. Ook in het Transformatie-plan Mentaal Gezond Twente staat het netwerk rond de inwoner centraal, met aandacht voor eigen regie en integrale samenwerking.

Binnen de institutionele sociale basis zijn er duidelijke ambities, zoals het realiseren van één integrale toegang voor alle ondersteuningsvragen via het Sociaal Hus (gestart in 2022). Het Sociaal Hus fungeert als centrale plek voor advies, ondersteuning en actieve deelname, waar partijen als Wijkracht, GGD, Kulturhus en de gemeente gelijkwaardig samenwerken. Daarnaast zijn er partners als Stadsbank Oost Nederland, Vluchtelingen-Werk, Welbions, Humanitas, huisartsen en onderwijs betrokken. De verdeeltafel zorgt voor gezamenlijke bespreking van hulpvragen, wat leidt tot effectieve en soms verrassend eenvoudige oplossingen. Evaluaties tonen aan dat deze gelijkwaardige samenwerking bijdraagt aan een positieve werksfeer en het loslaten van eigen belangen.

Uit de praktijk blijkt dat het inzetten van ervaringsdeskundigen, zoals besproken in de Meedenkcafés over armoede, kan bijdragen aan gelijkwaardigheid. Ook wordt aanbevolen om onder regie van de gemeente de samenwerking tussen organisaties, professionals en vrijwilligers verder te versterken. Evaluaties van pilots, zoals ontmoetingsplekken en RESET074, laten zien dat afstemming tussen partners als jongerenwerk, politie en BOA's nog verbeterd kan worden.

Regionaal werkt Borne samen binnen SamenTwente, een samenwerkingsverband van 14 Twentse gemeenten. Hierin worden inwoners en hun netwerk als gelijkwaardige partners gezien, met zeggenschap over de ondersteuning en zorg. De regionale aanpak van laaggeletterdheid sluit aan op lokale initiatieven zoals het Taalhus, zodat signalen uit de praktijk het regionale aanbod kunnen verbeteren.

Versterken eigenaarschap, zeggenschap en eigen regie

De visie van gemeente Borne is dat uitgegaan moet worden van de eigen verantwoordelijkheid en de (veer)kracht in iedere inwoner om regie te voeren over zijn leven, zich aan te passen en naar vermogen mee te doen in de samenleving; in lijn met het gedachtengoed van Positieve Gezondheid. Waar het inwoners niet lukt om goed mee te doen en voor zichzelf te zorgen wordt zorg en ondersteuning geboden. Uitgangspunt daarbij is "ondersteuning zo kort en licht als mogelijk, maar zo lang en zwaar als nodig". Deze visie komt in diverse documenten terug. Benadrukt wordt daarbij dat inwoners zoveel mogelijk de touwtjes in handen moeten (kunnen) houden. Uit de documenten volgt dat in Borne duidelijk wordt ingezet op een beweging naar zelfredzaamheid, normaliseren en "zorgen dat" in plaats van "zorgen voor". Dit moet leiden tot duurzamere oplossingen en voorkomt onnodige afhankelijkheid. Normaliseren is daarbij een sleutelbegrip: niet elke hobbel in het leven moet meteen gemedicaliseerd of bestempeld worden als probleem dat de overheid moet oplossen. De gemeente en haar partners zijn bewust bezig inwoners mee te nemen in het idee van eigen verantwoordelijkheid en van een participatiesamenleving.

Uit de documenten volgen verder een aantal zaken die gedaan (kunnen) worden om eigenaarschap, zeggenschap en eigen regie te bevorderen. Dit begint bij de bewustwording van de eigen verantwoordelijkheid en de activering van inwoners. Een voorbeeld hiervan is 'Senioren op eigen kracht' (SOEK, onderdeel van Wijkracht) waar met senioren gesproken wordt over wat ze nodig hebben om te (blijven) doen wat ze graag willen en welke oplossingen ze daarvoor zelf zien. Een ander voorbeeld is de activering van inwoners richting werk. Hierbij is het nodig dat inwoners zelf- en/of samenredzaam zijn. Verschillende zaken kunnen daaraan bijdragen, waaronder: het versterken van basisvaardigheden (taal-, reken- en digitale vaardigheden), het vergroten van zelfvertrouwen, het normaliseren en accepteren van diversiteit, het versterken van sociale cohesie in de wijk/buurt, en het stimuleren van het sociaal netwerk.

Daarnaast kan informatie vanuit organisaties en toegang tot voorzieningen nodig zijn. Goede informatie (via lokale berichtgeving) en toegankelijke voorzieningen met een centraal aanspreekpunt - zodat inwoners makkelijk en snel terechtkunnen met al hun hulpvragen - kunnen helpen om het eigen oplossend vermogen van inwoners te vergroten. Een voorbeeld van een voorziening is de jongerencoach die is aangesteld om jongeren met gestapelde problematiek ondersteuning te bieden op verschillende leefgebieden, om te zorgen dat zij hun interesses en talenten ontdekken en hun weg vinden naar werk of opleiding.

Verder kunnen inwoners uitgenodigd en de ruimte geboden worden om ideeën aan te leveren voor plannen van de gemeente, om eigenaarschap van inwoners te vergroten. Een voorbeeld hiervan is dat leerlingen in de Bornsche Maten zijn gevraagd hun ideeën voor een nieuw schoolterrein te delen. En andersom kan de gemeente inwonerinitiatieven stimuleren, waarbij inwoners eigenaar van het idee blijven, om de eigen kracht van inwoners te benutten.

Beschikbaarheid van ruimte en plekken

Documenten laten zien dat verspreid door Borne diverse ontmoetings-ruimtes en -plekken zijn. Genoemd worden onder andere:

- Het Kulturhus (dat het gebouw huurt van de gemeente), met onder andere de bibliotheek, een theaterzaal, de muziekschool en ruimtes die verhuurd worden aan culturele- en maatschappelijke organisaties.
- Ontmoetingsruimtes in wooncomplexen (in: De Laterie, Sancta Maria, Van Heekgaarde, De Aak, De Schouw).
- Wijkaccommodaties (bijvoorbeeld: Ontmoetingsruimte De Wanne, De Wensinkhof, De Fontein, Stefanshof, De Potkaamp, t Praathuis, Wijkcentrum de Letterbak, Wijkgebouw De Spil, Sindron, Clubgebouw ijsbaan Zenderen, Theaterhoes, Spookhoes).

Ruimtes worden vaak gedeeld en het activiteitenaanbod is er breed. Laagdrempelige bijeenkomsten als koffie-inlopen, repair cafés, creatief bezig zijn, samen eten, en sportgroepen vinden verspreid door de gemeente plaats. Wel wordt in het conceptprogramma wonen welzijn zorg 2025 opgemerkt dat in een aantal wijken (zoals de Bornsche Maten, Letterveld 2 en Dikkerslaan Molenkampweg en omgeving) geen ontmoetingsruimten aanwezig zijn binnen een straal van 500 meter. Ook geeft de gemeente in dit programma aan dat zij voldoende kwalitatieve ontmoetingsruimten in wijken wil stimuleren en dat zij samen met Welbions (woningcorporatie) wil onderzoeken of het aantal ontmoetings-ruimtes uitgebreid moeten worden of bestaande ruimten beter kunnen worden benut. Een overzicht van voorzieningen per wijk is opgenomen in Bijlage 6.

Een ander aandachtspunt dat genoemd werd is het vervoer naar plekken voor ontmoeting (bijvoorbeeld voor thuiswonenden met dementie). Goede voorzieningen moeten voor iedereen bereikbaar zijn. Inmiddels lijkt dit goed geregeld met Automaatje, FlexRRReis en aanvullend openbaar vervoer.

Naast deze specifieke ruimtes en plekken wordt ook de openbare ruimte genoemd als belangrijke plek voor ontmoeting. Daarom zet de gemeente, zoals genoemd in de omgevingsvisie, in op verblijfskwaliteit bij de inrichting van de openbare ruimte. Als mensen ergens graag verblijven zullen ze elkaar ook eerder ontmoeten. Hierbij kan gedacht worden aan een veilige, toegankelijke omgeving die uitnodigt tot spelen, bewegen en ontmoeting, met ruimte voor groen en water. Ook worden sport-accommodaties en scholen genoemd als belangrijke plekken voor ontmoeting.

Verder wordt in de 'Tussenevaluatie van de pilots ontmoetingsplekken en RESET074' aangegeven dat jongeren (15-23 jaar oud) behoefte hebben aan eigen ontmoetingsplekken en dat de gemeente samenwerkt met jongeren en omwonenden om hiervoor een geschikte plek te creëren. In iedere wijk wordt toegewerkt naar een ontmoetingsplek voor deze jongeren; een plek die niet alleen fysiek passend is, maar ook sociaal veilig en gedragen door omwonenden.

Responsiviteit

Responsiviteit binnen de institutionele sociale basis betekent het open staan voor de ideeën en behoeften van inwoners vanuit de gemeente en uitvoeringsorganisaties. Daarnaast betekent het luisteren naar behoeften, wensen en krachten van inwoners vanuit hulp- en zorgverleners. Gemeente Borne zoekt actief de inbreng van inwoners bij beleid en plannen en vind inwonerparticipatie belangrijk. Borne heeft bijvoorbeeld inwoners laten meedenken over de omgevingsvisie (*Bornse Dromen Dagen*) en de toekomstvisie (*MijnBorne2030*), waarover Rob Welten in 2011 schreef: *"Borne is de eerste gemeente in Nederland die het maken van een toekomstvisie heeft overgelaten aan de inwoners."* Er zijn binnen de gemeente veel burgerinitiatieven zoals wijkraden, dorpsraden, belangenverenigingen, verenigingen, vrijwilligersorganisaties en kerkgemeenschappen die door de gemeente (kunnen) worden benaderd om mee te denken.

Sinds 2017 heeft Borne een adviesraad sociaal domein, om gevraagd en ongevraagd het college te adviseren en mee te denken in beleids-ontwikkelingen met betrekking tot de Wmo, Jeugdwet en de Participatie-wet. Hoewel de werking van de adviesraad over het algemeen als positief wordt ervaren, zijn er duidelijke verbeterpunten, zoals het bereiken van de ondervertegenwoordigde groepen. Ook zet Borne regelmatig BornePraat (voorheen BornePanel) in om meningen te peilen. Uit zo'n peiling blijkt dat bijna driekwart van de respondenten het belangrijk vindt om mee te denken over hoe de gemeente ondersteuning biedt, maar dat minder dan een kwart zich daadwerkelijk betrokken voelt bij hoe dat nu gaat. Meer dan de helft had nooit informatie gezien over de mogelijkheid om mee te denken. Veel inwoners deden een oproep aan de gemeente om hen meer te betrekken, beter te communiceren, meer contact met inwoners te hebben en meer te luisteren naar de inwoners.

Veel inwoners deden een oproep aan de gemeente om hen meer te betrekken, beter te communiceren, meer contact met inwoners te hebben en meer te luisteren naar de inwoners. Luisteren houdt in dat men openstaat voor ideeën, perspectieven en zorgen van inwoners, deze serieus neemt en zorgvuldig afweegt. Gehoord worden is belangrijk voor vertrouwen en betrokkenheid, ook als er daarna andere keuzes worden gemaakt.

(Onder)steunen van mantelzorg

In Borne wordt erkend dat mantelzorgers een cruciale rol spelen en dat zij zelf ook ondersteuning nodig hebben om het vol te houden. Uit de documenten blijkt dat er verschillende voorzieningen voor mantelzorgers zijn. Zo is er een Mantelzorgcafé en het Alzheimercafé waar mantelzorgers elkaar ontmoeten en ervaringen delen. Dergelijke bijeenkomsten bieden emotionele steun en informatie, en zijn belangrijk om overbelasting te voorkomen. Daarnaast is er een mantelzorgnetwerk actief, ondersteund door Wijkracht. Binnen Wijkracht kan je als mantelzorger terecht bij de mantelzorgconsulent van Wijkracht. Deze consulent kan meedenken over vormen van ondersteuning die passend kunnen zijn, denk aan respijtzorg of cursussen speciaal voor mantelzorgers. Wijkracht biedt een dergelijke cursus. Ook wordt er in huisbezoeken (SOEK) aandacht gevestigd op de rol van mantelzorgers in het huishouden. Uit de documenten komt naar voren dat Borne een jaarlijkse mantelzorgwaardering (bijvoorbeeld een cadeau-bon) aanbiedt en dat mantelzorgers mee kunnen doen aan de jaarlijkse Dag van de Mantelzorg. Ook komen er uit de documenten zorgen naar voren: met de dubbele vergrijzing neemt de druk op mantelzorgers toe. Uit onderzoek in 2023 bleek dat in Twente het aantal logeerbedden of andere respijtvoorzieningen voor bijvoorbeeld dementiezorg onvoldoende was. Daarom is in 2024 een pilot gestart in Twente voor extra logeerbedden voor kortdurende opname van Wmo of Wlz-cliënten.

In Q2 van 2025 hebben drie cliënten uit Borne hier gebruik van gemaakt. Daarnaast hebben mantelzorgers van mensen met zware zorg weinig mogelijkheden om de zorg even uit handen te geven. Overigens wordt er lokaal al creatief naar oplossingen gekeken, zoals het Odensehuis (waar men inmiddels ook al mee is gestart). Het gaat hierbij om een inloop voor mensen met dementie en hun mantelzorgers. Dit biedt laagdrempelige dagopvang en ondersteuning zodat mantelzorgers enkele uren ontlast zijn en lotgenotencontact hebben. Ook zijn er concrete acties in het GALA-plan: men wil met gesubsidieerde organisaties en verenigingen afspraken maken om activiteiten open te stellen voor mensen met dementie. Dat vergroot de inclusie én geeft mantelzorgers even lucht.

Steun & ruimte voor vrijwillige inzet

Gemeente Borne probeert op meerdere manieren ruimte te geven aan vrijwilligers. Ten eerste door ze te betrekken in netwerken. Ten tweede door informatie en matchingsmogelijkheden te bieden. Wijkracht biedt ondersteuning aan vrijwilligers. Ze helpen inwoners om een passende vrijwilligersfunctie te vinden en ze helpen organisaties om vrijwilligers te werven, op te leiden en te vinden. Daarnaast reiken ze workshops en trainingen aan. In projecten noemt gemeente Borne ook scholing en begeleiding: bijvoorbeeld in de pilot 'Ontmoetingsplekken voor jongeren' is extra training voor vrijwilligers ingezet om beter met jeugd om te gaan en er is budget voorzien voor deskundigheidsbevordering vrijwilligers in een projectplan. Dat laat zien dat men investeert in de kwaliteit en ondersteuning van vrijwillige inzet. De samenwerking tussen professionals en vrijwilligers wordt actief gezocht en verbeterd. Een citaat uit het armoedecafé: *"Onder regie van de gemeente kan de samenwerking tussen organisaties, professionals en vrijwilligers worden versterkt. Samen weet en bereik je meer."*

De gemeente is actief op het verbinden van kleine lokale initiatieven en zorgpartijen om de samenwerking tussen de formele en informele ondersteuning te bevorderen. Daarnaast werkt de gemeente ook aan het stimuleren van sociale betrokkenheid en bewustzijn in de gemeenschap. Hierbij wordt wel aangegeven dat het een uitdaging is om de mensen die hulp nodig hebben én mensen die willen helpen beter bij elkaar te brengen.

Versterken inclusie

Gemeente Borne streeft naar een inclusieve samenleving. In de Visie Sociaal Domein is de volgende missie opgenomen: "*Een inclusief, veilig, gezond en sociaal Borne waar onze inwoners de ruimte hebben om naar eigen kunnen en wens, mee te doen. Inwoners nemen verantwoordelijkheid voor hun eigen leven, zorgen voor zichzelf en voor elkaar*." Begin 2024 is de Lokale Inclusieagenda 2024+ vastgesteld, met als doel dat iedereen mee kan doen in de samenleving.

Eén van de acties was het beter vindbaar en toegankelijk maken van het Sociaal Hus. Doordat het Sociaal Hus werkt als laagdrempelige toegang wordt zichtbaar zijn en nabijheid gestimuleerd, waardoor inclusiviteit en maatschappelijke betrokkenheid in de gemeenschap gestimuleerd wordt. Daarnaast is met het Taalhus samengewerkt om basisvaardigheden van inwoners te versterken, bijvoorbeeld op het gebied van digitale inclusie door een training te organiseren voor oudere inwoners. Er is een taalcoördinator bij de bibliotheek die samen werkt met een docent van het ROC. Het thema discriminatie is regionaal opgepakt (onder andere met het COC). Ook worden ervaringsdeskundigen betrokken over belemmeringen bij evenementen en toegankelijkheid van plekken. Daarnaast zijn ervaringsdeskundigen betrokken bij de Adviesraad Sociaal Domein, echter kan het bereik rondom jongeren en inwoners met een migratie-

achtergrond worden vergroot om echt inclusief beleid te kunnen maken. Er wordt specifiek ingezet op inclusie bij kunst en cultuur, sport en bewegen en er wordt gekeken hoe mensen met dementie zo veel mogelijk kunnen participeren. Tenslotte wordt via gemeentelijke communicatie-kanalen aandacht gevraagd voor inclusie, onder meer tijdens nationale actiedagen en wordt bij nieuwbouw, evenementen en omgevingsplannen rekening gehouden met toegankelijkheid.

Mensen vragen & uitnodigen

Gemeente Borne houdt zich op verschillende manieren bezig met het vragen van mensen en uitnodigen om mee te doen. Zij zien de waarde van de positieve bijdrage van inwoners. Wijkracht speelt hier een belangrijke rol in, waar het vrijwilligerswerk wordt gecoördineerd. Zij helpen organisaties die op zoek zijn naar vrijwilligers en mensen om een leuke vrijwilligersplek te vinden. Er zijn inloopspreekuren waar mensen terechtkunnen met vragen. Er wordt actief aan inwoners gevraagd om deel te nemen en te kijken wat er mogelijk is. De gemeente faciliteert en ondersteunt ook burgerinitiatieven, waarbij inwoners ook worden gestimuleerd een positieve bijdrage te leveren.

3.4 Financiering van de sociale basis

Op basis van het overzicht subsidieverlening 2025 bedraagt de totale gemeentelijke inzet voor de sociale basis € 3.267.690. Hiervan vloeit € 2.977.156 (± 91%) naar de institutionele sociale basis en € 290.534 (± 9%) naar de gemeenschappelijke sociale basis.
De middelen worden vrijwel geheel verstrekt als arrangementsubsidies; waarderingssubsidies vormen een gering aandeel (ca. € 5.233).

Waar gaat het geld naartoe?

In 2025 zijn de grootste programmalijnen:

- **Algemeen maatschappelijk werk en aanpalende functies** (o.a. toegang, schuldhulp, mantelzorg-/vrijwilligersondersteuning): € 1.295.537. Belangrijke ontvanger is Wijkracht (totaal € 1.082.327 over verschillende posten, incl. toegang en ondersteuning).
- **Bibliotheek/Kulturhus**: samen € 507.545 via de bibliotheekpost en aanvullend € 1.274.675 via Kulturhus (o.a. muziekonderwijs, cultuur en beheer), waarmee het Kulturhus de grootste individuele ontvanger is.
- **Muziekonderwijs (incl. via Kulturhus)**: € 368.360.
- **Onderwijsachterstandenbeleid (VVE/KO)**: € 183.270, met o.a. Stichting Kinderopvang Ludiek (€ 151.270) en Kinderdagverblijf De Drie Biggetjes (€ 32.000).
- **Cultuur, recreatie en erfgoed** (o.a. Oranjecomité, Folkloregroep, Bussemakerhuis, 4/5 mei): samen € 182.817 (instellingen cultuur), € 77.079 (recreatie & toerisme) en € 64.260 (musea).

Binnen de institutionele laag domineren daarmee de subsidies voor toegang en eerstelijn (jeugd en breed), preventie/participatie, bibliotheek/Kulturhus en algemeen maatschappelijk werk. Binnen de gemeenschappelijke laag gaat financiering vooral naar verenigingen, comités en lokale initiatieven (o.a. Oranjecomité, Folkloregroep, 4/5 mei), doorgaans via bescheidener bedragen die de lokale inzet en het noaberschap ondersteunen.

Nadere duiding

De begrotingsuitvoering laat zien dat de sociale basis vooral structureel wordt gefinancierd via arrangementsubsidies (continuïteit, resultaatsturing), aangevuld met kleinere waarderingssubsidies. De concentratie bij een aantal kernspelers (met name Wijkracht en het Kulturhus) sluit aan bij

de rol van één integrale toegang en centrale ontmoetings- en programma-voorzieningen zoals beschreven in hoofdstuk 3.

Ook blijft er ruimte voor lokale verenigingen en evenementen die de sociale cohesie versterken. Deze verdeling ondersteunt de in dit hoofdstuk geschetste tweedeling tussen institutionele en gemeenschappelijke sociale basis en onderstreept het belang van wijkgerichte zichtbaarheid en verbinding tussen formeel en informeel.

Kerncijfers (2025)

- Totaal sociale basis: € 3.267.690
- Institutionele sociale basis: € 2.977.156 (± 91%)
- Gemeenschappelijke sociale basis: € 290.534 (± 9%)
- Hoofdinstrument: arrangementsubsidies (± € 3.262.458)
- Grootste ontvangers: Kulturhus (± € 1.274.676) en Wijkracht (± € 1.082.327)
- Grote programmalijnen: algemeen maatschappelijk werk (€ 1.295.537), bibliotheek/Kulturhus (€ 507.545 + via Kulturhus), muziekonderwijs (€ 368.360), onderwijsachterstand (€ 183.270), cultuur/recreatie/erfgoed (€ ~324.000 totaal over deelposten)

N.B. De in deze paragraaf opgenomen bedragen hebben betrekking op de subsidieverlening aan partijen binnen de sociale basis. Een deel van de samenwerkingspartners werkt met de gemeente op basis van een dienstverleningsovereenkomst (DVO). De financiële inzet via DVO's is niet in deze bedragen meegenomen, aangezien deze bedragen op het moment van schrijven nog niet beschikbaar waren bij de onderzoekers.

4. Benchmark

In dit hoofdstuk vergelijken we de inrichting van de huidige sociale basis van gemeente Borne met die van vijf vergelijkbare gemeenten in Twente.

4.1 Inleiding en methode

Als onderdeel van het onderzoek naar een toekomstbestendige sociale basis voor Borne hebben we een benchmark uitgevoerd bij vijf Twentse gemeenten: Losser, Haaksbergen, Hellendoorn, Hof van Twente en Wierden. Deze gemeenten zijn geselecteerd op basis van vergelijkbare schaalgrootte, sociaal-demografische kenmerken en regionale context. Doel is om objectief in kaart te brengen hoe de sociale basis in deze referentiegemeenten is vormgegeven, zodat overeenkomsten, verschillen en enkele best practices zichtbaar worden. Aan de hand van de tien bouwstenen van een sterke sociale basis brachten we per gemeente in beeld in hoeverre deze thema's aandacht krijgen en zijn uitgewerkt.

Hierna beschrijven we per bouwsteen de bevindingen. Telkens maken we onderscheid tussen de gemeenschappelijke sociale basis (wat inwoners en vrijwilligers zelf doen) en de institutionele sociale basis (wat de gemeente en professionele partners organiseren). We benoemen per bouwsteen de belangrijkste overeenkomsten en eventuele opvallende verschillen tussen de gemeenten, en geven concrete voorbeelden van initiatieven of werkwijzen die als *best practices* kunnen dienen voor gemeente Borne.

4.2 Benchmarkresultaten

1. Bestaanszekerheid

Gemeenschappelijke basis:

Alle gemeenten kennen een stevige informele steunstructuur via vrijwilligers, kerken en noaberschap. Formulierenbrigades, maatjesprojecten en acties voor minima komen overal voor. Bereik blijft echter een uitdaging: schaamte en onbekendheid zorgen ervoor dat een deel van de doelgroep geen hulp vraagt.

Institutionele basis:
Elke gemeente voert een breed minimabeleid, investeert in vroeg-signalering en heeft laagdrempelige toegang. Losser en Haaksbergen werken met integrale loketten (WijZ, Noaberpoort). Innovatieve regelingen zoals het Jongeren Perspectief Fonds (Losser) en de meedoenregelingen (Hof van Twente) versterken de aanpak. Ondanks dit geheel blijft volledige bestaanszekerheid moeilijk te realiseren.

Best practices:
- Jongeren Perspectief Fonds (Losser)
- Brede meedoen-regelingen (Hof van Twente)
- Integrale ondersteuning + DigiTaalhuis (Haaksbergen)
- Publiekscampagne “Rondkomen in Wierden”

2. Financiering
Gemeenschappelijke basis:
Gemeenten bundelen steeds vaker financiële stromen (SPUK, GALA, IZA) om preventie en participatie integraal aan te pakken. Wijkbudgetten en fondsen (zoals het Noaberfonds in Hof van Twente) ondersteunen inwonersinitiatieven.

Institutionele basis:
Hellendoorn en Hof van Twente hebben structurele subsidies en een stabiele infrastructuur. Losser, Haaksbergen en Wierden zijn nog in transitie van projectmatig naar structureel financieren. Haaksbergen loopt voorop met één integraal SPUK-programma.

Best practices:
- Noaberfonds (Hof van Twente)
- Integrale bundeling van budgetten (Haaksbergen)
- Pilots met structurele opschaling (Losser)
- Accountgestuurde samenwerking en regiobeïnvloeding (Wierden)

3. Samenwerking vanuit gelijkwaardigheid
Gemeenschappelijke basis:
De Twentse cultuur van “samen doen” is sterk zichtbaar. Dorpsraden, wijkplatforms, coalities en online participatieplatforms brengen inwoners en professionals samen in co-creatie.

Institutionele basis:
Gelijkwaardigheid is verankerd via convenanten, participatieraden en structureel overleg. Gemeenten zien zichzelf meer als facilitator dan als regisseur. In integrale teams (WijZ, Noaberpoort) werkt men domein-overstijgend en gelijkwaardig.

Best practices:
- Integrale samenwerking in Noaberpoort (Haaksbergen)
- Structurele inwonersklankbordgroepen (Hof van Twente)
- Casustafels en inzet ervaringsdeskundigen (Hellendoorn)
- Netwerk ‘Samen Sterk’ (Wierden)

Daarnaast is in Overdinkel (Losser) dorpsgerichte co-creatie door middel van een uitvoeringsprogramma in samenspraak met onder andere de dorpsraad. Gemeente Borne heeft ook met Zenderen en Hertme dergelijke samenwerking en worden convenanten afgesloten. Geleerd kan worden van elkaars aanpak in kleinere kernen.

4. Eigenaarschap, zeggenschap & regie
Gemeenschappelijke basis:
In alle gemeenten worden inwoners gestimuleerd om regie te nemen via

buurtavonden, inwonersinitiatieven en zelfbeheer van voorzieningen. Jongeren krijgen extra aandacht via outreachend jeugdwerk.

Institutionele basis:
Participatieverordeningen, burgerpanels en inzet van ervaringsdeskundigen versterken zeggenschap. Positieve gezondheid en sleutelfiguren helpen om moeilijk bereikbare groepen te betrekken.

Best practices:
- Pilot 'Eigen Kracht' en maatwerk in ondersteuning (Haaksbergen)
- Kindvriendelijke gemeente-aanpak (Hellendoorn)
- Zelfbeheer en jongerenprojecten (Wierden)
- Inclusieagenda in co-creatie (Losser)
- Actief buurtwerk richting jongeren (Hof van Twente)

5. Beschikbaarheid van ruimte & plekken
Gemeenschappelijke basis:
Alle gemeenten beschikken over een rijk netwerk van dorpshuizen, 'kulturhusen', sportplekken, beweegroutes en buurtkamers. Veel van deze voorzieningen worden door vrijwilligers beheerd.

Institutionele basis:
Er wordt geïnvesteerd in multifunctionele accommodaties, toegankelijkheid en goed gebruik van ruimte. Bereikbaarheid wordt ondersteund via vrijwillige vervoersdiensten zoals Automaatje.

Best practices:
- Door inwoners gerealiseerde beweegtuinen (Hof van Twente)
- Huis van Haaksbergen en Park Scholtenhagen (Haaksbergen)
- Jaarlijkse opfris-/vergroeningsactie ontmoetingsplekken (Losser)
- Zelfbeheer dorpshuizen en multifunctioneel gebruik (Hellendoorn/Wierden)

6. Responsiviteit
Gemeenschappelijke basis:
Korte lijnen, buurtcoaches, vrijwilligers en jeugdwerkers signaleren snel veranderingen en behoeften in de samenleving.

Institutionele basis:
Monitoring, lerende aanpakken en integrale intakeprocedures zorgen voor snelle bijsturing. Sommige gemeenten leggen professionals bewust in de haarvaten van de samenleving (Losser).

Best practices:
- Flexibele uitvoeringsagenda sociaal domein (Wierden)
- Lerende cultuur en uitbreiding DigiTaalhuis (Haaksbergen)

Daarnaast biedt Losser nabijheid van professionals in scholen en huisartspraktijken. Hierbij is expliciet aandacht voor een gecoördineerde en samenhangende aanpak in de begeleiding op scholen door zogenoemde ondersteuningsteams. Ook Borne heeft professionals bij huisartsen en op scholen, maar kan mogelijk nog leren van de gecoördineerde en samenhangende aanpak van Losser. Ditzelfde geldt voor het proactief schuldsignalen oppakken in Hof van Twente.

7. (Onder)steunen van mantelzorg
Gemeenschappelijke basis:
Mantelzorg is diep verweven in Twentse gemeenschappen. Informele initiatieven zoals Alzheimer Cafés, lotgenotengroepen en respijtvrijwilligers zijn overal aanwezig.

Institutionele basis:
Mantelzorgsteunpunten, waardering, respijtzorg en cursussen zijn goed ingebed. Jongeren en werkende mantelzorgers krijgen extra aandacht. Alle gemeenten scoren groen.

Best practices:
- Dementievriendelijke gemeenschap en ondersteuning jonge mantelzorgers (Losser)
- Breed aanbod mantelzorgondersteuning (steun, advies, praktische hulp en respijtzorg) (Hof van Twente)
- Odensehuis + mantelzorgvriendelijk werkgeversbeleid (Haaksbergen)
- Pré-mantelzorg en netwerkbenadering (Hellendoorn)
- Jongeren en werkgevers actief betrekken (Wierden)

8. Steun & ruimte voor vrijwillige inzet
Gemeenschappelijke basis:
Twente kent een sterke vrijwilligerscultuur met veel onderlinge samenwerking. Vergrijzing van vrijwilligers is een aandachtspunt.

Institutionele basis:
Gemeenten ondersteunen via steunpunten, trainingen, vrijwilligers-academies, waarderingsactiviteiten en verzekeringen. De focus op vernieuwing en verjonging is groeiende.

Best practices:
- VASK-netwerk en beleidskader vrijwilligerswerk (Hof van Twente)
- Vrijwilligersacademie en jongerengerichte werving (Losser)
- Flex-vrijwilligerswerk (Haaksbergen)
- Soepele koppeling formeel–informeel vrijwilligerswerk (Hellendoorn)
- Jongerenambassadeurs & promotiecampagnes (Wierden)

9. Versterken inclusie
Gemeenschappelijke basis:
Een breed scala aan initiatieven voor inclusie heeft een informele basis: regenboogcafés, maatjesprojecten, taalcafés, prikkelarme evenementen en integratieactiviteiten.

Institutionele basis:
Hof van Twente is koploper met een volledige Lokale Inclusie Agenda. Losser en Hellendoorn werken met deelagenda's. Haaksbergen loopt achter, maar maakt een inhaalslag. Overal geldt: goede voorbeelden aanwezig, maar structurele aanpak is nog in ontwikkeling.

Best practices:
- Lokale Inclusie Agenda (Hof van Twente)
- Inclusief Losser en regenboogbijeenkomsten
- Regionaal: Uniek Sporten Twente
- Prikkelarme evenementen
- Haaksbergen: expliciete erkenning en start van verbetertraject

10. Mensen vragen en uitnodigen
Gemeenschappelijke basis:
Gemeenschappen nemen actief contact op met inwoners die niet uit zichzelf meedoen. Persoonlijke benadering staat centraal.
Institutionele basis:
Campagnes, outreachend werken, buddy-systemen en sociale media worden steeds strategischer ingezet. Nieuwkomers en kwetsbare groepen krijgen specifieke aandacht.

Best practices:

- Scouts tegen eenzaamheid (Losser)
- Week van de Ontmoeting (Hof van Twente)
- Gezonde-leefstijlprogramma's als sociale uitnodiging (Wierden)
- Vastlegging uitnodigplicht in participatievisie (Hellendoorn)

4.3 Positie van Borne en de benchmarkgemeenten

Op basis van de vergelijking met vijf Twentse gemeenten staat Borne in de breedte op hetzelfde niveau als de referentiegemeenten. De sociale basis is stevig, met sterke informele steunstructuren en een breed palet aan professionele voorzieningen.

Waar Borne sterk in is

- Sterke gemeenschapszin en noaberschap: inwoners kennen elkaar, ondernemen acties voor elkaar en vormen een solide informele basis.
- Breed en toegankelijk voorzieningenstelsel, waaronder het Sociaal Hus en Kulturhus.
- Korte lijnen en pragmatische samenwerking tussen professionals, vrijwilligers en inwoners.
- Hoog niveau van vrijwillige inzet, gedragen door een betrokken gemeenschap.

Waar Borne relatief achterloopt

De benchmark bevestigt de knelpunten die ook in gesprekken, documenten en inwonersfeedback naar voren kwamen:

- Versnipperde informatievoorziening: Informatie over hulp, activiteiten en voorzieningen is verspreid en niet altijd begrijpelijk of zichtbaar. Dit belemmert vooral kwetsbare groepen.
- Beperkt bereik van specifieke doelgroepen: Jongeren, nieuwkomers, laaggeletterden en sociaal geïsoleerde inwoners weten de weg niet altijd te vinden of ervaren drempels om mee te doen.
- Ongelijke spreiding en benutting van ontmoetingsplekken: In enkele wijken ontbreekt een vanzelfsprekende fysieke ontmoetingsplek (zoals Bornsche Maten of delen van Hertenkamp), terwijl elders ruimtes onvoldoende bekend of benut worden.
- Druk op mantelzorgers en vrijwilligers: De inzet komt vooral van een kleine groep vaste trekkers. Respijtzorg en opvolging zijn onvoldoende geborgd, wat kwetsbaarheid creëert.
- Ervaren bureaucratie en beperkte responsiviteit: Zowel inwoners als uitvoeringspartners merken dat bijvoorbeeld regels en aanvraag-procedures drempels veroorzaken.

Ontwikkelkansen voor Borne

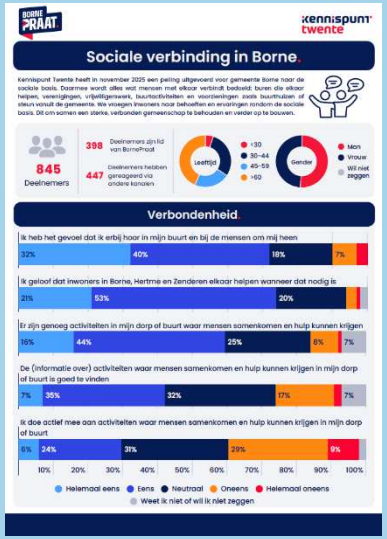
Uit de benchmark volgen voorbeelden en richtinggevende lessen die aansluiten bij de Bornse situatie:

- (Uitbreiding en/of verbetering van) een integraal informatie- en toegangspunt om versnippering op te lossen.
- Wijkgerichte aanpak van ontmoetingsplekken, afgestemd op de lokale samenstelling en behoeften.
- Structurele samenwerking en borging, zodat initiatieven minder kwetsbaar zijn voor personele wisselingen.
- Investeren in mantelzorgers en nieuwe vrijwilligers, inclusief respijtzorg en laagdrempelige ondersteuning.
- Verbeteren van responsiviteit, door minder bureaucratie en meer ruimte voor maatwerk.

Deze inzichten versterken het beeld dat Borne al een stevige basis heeft, maar op een aantal punten winst kan behalen door samenhang, toegankelijkheid en bereik te vergroten.

5. Perspectief inwoners

Dit hoofdstuk richt zich op de behoeften en ervaringen van de inwoners van gemeente Borne, ten aanzien van de sociale basis. De resultaten komen uit de vragenlijst, eerdere onderzoeken en straatinterviews.

5.1 Samenvatting van dit hoofdstuk

Over het algemeen voelen inwoners van Borne zich verbonden met hun buurt en verwachten ze dat inwoners elkaar helpen. Veel respondenten geven aan dat er veel activiteiten zijn, maar dat informatie daarover vaak lastig te vinden is. Inwoners waarderen vooral het noaberschap, vrijwilligerswerk, verenigingen en ontmoetingsplekken zoals de bibliotheek en het Kulturhus. Knelpunten zijn de vindbaarheid van hulp, beperkte activiteiten voor bepaalde leeftijdsgroepen, verschillen tussen wijken, en afhankelijkheid van digitale communicatie. Verbeteringen die inwoners noemen: één centraal informatiepunt, meer ontmoetingsplekken per wijk, betere ondersteuning van buurtinitiatieven en meer respons van de gemeente. Jongeren geven aan onbekend te zijn met het aanbod en wensen meer ontmoetingsplekken en activiteiten. Straatinterviews benadrukken het belang van laagdrempelige plekken zoals de weekmarkt en de behoefte aan betere voorzieningen in nieuwe wijken.

De in dit hoofdstuk beschreven behoeften verschillen per doelgroep. In bijlage 7 is een overzicht opgenomen waarin de belangrijkste behoeften per doelgroep zijn samengevat, inclusief mogelijke aanknopingspunten voor beleid en uitvoering.

5.2 Resultaten vragenlijst

In samenwerking met Kennispunt Twente is een vragenlijst uitgezet onder inwoners van Borne. De vragenlijst is door 845 respondenten ingevuld. We hebben in deze paragraaf gekozen voor een tekstuele uitwerking van de resultaten, vanwege de hoeveelheid gegevens en diversiteit in type respons. In bijlage 4 staan de resultaten vanuit Kennispunt Twente gepresenteerd in de vorm van een factsheet, met figuren en citaten. In deze paragraaf geven we een beschrijving van de resultaten van de vragenlijst.

We hebben diverse stellingen voorgelegd aan de inwoners van gemeente Borne. Hieronder staat per stelling een korte beschrijving van de resultaten, met onderscheid tussen verschillende subgroepen.
In het algemeen geldt dat niet alle subgroepen binnen het onderzoek groot genoeg zijn om betrouwbare uitspraken over te doen. We kunnen dus niet zeggen dat de uitspraken binnen een bepaalde groep representatief zijn voor de gehele groep binnen gemeente Borne. Hieronder beschrijven we deze verschillen wel, omdat deze relevant kunnen zijn.

Stelling: Ik heb het gevoel dat ik erbij hoor in mijn buurt en bij de mensen om mij heen

Ruim 72% van alle respondenten is (helemaal) eens met deze stelling (40% eens en 32% helemaal eens). Slechts 10% is (helemaal) oneens; de rest (18%) blijft neutraal. Alle leeftijdsgroepen zijn overwegend positief. Jongere respondenten (< 30 jaar) hebben iets vaker een neutraal antwoord (28% neutraal) vergeleken met ouderen (bij 60+ ongeveer 19% neutraal). Toch is in elke leeftijdsgroep circa 70–80% het eens met de stelling. Ook in vrijwel alle buurten voelt de meerderheid zich erbij horen. Wel valt op dat inwoners in de Zenderen/Hertme het meest eens zijn, bijna alle respondenten daar zijn (helemaal) eens (bijna 97%).

Stelling: Ik geloof dat inwoners in Borne, Hertme en Zenderen elkaar helpen wanneer dat nodig is

In totaal is ongeveer 74% van de respondenten het (helemaal) eens met deze stelling (53% eens, 21% helemaal eens). Slechts 4% is (helemaal) oneens, de rest (circa 20%) is neutraal of weet het niet. Alle leeftijden zijn merendeels positief, maar jongere mensen (< 30 jaar) geloven iets sterker dat inwoners elkaar helpen wanneer dat nodig is. Van de groep < 30 jaar is 84% het (helemaal) eens. Bij de oudste groep (60+) ligt dit iets lager, rond 73% (helemaal) eens. Tussen buurten zijn er ook enkele verschillen. In Zenderen/Hertme is men het meest positief – daar is het aandeel (helemaal) eens het hoogst (circa 87%). In sommige woonwijken is dat iets lager; bijvoorbeeld in Letterveld I/Dikkerslaan-Molenkampsweg is circa 67% het (helemaal) eens. Overal geldt echter dat slechts een klein deel (< 10%) het oneens is.

Stelling: Er zijn genoeg activiteiten in mijn dorp of buurt waar mensen samenkomen en hulp kunnen krijgen

Iets meer dan de helft van de respondenten (circa 60%) vindt dat er genoeg activiteiten zijn (44% eens en 16% helemaal eens). Ongeveer een kwart (25%) staat hier neutraal in, terwijl ongeveer 9% het (helemaal) oneens is. Een deel (7%) geeft aan het niet te weten, wat relatief hoog is vergeleken met andere vragen. Onder jongeren (< 30 jaar) is maar ongeveer de helft het (helemaal) eens dat er genoeg activiteiten zijn, terwijl bij 45–59-jarigen dit ca. 65% is. Jongeren noemen vaker oneens (ca. 20%) en neutraal dan andere leeftijdsgroepen. Het oordeel verschilt ook per buurt. In de Bornsche Maten is men het meest positief: ongeveer 68% vindt dat er genoeg activiteiten zijn. Daarentegen is men in 't Wensink het minst tevreden: daar is slechts ongeveer 47% het (helemaal) eens.

Stelling: De (informatie over) activiteiten waar mensen samenkomen en hulp kunnen krijgen in mijn dorp of buurt is goed te vinden

Relatief veel mensen zijn neutraal over deze stelling (32%). Iets minder dan de helft is het (helemaal) eens (42% in totaal). Ongeveer 19% is het (helemaal) met deze stelling oneens (17% oneens, 2% helemaal oneens). Van de jongeren (< 30 jaar) is maar 34% het met de stelling (helemaal) eens, tegenover bijna de helft (45%) van de 45-plussers. Jongeren antwoorden ook vaker oneens (14%) en neutraal. Oudere respondenten (met name 45–59 jaar) zijn het meest positief; daar is ruim 45% (helemaal)

eens en slechts 6–9% oneens. Op buurtniveau zien we dat inwoners van ’t Wensink het slechts 34% (helemaal) eens is, en relatief veel oneens (20%). In Zenderen/Hertme is men juist positiever: bijna 57% is het met de stelling (helemaal) eens. Ook in Borne-Centrum ligt dit hoger (ongeveer 50%).

Stelling: Ik doe actief mee aan activiteiten waar mensen samenkomen en hulp kunnen krijgen in mijn dorp of buurt

Relatief weinig respondenten nemen actief deel aan activiteiten waar mensen samenkomen en hulp kunnen krijgen. Het grootste deel van de respondenten geeft aan niet actief mee te doen (38% is (helemaal) oneens). Slechts 30% doet wel actief mee (24% eens, 6% helemaal eens). Oudere respondenten zijn actiever betrokken dan jongeren. Van de 60-plussers geeft ruim een derde aan actief mee te doen (circa 32% eens, 5% helemaal eens). Bij jongeren (< 30 jaar) is het aandeel actieve deelnemers het kleinste: slechts 23% doet mee, terwijl meer dan de helft aangeeft niet mee te doen (54% oneens). Met name in het kleinere Zenderen/Hertme is het aandeel actieve deelnemers relatief hoog: ongeveer 44% van de respondenten is het met deze stelling (helemaal) eens (17% helemaal eens). In sommige wijken van Borne is de betrokkenheid lager. Bijvoorbeeld in Stroom-Esch geeft bijna de helft aan niet deel te nemen (46% oneens). Ook in Borne-Centrum en ’t Wensink ligt dit aandeel rond de 40%.

Hoe tevreden ben je over de activiteiten die worden georganiseerd rondom de sociale basis in jouw dorp of buurt?

De meeste respondenten zijn tevreden over de activiteiten in Borne. Ruim de helft is (heel) tevreden (41% tevreden, 11% heel tevreden). Ongeveer een derde (31%) is neutraal. Slechts een klein deel is ontevreden: 8% ontevreden en 1% helemaal niet tevreden. Daarnaast weet ongeveer 10% het niet goed te zeggen. De tevredenheid is vrij consistent bij alle leeftijdsgroepen. Er zijn enkele verschillen tussen buurten. In Borne-Centrum, de Bornsche Maten en de Stroom-Esch is de tevredenheid het hoogst: daar is ruim 60% (heel) tevreden. In ’t Wensink en Zenderen/Hertme ligt dit lager: daar is minder dan de helft (circa 46%) (heel) tevreden. In geen enkele buurtgroep is meer dan 10% ontevreden.

Positieve ervaringen

We vroegen respondenten via een open vraag positieve ervaringen met de sociale basis in Borne te delen. Wat hierbij het meest werd genoemd zijn behulpzame buren: mensen vertellen dat de buurt voor elkaar klaarstaat. Bijvoorbeeld buren die bij ziekte voor buurtbewoners boodschappen doen of de afvalcontainer buiten zetten, iemand die tijdens vakantie op de woning past, of een straat waarin men elkaar opvangt bij nood. Dergelijke kleine gebaren worden als zeer waardevol ervaren. Ook vrijwilligerswerk en verenigingsleven worden vaak aangehaald. Inwoners noemen met trots activiteiten als het gezamenlijk organiseren van buurtfeesten, het meewerken aan evenementen (bijvoorbeeld de Melbuul’ndagen of de Slag om Borne), of hun rol in sport- en hobbyverenigingen. Daarnaast worden dorpsvoorzieningen gewaardeerd: de bibliotheek (met o.a. activiteiten voor kinderen en het taalcafé) en het Kulturhus als ontmoetingsplek krijgen positieve vermeldingen. Ook enkele specifieke projecten worden genoemd, bijvoorbeeld het Dreamteam of Fietsmaatjes als zeer waardevol en prettig ervaren ondersteuning. Ten slotte is er lof voor de algemene mentaliteit in Borne: verschillende mensen merken op dat Borne een dorps karakter heeft waarin onbekenden elkaar groeten en waar op straat of bij evenementen een gevoel van saamhorigheid ontstaat, ook wel omschreven als noaberschap.

Negatieve ervaringen

We vroegen respondenten ook naar negatieve ervaringen met de sociale basis. Allereerst valt op dat veel respondenten deze vraag niet hebben ingevuld, of aangeven dat ze dit niet hebben. Een aantal respondenten benoemt hier dat professionele hulp soms moeilijk vindbaar of traag is geweest. Ook benoemden respondenten dat ze vanuit de gemeente of instanties niet altijd reactie kregen op hun klacht of suggestie. Daarnaast zijn er ook respondenten die een gebrek aan verbinding of contact ervaren in de eigen omgeving. Zo schrijft iemand dat in de nieuwe wijk de buren weinig omkijken naar elkaar, waardoor hij steun miste toen hij die nodig had. De paar concrete voorbeelden variëren, bijvoorbeeld een buurtfeest dat geen subsidie kreeg, of een persoon met autisme die tussen wal en schip viel.

Verbeteringen en ideeën

We vroegen respondenten ook suggesties of ideeën mee te geven voor verbetering. Een veelgenoemde wens is betere bekendheid en vindbaarheid van informatie over activiteiten en hulp. Inwoners stellen voor om één centraal platform of overzicht te maken – bijvoorbeeld een vaste rubriek in BorneBoeit of een online kalender – zodat men niet langer overal hoeft te zoeken. Vooral nieuwe inwoners en mensen die niet actief zijn op social media missen nu vaak aankondigingen. Daarnaast noemen respondenten het organiseren van activiteiten voor specifieke groepen. Ideeën zijn bijvoorbeeld avondactiviteiten of clubs voor werkende ouders, en ontmoetingskansen voor alleenstaande dertigers/veertigers. Voor ouderen zien sommigen graag intensiever huisbezoek of buurtcontact door vrijwilligers en Wijkracht, zodat eenzame senioren beter in beeld komen.

Op buurtniveau worden verschillende ideeën gegeven om wijkvoorzieningen te versterken. In de Bornsche Maten mist men bijvoorbeeld een buurtcentrum of ontmoetingsplek. Een respondent beschrijft bijvoorbeeld “in elke wijk een wijksteunpunt waar je gewoon kunt binnenlopen voor koffie en een praatje”. Ook praktisch: er klinkt de wens voor speel- en ontmoetingsplekken die generaties verbinden, zoals modernere speeltuinen (in enkele oudere wijken zijn speelplaatsen verouderd en minder toegankelijk, ook voor kinderen met een beperking, merken sommigen op).

Verder wordt een aantal keer opgeroepen om kleinschalige buurtinitiatieven te ondersteunen en ontzorgen. Bijvoorbeeld, het zou makkelijker moeten worden om als buurt een evenement te organiseren zonder strenge vergunningen of hoge kosten; een respondent gaf bijvoorbeeld aan dat de jaarlijkse kerstboomverbranding in de wijk dreigt te stoppen door ingewikkelde regels. Mensen pleiten ervoor dat de gemeente hier flexibeler en meedenkend in is, zodat buurten gestimuleerd worden om actief te blijven.

Een ander terugkerend thema in de reacties is de communicatie en respons van de gemeente. Enkelen vinden dat gemeente Borne meer open moet staan voor inwonersideeën en beter moet luisteren. Bijvoorbeeld, bij verkeersveiligheid of overlast zouden signalen serieuzer opgepakt kunnen worden in plaats van “van het kastje naar de muur” te gaan.

Tenslotte worden ook concrete ideeën genoemd, van het organiseren van een creatieve handwerkclub of meer culturele buurtactiviteiten, tot het opzetten van buurtcirkels (kleine netwerken van buren die elkaar in het dagelijks leven helpen). Iemand opperde om een ontmoetingscafé voor nieuwe inwoners te starten in plaats van alleen het welkomsttasje. Een ander pleit voor laagdrempelige sport- en spelactiviteiten waar iedereen, ook mensen met een beperking of jongeren die nu rondhangen, aan kan

meedoen (bijvoorbeeld een pumptrack of een jongerensoos). Daarnaast zijn er veel suggesties gedaan om vraag en aanbod beter te verbinden (zorgen dat mensen weten waar ze terechtkunnen en activiteiten op elkaar afstemmen). Ondanks deze ideeën wordt ook veel waardering uitgesproken: diverse respondenten schrijven erbij dat ze tevreden zijn en dat Borne al veel te bieden heeft, maar dat zichtbaarheid en betrokkenheid altijd verbeterd kunnen worden.

Vrijwilligers en mantelzorgers

Bijna de helft van de respondenten is actief als vrijwilliger of mantelzorger. In totaal antwoordt 48% ja, 19% soms en 33% nee. Oudere respondenten zetten zich veel vaker in als vrijwilliger of mantelzorger dan jongeren (58%). Bij de jongere groepen is dit lager: van de 30–44 jaar zegt 36% ja, en onder < 30 jaar maar 19%. Er is ook variatie tussen buurten. In Hertme/Zenderen doet ruim 72% van de respondenten aan vrijwilligers- of mantelzorgwerk. Ook in Letterveld I is dit hoog (circa 60%). Daartegenover gebeurt dit minder in wijken als de Bornsche Maten (rond 40%).

Respondenten die actief zijn als vrijwilliger of mantelzorger zijn over het algemeen positiever over hun buurt en de sociale basis. Zij voelen zich vaker erbij horen, geloven sterker in onderlinge hulp, en zijn vaker tevreden over het aanbod aan activiteiten. Ook geven zij vaker aan zelf actief deel te nemen aan buurtactiviteiten. Respondenten die niet actief zijn als vrijwilliger of mantelzorger zijn vaker neutraal of minder positief over deze thema's. Opvallend is dat zij ook minder vaak aangeven dat informatie over activiteiten goed te vinden is.

Samenstelling huishouden

Het merendeel van de respondenten komt uit een gezin met twee ouders en kinderen. Ongeveer 43% van alle respondenten woont in een twee-ouder-huishouden met kinderen. Daarnaast woont 41% samen zonder kinderen. Alleenstaanden vormen ongeveer 9% van de respondenten en eenoudergezinnen 4%; de rest (3%) valt onder 'anders'.
De samenstelling van het huishouden hangt samen met hoe respondenten hun buurt en de sociale basis ervaren. Alleenwonende respondenten voelen zich iets minder vaak verbonden met hun buurt en zijn minder vaak actief betrokken bij activiteiten. Zij zijn ook iets minder tevreden over het aanbod. Respondenten in tweeoudergezinnen met kinderen zijn over het algemeen positiever over het aanbod en de vindbaarheid van activiteiten, maar nemen zelf minder vaak actief deel. Samenwonende respondenten zonder kinderen zijn relatief tevreden, maar ook zij zijn niet altijd actief betrokken. Respondenten uit eenoudergezinnen zijn vaker neutraal of kritisch, vooral over het aanbod en de vindbaarheid van activiteiten.

Hoe lang woon je al in gemeente Borne?

De meerderheid van de respondenten is al lang woonachtig in Borne. Ongeveer 65% woont langer dan 15 jaar in de gemeente. Daarnaast woont 21% 6–15 jaar in Borne. Een kleiner deel (13%) is 1–5 jaar woonachtig. Slechts 1% van de respondenten woont korter dan een jaar in Borne.

De duur dat iemand in Borne woont blijkt van invloed op de beleving van de sociale basis. Respondenten die langer dan 15 jaar in Borne wonen voelen zich vaker verbonden met hun buurt en zijn positiever over onderlinge hulp en het aanbod aan activiteiten. Nieuwkomers (korter dan 5 jaar in Borne) zijn iets kritischer, vooral over de vindbaarheid van informatie en hun eigen betrokkenheid bij activiteiten. Toch is ook onder deze groep een meerderheid positief, al is het aandeel neutrale antwoorden groter.

5.3 Perspectief jongeren

Tijdens het onderzoek is gemerkt dat de respons van een aantal doelgroepen achterbleef. Hierop is waar nodig actie uitgezet om het perspectief van deze inwoners beter in beeld te krijgen. Eén van de groepen waarbij het alsnog minder is gelukt om hun eigen input te verkrijgen is de groep jongeren in gemeente Borne.

Onderzoek leerlingen VO Borne

Voorafgaand aan dit onderzoek is een onderzoek uitgevoerd dat zich richtte op leerlingen uit het voortgezet onderwijs in Borne (inclusief Bornse jongeren op scholen in Hengelo) en telde circa 230 respondenten. Doel was om te achterhalen wat jongeren belangrijk vinden in hun vrije tijd. Hieruit blijkt dat het grootste deel van de jongeren onbekend is met het sportaanbod in de gemeente Borne (69%), wel is een groter deel van de jongeren bekend met het Borne Sport aanbod (63%). De meeste jongeren zijn wel lid van een sportvereniging/sportaanbieder in Borne, namelijk 71%. Wat betreft soorten sport spreken teamsporten het meest aan onder jongeren.

Wat betreft cultuur geldt dat muziek luisteren de meest populaire activiteit is onder jongeren. Daarnaast geeft een groot deel aan geen interesse te hebben in culturele activiteiten. Op de vraag welke culturele activiteiten worden gemist, is 'weet ik niet' het meest geantwoord, gevolgd door muziek. Ook voor de culturele activiteiten geldt dat het grootste deel van de jongeren niet bekend is met het aanbod (83%). Hetzelfde geldt voor het aanbod van Jongerenwerk Skillz (72%) en het Jeugdfonds Sport en Cultuur (78%).

Een belangrijk communicatiekanaal volgens jongeren om activiteiten onder de aandacht te brengen is TikTok en dat hun motivatie om mee te doen vooral het samen met vrienden zijn is.

Gezondheidsmonitor Jeugd

GGD Twente doet ook iedere vier jaar onderzoek naar de doelgroep Jeugd, via de Gezondheidsmonitor Jeugd. In 2023 is deze vragenlijst uitgezet onder 348 jeugdigen in de tweede en vierde klas van het voortgezet onderwijs[1]. Dit is een brede vragenlijst over onder andere de gezondheid, mentaal welbevinden, middelengebruik en omgeving. Uit de vragenlijst bleek dat 26% van de jongeren uit Borne de wens heeft voor meer plekken om elkaar te ontmoeten (zoals een jeugdhonk, buurthuis en keet). Vooral meisjes hadden deze wens. Daarnaast gaf 25% van de jongeren aan dat ze meer plekken wensen om zelf buiten te sporten (sportveldjes) en 20% wenst meer activiteiten voor jongeren.

5.4 Resultaten straatinterviews

Als onderdeel van het onderzoek hebben we op de weekmarkt van Borne straatinterviews gehouden met inwoners. In deze paragraaf geven we een beschrijving van wat inwoners aan hebben gegeven.

Inwoners gaven aan dat de weekmarkt in Borne een belangrijke sociale ontmoetingsplek is. Inwoners waarderen het marktplein als laag-drempelige plek voor zowel boodschappen als contact. Een inwoner, die tevens mantelzorger is, gaf aan dat de weekmarkt een plek is om even te ontsnappen aan de drukte van het geven van mantelzorg.

[1] Twentsegezondheidsverkenning.nl/Gezondheidsmonitor-Jeugd-2023---Borne

Daarnaast gaven deelnemers aan Visit Borne te waarderen. Zij zien dat vanuit hier mooie initiatieven en activiteiten georganiseerd worden. Volgens inwoners zorgt Visit Borne voor herkenbaarheid en draagt het bij aan de betrokkenheid bij het dorp.
In de straatinterviews is daarnaast aangegeven dat er zorgen zijn rondom de afnemende sociale cohesie. Een inwoner gaf hierbij aan zich niet veilig te voelen om anderen aan te spreken, als voorbeeld hiervan werd het laten liggen van hondenpoep genoemd. Er werd aangegeven dat men graag ziet dat alle inwoners zich verantwoordelijk voelen voor een schone, veilige buurt.

Een inwoner gaf ook aan dat er verschillen zijn tussen wijken in gemeente Borne. Zo werd de Bornsche Maten als voorbeeld genoemd als relatief gezien nieuwe wijk met een andere inwonerssamenstelling dan andere wijken in Borne. Hierbij werd aangegeven dat er in de Bornsche Maten weinig voorzieningen zijn en dat inwoners daarvoor naar elders in de gemeente moeten, wat als een drempel ervaren kan worden. Dit geeft weer dat er voor verschillende wijken verschillende investeringen liggen binnen de sociale basis.

Daarnaast kwam de voorzieningenstructuur in het algemeen naar voren. Zo werd opgemerkt dat Borne relatief veel supermarken heeft, maar dat deze vrij gecentreerd zijn in het centrum van Borne. Inwoners missen hierbij een supermarkt in de eigen buurt, zoals in de Bornsche Maten. Inwoners zien dit wel als een ontmoetingsplek voor inwoners. Ook werd aangegeven dat wijkcentra of buurtkamers helpend zouden zijn om de sociale basis te versterken. Hierbij is benoemd dat het moet gaan om laagdrempelige ruimtes waar inwoners naar binnen kunnen lopen voor contact.

Ook benoemden - voornamelijk oudere - inwoners, het lastig te vinden dat de meeste informatie over de sociale basis wordt verstrekt via digitale platformen. Een inwoner gaf aan: “niet iedereen is digitaal vaardig, papier is ook nog noodzakelijk”. Naast het niet digitaal vaardig zijn werd ook benoemd dat er niet altijd vertrouwen is onder inwoners richting digitale kanalen, omdat nu steeds meer ‘gewaarschuwd’ wordt voor digitale criminele activiteiten.

6. Perspectief van stakeholders

In dit hoofdstuk gaan we in op de beoordeling van de sociale basis door de betrokken stakeholders. Het gaat hierbij om een breed palet aan partijen.

6.1 Samenvatting van dit hoofdstuk

Hieronder vatten we de belangrijke inzichten samen die op basis van de interviews en focusgroepen met stakeholders naar voren zijn gekomen:

- De sociale basis in Borne wordt gekenmerkt door een sterke gemeenschapszin, noaberschap en een actief netwerk van vrijwilligers. Inwoners nemen uit zichzelf initiatieven en weten elkaar snel te vinden, vooral bij urgente problemen.
- Formele en informele structuren vullen elkaar aan: voorzieningen als het Sociaal Hus en het Kulturhus bieden laagdrempelige ondersteuning en ontmoetingsplekken, terwijl eigen initiatieven zoals buurtactiviteiten en evenementen de sociale samenhang versterken.
- Er zijn duidelijke verschillen tussen wijken: in sommige oudere wijken met veel sociale huurwoningen is de onderlinge band anders dan in nieuwbouwwijken. In wijken als Bornsche Maten en Hertenkamp ontbreekt het nog aan vaste ontmoetingsplekken, waardoor inwoners elkaar minder makkelijk treffen.
- Informatie over hulp, activiteiten en voorzieningen is versnipperd. Zowel inwoners als professionals hebben behoefte aan één centraal informatiepunt (sociale kaart), dat zowel digitaal als fysiek toegankelijk is en gebruikmaakt van begrijpelijke taal en visuele ondersteuning.
- Niet alle doelgroepen worden bereikt: met name eenzame ouderen, laaggeletterden, jongeren buiten clubs en bepaalde migrantengroepen blijven soms buiten beeld of ervaren drempels om mee te doen.
- Bureaucratie, complexe procedures en privacyregels vormen een belemmering voor zowel inwoners als initiatiefnemers. Dit leidt tot afhaken, vertraging en frustratie bij het opzetten van nieuwe activiteiten.
- De sociale basis leunt op een relatief kleine groep kartrekkers en vrijwilligers. Overbelasting en gebrek aan nieuwe aanwas maken de continuïteit kwetsbaar; borging en kennisoverdracht zijn noodzakelijk.

- Ondersteuning van mantelzorgers is een aandachtspunt: de druk neemt toe door vergrijzing, terwijl het aanbod aan respijtzorg en herkenning van mantelzorgers nog onvoldoende is.
- Stakeholders zien als belangrijkste verbeterpunten:
  - Realisatie van één centraal informatiepunt voor alle inwoners en professionals.
  - Wijkgerichte aanpak voor ontmoetingsplekken, afgestemd op lokale behoeften.
  - Structurele waardering en ondersteuning voor vrijwilligers en mantelzorgers.
  - Planmatige versterking van samenwerking en kennisdeling tussen organisaties.
  - Actievere outreach naar moeilijk bereikbare groepen en inclusieve participatie.

De door stakeholders benoemde behoeften en knelpunten verschillen sterk per doelgroep. Een nadere uitwerking hiervan is opgenomen in bijlage 7, waarin per doelgroep de belangrijkste behoeften en mogelijke handelingsrichtingen zijn samengevat.

6.2 Interviews

Huidige werking sociale basis

Uit de interviews komt naar voren dat de sociale basis in Borne over het algemeen goed functioneert. In de relatief kleine gemeenschap kennen mensen elkaar en er is een sterke gemeenschapszin en noaberschap (naar elkaar omkijken).

Veel vrijwilligers en buurtinitiatieven zetten zich in om anderen te helpen; dit varieert van informele burenhulp tot georganiseerde activiteiten in wijken en dorpen tot vrijwilligers die zich inzetten bij (sport)verenigingen.

Formele voorzieningen zijn eveneens aanwezig: het Sociaal Hus fungeert als centrale ingang voor hulpvragen en het Kulturhus, met bibliotheek en ontmoetingsruimte, biedt een laagdrempelige plek voor ontmoeting.

De samenwerking tussen organisaties (gemeente, welzijnswerk, zorg, woningcorporatie, vrijwilligersorganisaties) verloopt soepel en via korte lijnen, men weet elkaar snel te vinden. De infrastructuur is breed: er bestaan bijvoorbeeld initiatieven tegen armoede (zoals de Voedselbank, Noodfonds), voor ontmoeting (wijkcentra, sportclubs) en voor ondersteuning (buurtmaatjes, cursussen).

Kortom, de sociale basis is breed en actief met sterke informele netwerken, veel betrokkenheid van inwoners en een groeiende cultuur van “zorgen dat” (inwoners versterken) in plaats van “zorgen voor”. Wel merken betrokkenen dat niet in alle kernen deze basis even sterk zichtbaar is, Borne-centrum kent veel voorzieningen, maar in enkele buurten (Bornsche Maten, Dikkerslaan – Molenkampweg, Letterveld I) is het netwerk dunner.

Knelpunten en zwakke punten

Hoewel de basis sterk is, signaleren de gesprekspartners ook knelpunten. Ten eerste is de informatievoorziening versnipperd: inwoners weten niet altijd waar ze met een hulpvraag terechtkunnen. Met name kwetsbare groepen (zoals enkele ouderen, nieuwkomers of laaggeletterden) hebben moeite de weg te vinden; dit leidt ertoe dat niet iedereen gebruikmaakt van beschikbare hulp. Voor jongeren is door stakeholders aangegeven dat er preventieve ondersteuning op school wordt gemist (bijvoorbeeld jongerenwerk op school), iets wat elders wel voorziet in mentale veerkracht en stressreductie en wat kan voorkomen dat jongeren professionele ondersteuning nodig hebben.

Ten tweede ontbreken in sommige wijken/dorpen ontmoetingsplekken. Zo heeft nieuwbouwwijk Bornsche Maten (en eerder ook dorp Hertme) geen eigen buurthuis of ontmoetingscentrum, waardoor inwoners elkaar minder spontaan treffen. Dit kan leiden tot een minder hechte buurtcohesie. Ook voorzieningen voor jongeren en bepaalde doelgroepen worden genoemd als schaars of versnipperd (bijvoorbeeld een tienerhonk of inloop voor mensen met dementie).

Ten derde worden bureaucratie en rigiditeit als zwakke punten genoemd. Procedures om hulp te krijgen of initiatieven te starten, voelen soms omslachtig: “Er mag van alles, als het maar geen geld kost en binnen de regeltjes past,” merkte een vrijwilliger cynisch op. Hierdoor raken lokale initiatieven wel eens gefrustreerd of vertraagd.

Verder is respijtzorg (ontlasting voor mantelzorgers) nog beperkt beschikbaar en dreigt overbelasting van vrijwilligers – steeds dezelfde mensen trekken de kar - en de instroom van nieuwe vrijwilligers blijft een punt van zorg.

Tot slot benoemen de stakeholders dat ondanks goede wil niet alle doelgroepen bereikt worden. Bijvoorbeeld inwoners met een migratie-achtergrond of kwetsbare jongeren/jongeren met problemen op meerdere levensgebieden participeren minder in bestaande activiteiten; de sociale basis voelt voor hen soms minder toegankelijk.

Behoeften van inwoners

De interviews geven een duidelijk beeld van wat inwoners nodig hebben van de sociale basis.

Een eerste behoefte is toegankelijke informatie en communicatie: inwoners willen op een duidelijke, eenvoudige manier weten welke ondersteuning of activiteiten er voor hen zijn. Dit betekent één overzichtelijk loket of platform en persoonlijk contact om mensen wegwijs te maken. Ook is hierbij behoefte aan communicatie die past bij diverse doelgroepen.

Daarnaast hechten mensen aan laagdrempelige toegang tot hulp en activiteiten – hulp nabij in de buurt, zonder lange wachttijden of ingewikkelde formulieren. Inwoners – jong en oud – geven ook aan behoefte te hebben aan maatwerk: ondersteuning die past bij hun specifieke situatie en flexibel kan inspelen op veranderingen.

Er is ook vraag naar passende ontmoetingsplekken voor verschillende groepen: jongeren willen een eigen plek om samen te komen (sportveldjes, een overdekte ontmoetingsplek), jonge ouders zoeken een ontmoetings-moment (getuige het nieuwe Ouder-Kind Café, maar hierin missen de ouders van basisschoolkinderen), en ouderen zoeken gezellige trefpunten buiten de zorginstelling.

Verder klinkt er behoefte aan erkenning en ondersteuning van vrijwilligers en mantelzorgers: deze groep inwoners draagt veel bij, maar wil zich gewaardeerd voelen en af en toe ontlast worden (bijvoorbeeld door respijtzorg of een vrijwilligersbedankje).

Tenslotte noemen stakeholders dat inwoners graag meer inspraak willen – men wil mee kunnen praten over voorzieningen in de wijk en voelen dat hun ideeën worden meegenomen. Persoonlijke uitnodigingen om mee te denken of te doen werken hierbij stimulerend.

Samengevat: inwoners vragen om een sociale basis die duidelijker communiceert, dichtbij is georganiseerd, rekening houdt met verschil in behoefte en iedereen actief uitnodigt om mee te doen.

Effectiviteit van de sociale basis
Over de effectiviteit – in hoeverre de sociale basis inwoners echt vooruithelpt – zijn de meningen genuanceerd, maar overwegend positief.

Men ziet dat informele hulpnetwerken in Borne veel problemen kunnen opvangen: buren en vrijwilligers voorkomen eenzaamheidsgevallen, kleine klusjes worden opgelost en nood wordt gesignaleerd voordat het uit de hand loopt. Deze laag van informele steun functioneert effectief en is een sterk preventief vangnet.

Ook formele ondersteuningsstructuren, zoals het Sociaal Hus en Wijkracht, helpen inwoners adequaat zodra ze in beeld zijn; complexe casussen worden via casusoverleg integraal aangepakt, wat vaak tot goede resultaten leidt.

Tegelijkertijd erkent men dat er *ruimte voor verbetering* is. Zo blijft de responsiviteit (het snel en passend reageren op signalen) soms achter: niet elke hulpvraag wordt tijdig opgemerkt, met name als mensen zelf niet (durven) aankloppen. En hoewel de gemeente en partners steeds meer op feedback sturen – bijvoorbeeld via klanttevredenheidsmetingen of het inwonerspanel – kan het bereik beter: de mensen die de sociale basis nu niet bereikt, zijn ook niet degene die feedback geven of om hulp vragen.

Over het algemeen wordt de sociale basis dus gezien als waardevol en noodzakelijk – zonder dit fundament zouden veel meer inwoners in zwaardere zorg belanden – maar men ziet ook dat de effectiviteit vergroot kan worden door de genoemde hiaten (zoals informatievoorziening en lastige bereikbaarheid van sommige groepen) aan te pakken. Positief is dat gemeente en organisaties lerend vermogen tonen: men stuurt bij op basis van ervaringen en probeert innovaties zoals buurtnetwerken, waarmee de effectiviteit in de toekomst verder kan stijgen.

Verbetermogelijkheden
Gevraagd naar de toekomst, doen de geïnterviewden tal van aanbevelingen om de sociale basis te versterken. Een rode draad is het wegnemen van drempels: vereenvoudig aanvraagprocedures, verminder bureaucratie en zorg voor begrijpelijke communicatie. Door formulieren te vereenvoudigen en inwoners actief te benaderen (in plaats van af te wachten tot zij zich melden), kunnen we beter zorgen dat inwoners die ondersteuning nodig hebben deze ook daadwerkelijk krijgen.
Ook wordt genoemd dat de bekendheid van voorzieningen verhoogd moet worden.

Verder is investeren in ontmoetingsplekken en voorzieningen op maat een belangrijk verbeterpunt. Denk aan het realiseren van een buurthuis of ontmoetingsruimte in buurten waar deze ontbreken; creëer plekken voor een diverse groep jongeren (zoals een centrale jongerenvoorziening met mogelijkheden voor activiteiten voor diverse doelgroepen en sportveldjes) zodat ze niet tussen wal en schip vallen; en breid respijtzorg uit voor mantelzorgers om overbelasting te voorkomen.

Daarnaast adviseren stakeholders om de samenwerking en coördinatie nog verder te versterken, bijvoorbeeld door een vaste “sociale verbinder” aan te stellen die alle initiatieven en organisaties in de gaten houdt en verbindt. Het beter zien en bereiken van stille of kwetsbare doelgroepen is ook een aandachtspunt: maak een plan per doelgroep (bijvoorbeeld

ouderen, allochtone vrouwen, jongeren) om hen te betrekken via vertrouwde sleutelfiguren of passende activiteiten.

Ten slotte wordt geopperd om de waardering voor vrijwilligers en mantelzorgers structureel te borgen – bijvoorbeeld via training, ondersteuning en af en toe een bedankje of kleine financiële vergoeding, zodat de motivatie hoog blijft en nieuwe vrijwilligers zich eerder aanmelden. Deze verbetermogelijkheden sluiten aan op de signalen uit de interviews en zouden volgens de betrokkenen de sociale basis in Borne toekomstbestendiger maken.

6.3 Focusgroepen

In de slotfase van het onderzoek hebben we drie focusgroepen georganiseerd met betrokken stakeholders (waaronder inwoners, vrijwilligers en professionals) uit gemeente Borne. Deze sessies dienden om voorlopige bevindingen te toetsen, te verdiepen en aan te vullen. In de focusgroepen stonden we eerst stil bij de huidige situatie van de sociale basis, daarna bij toekomstige behoeften en ideeën, en tot slot deelde iedere deelnemer een kerninzicht.

Dit hoofdstuk geeft een geconsolideerde weergave van de resultaten uit alle drie de focusgroepen. Daarbij komen achtereenvolgens aan bod:

1. De huidige werking van de sociale basis volgens de deelnemers.
2. Ervaren knelpunten en zwakke punten.
3. Behoeften en wensen van stakeholders.
4. Hun reflectie op de effectiviteit van de sociale basis.
5. Voorgestelde verbetersuggesties en toekomstbeelden, en
6. Een samenvatting van de kerninzichten.

Ter illustratie hebben we waar relevant citaten van deelnemers aan de focusgroep opgenomen.

Huidige werking sociale basis

De focusgroepen bevestigen het eerder geschetste beeld dat de sociale basis in Borne bestaat uit een hecht informeel netwerk, gecombineerd met formele steunstructuren. De deelnemers onderschreven de sterke gemeenschapszin en het noaberschap: inwoners kijken naar elkaar om en nemen uit zichzelf initiatieven. “Borne is een gezellige, betrokken gemeenschap waar mensen klaarstaan voor elkaar,” zo vatte een deelnemer het samen. Wel werd opgemerkt dat deze gemeenschapszin niet in elke buurt even sterk is; in oudere wijken met veel inwoners van sociale huurwoningen is de onderlinge band soms sterker dan in nieuw-bouwwijken.

De aanwezigen gaven meerdere voorbeelden van activiteiten en initiatieven van inwoners die de sociale basis kleuren, zoals evenementen als de Slag om Borne, de Bornsche Maten-loop en de Nationale Buitenspeeldag. Zulke eigen initiatieven illustreren de energie die in de gemeenschap aanwezig is. Volgens de deelnemers vormen vrijwilligers dan ook de motor van de sociale basis in Borne. Er is een grote bereidheid onder inwoners om bij te dragen – men ziet veel mensen die zich willen inzetten als vrijwilliger of buurthulp.

Tijdens de gesprekken kwam naar voren dat Borne profiteert van de korte lijnen in de gemeenschap: men weet elkaar snel te vinden als er iets moet gebeuren, vooral bij urgente problemen. De bereidheid om samen te werken en van elkaar te leren is hoog. Het platformoverleg in het Kulturhus werd genoemd als goed voorbeeld: hier ontmoeten vrijwilligers-organisaties en dienstverleners elkaar regelmatig om thema’s te

bespreken en ervaringen uit te wisselen. Ook benoemden deelnemers dat professionals en vrijwilligers in Borne pragmatisch zijn en met creatieve oplossingen komen als iets moet worden geregeld.
Ondanks deze positieve basishouding benadrukten de focusgroepen dat de sociale basis niet homogeen is binnen de hele gemeente. In sommige oudere wijken met een hogere concentratie kwetsbare groepen is er meer sociale problematiek dan in nieuwere buurten. Bornsche Maten en Hertenkamp werden expliciet genoemd als voorbeelden waar (nog) geen buurtcentrum of vaste ontmoetingsplek is; dit maakt het lastiger om inwoners daar met elkaar in contact te brengen. De deelnemers nuanceerden dat het hierbij deels om een ervaren tekort gaat – er zijn wel ontmoetingsruimten in Borne, maar inwoners weten die niet altijd te vinden of ze worden door bepaalde groepen niet benut. Samenvattend schilderden de stakeholders de huidige sociale basis als veerkrachtig en actief, gedragen door een kern van betrokken inwoners en korte lijnen, maar met zichtbare verschillen per wijk en met groepen inwoners die nog buiten beeld blijven.

Knelpunten en zwakke punten

De knelpunten die uit eerdere onderzoeksfases (documentstudie, interviews) naar voren kwamen, werden in de focusgroepen grotendeels herkend. Tegelijkertijd legden de deelnemers enkele nieuwe accenten. Een breed gedeeld punt van aandacht is de versnipperde informatie-voorziening over het hulp- en activiteitenaanbod in de sociale basis. Zowel inwoners als professionals gaven aan behoefte te hebben aan één centrale sociale kaart of informatiepunt waar alle initiatieven, voorzieningen en contactpersonen overzichtelijk staan. Op de website van het Sociaal Hus staat een dergelijke sociale kaart. Echter wordt hierbij aangegeven dat het moeilijk is om bij deze pagina terecht te komen, en dat de pagina onover-zichtelijk is met veel verschillende tabbladen, waarbij het ook de vraag is of deze actueel is. Daarnaast is informatie te verspreid over meerdere websites, flyers en persoonlijke netwerken. Bovendien moet zo'n overzicht niet alleen digitaal beschikbaar zijn: "Als je niet weet dat iets bestaat, weet je ook niet waar je recht op hebt," merkte een deelnemer op, verwijzend naar inwoners (zoals laaggeletterden of ouderen) die online moeilijk hun weg vinden.

Er werden voorbeelden genoemd om informatie via papieren folders huis-aan-huis te verspreiden of een hoekje in de supermarkt in te richten met brochures. Ook benadrukten de deelnemers dat informatie in begrijpelijke taal en met visuele ondersteuning (icoontjes, pictogrammen) beschikbaar moet zijn, zodat echt iedereen – inclusief mensen met taalproblemen of een migratieachtergrond – bereikt kan worden.

Niet alleen inwoners missen het overzicht; ook organisaties en vrijwilligers onderling hebben vaak onvoldoende zicht op elkaars activiteiten. In alle sessies kwam naar voren dat er een gebrek is aan structurele afstemming en samenhang tussen de vele initiatieven en betrokken partijen. "Iedereen dóet iets, maar het is versnipperd," aldus een van de aanwezigen. Organisaties weten niet altijd wie wat precies doet of welke projecten er lopen, mede door personeelswisselingen en het wegvallen van sleutel-figuren. Samenwerking is nu vaak persoonsafhankelijk en niet structureel geborgd. De deelnemers aan de focusgroep zien een belangrijke rol voor de gemeente om hierin regie te voeren en partijen beter te verbinden. Ook het gemis van een gedeeld visieplatform kwam ter sprake: men zou meer bij elkaar in de keuken willen kijken om dubbel werk te voorkomen en krachten te bundelen.

Daarnaast werden drempels en bureaucratische belemmeringen nadrukkelijk besproken. Complexe formulieren, strikte regels en privacy-

eisen vormen volgens de deelnemers een groot knelpunt, met name voor kwetsbare inwoners.
Bijvoorbeeld aanvraagprocedures die “nodeloos ingewikkeld” zijn of brieven die voor veel mensen niet te begrijpen zijn. Hierdoor haken hulpbehoevenden af, of schamen ze zich om hulp te vragen als ze er zelf niet uitkomen. Een vrijwilliger merkte op dat schaamte en trots ook maken dat mensen pas laat aankloppen, en dan zijn problemen inmiddels fors gegroeid. Privacyregels werken soms averechts: organisaties mogen niet makkelijk gegevens delen, waardoor signalen niet samenkomen (“Je krijgt te maken met AVG, en dan pingpongen we met inwoners”, zo gaf een professional aan).

Bureaucratie treft niet alleen inwoners, maar ook initiatiefnemers en professionals. Meerdere deelnemers gaven aan dat zij best ideeën hebben voor nieuwe activiteiten of verbeteringen, maar dat het schrijven van plannen en aanvragen erg tijdrovend is naast hun volle agenda. Bovendien is er vaak geen budget of aandacht voor communicatie en PR, terwijl dat nodig is om een initiatief bekend te maken. Ook besluiten over een nieuwe aanpak moeten langs veel schijven binnen organisaties of gemeente, wat voortgang vertraagt en enthousiasme kan dempen. Dit leidt tot frustratie: “Soms zit je lekker in je enthousiasme en dan wordt dat gedempt – iedereen moet er iets van vinden voordat we aan de slag mogen.”

Wat betreft ontmoetingsplekken bevestigden de deelnemers aan de focusgroepen dat dit een aandachtspunt is, zij het met nuance. De deelnemers stelden dat het niet altijd ontbreekt aan ruimtes, maar dat het gebruik en de bekendheid ervan tekortschieten. Soms zijn voorzieningen fysiek niet toegankelijk genoeg (bijvoorbeeld geen rolstoeltoegang of geen toilet, waardoor ouderen thuisblijven), of ze richten zich op één doelgroep waardoor anderen zich niet welkom voelen. Per wijk verschillen de wensen: “Voor elke buurt is er de behoefte aan een ontmoetingsplek, maar wat voor soort plek dat moet zijn hangt af van wie er wonen,” gaf een deelnemer aan. Hier ligt volgens de groepen een kans om maatwerk per wijk te leveren.

Verder werd bevestigd dat sommige doelgroepen moeilijk bereikbaar blijven, zoals laaggeletterden, jongeren buiten de georganiseerde activiteiten, bepaalde migrantengroepen of eenzame ouderen achter de voordeur. Dit ligt niet alleen aan eventuele terughoudendheid van die inwoners zelf, maar ook aan het ontbreken van structurele outreach. “Als er bij iemand nooit meer iemand over de vloer komt, hoe krijgen we die dan in beeld?” vroeg een professional retorisch. Initiatieven als huis-bezoeken bij senioren (SOEK-gesprekken) en straatambassadeurs zijn waardevol, maar moeten worden uitgebreid om iedereen te bereiken.

Ook het overbelast raken van vrijwilligers en het tekort aan nieuwe aanwas werd breed herkend als zwakke plek. De vrijwilligers die zich inzetten is vaak dezelfde groep en zij krijgen steeds meer op hun bord. Nieuwe vrijwilligers willen zich meestal liever kortdurend of projectmatig binden en minder in langdurige verplichtingen. Sleutelfiguren vormen hierbij een risico: veel dorpsinitiatieven en verenigingen drijven op een paar kartrekkers. “De effectiviteit staat of valt met hun aanwezigheid. Als zo iemand stopt, valt het initiatief stil,” deelde een van de aanwezigen als zorg. Dit vraagt om bewust beleid van organisaties en gemeente om kennis over te dragen en opvolging te regelen, zodat activiteiten doorgaan als een trekker wegvalt.

Tot slot is specifiek de ondersteuning van mantelzorgers als aandachts-punt naar voren gekomen. Mantelzorg kwam in de individuele interviews minder ter sprake, maar de focusgroepen stipten het aan als potentiële

blinde vlek. Deelnemers merkten op dat met de dubbele vergrijzing de druk op mantelzorgers toeneemt – “dat wordt een probleem voor de toekomst,” klonk het bezorgd. Men constateerde dat het nog onduidelijk is waar de huidige ondersteuning tekortschiet, omdat hier weinig informatie over verzameld was. Wel was iedereen het erover eens dat er meer mogelijkheden voor respijtzorg moeten komen om mantelzorgers tijdelijk te ontlasten. Ook moeten mantelzorgers beter herkend en bereikt worden – nu zien velen zichzelf niet eens als mantelzorger, waardoor ze geen ondersteuning ontvangen.

Behoeften inwoners

De behoeften die stakeholders in de focusgroepen uitten, sluiten in grote lijnen aan bij de eerder geïnventariseerde behoeften van inwoners, vrijwilligers en professionals. De focusgroepen hebben deze echter concreter gemaakt en voorzien van extra nuances.

Duidelijke communicatie en vindbaarheid

Een belangrijke algemene behoefte is duidelijke communicatie en vindbaarheid van hulp en activiteiten. De deelnemers vroegen expliciet aandacht voor begrijpelijke taal in alle communicatie, ondersteund door visuele middelen zoals iconen of schema’s, en – waar mogelijk – persoonlijk contact. Dit sluit aan bij het eerder genoemde knelpunt van versnipperde informatie: men wil één toegankelijk punt waar men terecht kan met vragen en waar in gewone mensentaal wordt geholpen. “Breng de informatie actiever naar de mensen toe in plaats van achter een balie te wachten,” stelde een van de inwoners, waarmee bedoeld werd dat de gemeente en welzijnspartner meer outreachend moeten werken, bijvoorbeeld via scholen, huisbezoeken of infoavonden in de wijk.

Laagdrempelige toegang en maatwerk

Inwoners en stakeholders hebben daarnaast behoefte aan laagdrempelige toegang tot ondersteuning en activiteiten. Drempels zijn niet alleen de genoemde procedures, maar ook gevoelens van schaamte, onbekendheid en fysieke toegankelijkheid van voorzieningen. De focusgroepen gaven aan dat hulp actiever naar de inwoners toe gebracht kan worden, bijvoorbeeld door preventief voorlichting te geven op plaatsen waar mensen al komen (scholen, sportclubs, kerk, huisarts) en niet te wachten tot men zelf om hulp vraagt. “Je moet er niet op vertrouwen dat iemand het wel opzoekt als het ergens online staat – ga naar ze toe,” was de teneur. Verder werd genoemd dat maatwerk en persoonlijke benadering essentieel zijn: mensen willen geen nummer zijn, maar gezien worden.

Ruimte voor maatwerk en vertrouwen in professionals

Ook ruimte voor maatwerk in de uitvoering is een terugkerende wens. Professionals en vrijwilligers signaleren dat ze soms meer voor iemand zouden willen doen dan de standaardprocedures toelaten. In de focusgroepen werd uitgesproken dat er meer vertrouwen moet zijn in de professional en de inwoner, en dat men durft af te wijken van het boekje als dat betere resultaten oplevert. Men wenst “minder bureaucratie bij kleine initiatieven” en experimenteerruimte om gewoon eens iets uit te proberen zonder langs alle loketten te hoeven. Vanuit het jongerenwerk kwam naar voren dat er voor de doelgroep jongeren al best vaak pragmatisch gewerkt wordt, waarbij maatwerk geboden wordt om aan te sluiten bij de vraag uit de praktijk. Dit geldt ook voor andere groepen. Kortom, stakeholders willen flexibiliteit en vertrouwen: vertrouwen dat inwoners zelf vaak weten wat goed voor hen is, en vertrouwen dat uitvoerders professionele afwegingen kunnen maken in het belang van de inwoner.

Ontmoetingsplekken op maat
Ten aanzien van ontmoetingsplekken beaamden de deelnemers dat in principe elke wijk baat heeft bij plekken om samen te komen. Tegelijk willen ze maatwerk per wijk: in een jonge nieuwbouwwijk is misschien behoefte aan een jeugdruimte of ouders/kinderen-inloop, terwijl in een oudere wijk een seniorensoos of multifunctioneel wijkcentrum beter past. De wens is dus dat er wijkgericht gekeken wordt wat voor ontmoetingsplek ontbreekt en hoe die ingevuld kan worden, gevoed door inwoners zelf. Overigens werd erbij gezegd dat je ook bestaande plekken optimaal moet benutten; soms zit de winst in betere bekendheid of aanpassing van openingstijden, niet per se in nieuwe gebouwen.

Toekomstige rol van mantelzorgers en vrijwilligers
Verder keken de focusgroepen vooruit naar de toekomstige rol van mantelzorgers en vrijwilligers. Men voorziet dat de samenleving nog meer op hen zal leunen (denk aan de vergrijzing en krapte in de zorg). Stakeholders spraken de behoefte uit dat de gemeente hier tijdig op inspeelt met actief beleid. Inwoners willen graag dat mantelzorg en vrijwilligerswerk gewaardeerd en ondersteund blijven. Dit betekent bijvoorbeeld: continueren en uitbreiden van mantelzorgwaarderingen, respijtvoorzieningen bereikbaar maken, vrijwilligers faciliteren met trainingen of een aanspreekpunt, enzovoort. Ook gewoon 'een schouderklopje' of het vieren van successen kan veel betekenen voor het moraal van vrijwilligers. Stakeholders geven dus aan dat erkenning en support voor de dragende krachten van de sociale basis blijvend nodig is.

Effectiviteit sociale basis
Gevraagd naar de effectiviteit van de huidige sociale basis in Borne waren de meeste deelnemers positief, maar ook genuanceerd. Over het algemeen werd geconcludeerd dat de sociale basis goed functioneert: dankzij de vele initiatieven, clubs, verenigingen en organisaties is er voor de meeste hulpvragen of behoeften van inwoners wel iets beschikbaar. Zoals een deelnemer het samenvatte: "Als je als inwoner iets wilt in Borne, is er wel iets of wordt het geregeld." Dit weerspiegelt het brede gevoel dat niemand volledig tussen wal en schip hoeft te vallen, mede doordat formele en informele steun elkaar aanvullen. Tegelijkertijd plaatsten de stakeholders direct een kanttekening: er zijn behoeften waar nog niet aan tegemoetgekomen wordt en groepen die nu niet bereikt worden. Specifiek werden doelgroepen genoemd zoals eenzame ouderen, laaggeletterden en jongeren buiten clubs, die onvoldoende profijt hebben van de sociale basis omdat zij buiten beeld blijven of drempels ervaren. Voor hen werkt de sociale basis nog niet effectief genoeg.

Daarnaast is de continuïteit van ondersteuning een punt van zorg. Veel werk rust op de schouders van enkele individuen; de effectiviteit van voorzieningen of netwerken staat of valt vaak met de inzet van bepaalde kartrekkers. Een keerzijde van de korte lijnen en informele aanpak in Borne is dat wanneer een sleutelfiguur wegvalt, een heel initiatief kan stilvallen. Dit onderstreept de kwetsbaarheid van de sociale basis als er niet tijdig nieuwe vrijwilligers of opvolgers klaarstaan. De deelnemers pleiten er daarom voor om oog te hebben voor hoe initiatieven ondersteund kunnen worden, zodat goede projecten niet verdwijnen door gebrek aan borging.

Samenvattend vinden stakeholders de sociale basis effectief in de kern – de bestaande infrastructuur helpt veel mensen goed – maar ze zien verbeterpotentieel om alle inwoners duurzaam te bereiken en minder

afhankelijk te zijn van toevallige individuen. De komende paragrafen over verbetersuggesties sluiten hier direct op aan.

Verbetermogelijkheden
Tijdens het toekomstgerichte deel van de focusgroepen hebben de deelnemers gezamenlijk een reeks verbeterpunten geformuleerd. Veel van deze suggesties sluiten logisch aan bij de eerder genoemde knelpunten en behoeften. We beschrijven de belangrijkste verbetermogelijkheden vanuit het perspectief van de stakeholders:

1. Eén centraal informatiepunt (sociale kaart)
De hoogste prioriteit volgens vrijwel alle deelnemers is het realiseren van een centraal, overzichtelijk informatieplatform over de sociale basis. Dit moet zowel een fysiek loket (bijvoorbeeld in het Kulturhus of gemeentehuis, of een mobiele infostand in de wijken) als een online portaal zijn, waar inwoners én professionals terechtkunnen voor een volledig overzicht van sociale initiatieven, voorzieningen, regelingen en contactpersonen. Als eerste is hierbij belangrijk dat deze sociale kaart gemakkelijk vindbaar is. Begrijpelijke taal en pictogrammen zijn daarnaast essentieel voor de toegankelijkheid. Ook het actueel houden van deze informatie verdient aandacht; deelnemers stellen voor hiervoor een verantwoordelijke aan te wijzen binnen de gemeente of een welzijnsorganisatie. Het doel is om versnipperde informatie te bundelen tot één herkenbaar en vindbaar punt, waarmee de communicatie en vindbaarheid sterk verbeteren.

2. Wijkgerichte aanpak ontmoetingsplekken
Deelnemers adviseren om per wijk of kern te inventariseren wat de behoeften zijn aan ontmoetingsruimtes en daarop gericht te handelen. Dit kan betekenen: het creëren van nieuwe ruimtes, het beter benutten van bestaande plekken (zoals het openstellen van een schoolgebouw in de avond), of het verbeteren van de toegankelijkheid en bekendheid van bestaande voorzieningen. Bij voorbeeld het creëren van een ontmoetingsplek in de Bornsche Maten of versterking van het dorpshuis Sindron in Zenderen. Inwoners moeten vanaf het begin betrokken worden bij deze wijkgerichte aanpak, zodat oplossingen aansluiten bij lokale wensen en behoeften.

3. Doorlopende ondersteuning voor vrijwilligers en mantelzorgers
Waardering en ondersteuning voor vrijwilligers en mantelzorgers moeten structureel verankerd worden in beleid én praktijk. Naast de jaarlijkse mantelzorgwaardering en het bedankmoment voor vrijwilligers, stellen deelnemers voor om het hele jaar door kleine attenties, trainingen en respijtvoorzieningen aan te bieden. Denk aan regelmatige workshops, intervisie, en een goed toegeruste vrijwilligerscoördinator. Voor mantelzorgers is het vergroten van het aanbod en de zichtbaarheid van respijtzorg cruciaal. Zo blijft de sociale basis toekomstbestendig en raken de dragende krachten niet overbelast.

4. Planmatige versterking van samenwerking
Om versnippering tegen te gaan, adviseren de deelnemers een samenwerkingsagenda op te stellen voor de sociale basis. Hierin wordt op strategisch, tactisch en operationeel niveau vastgelegd hoe gemeente, maatschappelijke organisaties en informele initiatieven samenwerken aan gezamenlijke doelen. Tijdens de focusgroepen kwam duidelijk naar voren dat veel professionals elkaar niet kenden, noch op de hoogte waren van de thema's waar andere partijen aan werken. Hierdoor bestaat er een grote behoefte aan netwerkvorming en facilitering door de gemeente. Periodiek overleg, het herstarten van een "sociaal café" voor professionals en

vrijwilligers, en het instellen van een vrijwilligersplatform zijn concrete ideeën om deze verbinding te versterken. Het delen van successen en het breed onder de aandacht brengen van goede initiatieven worden eveneens als belangrijk gezien. De gemeente wordt gevraagd hierin een actieve regierol te nemen, zodat professionals elkaar beter weten te vinden en samenwerking vanzelfsprekender wordt.

5. Actievere outreach en inclusie van moeilijk bereikbare inwoners
De stakeholders pleiten voor een proactieve benadering van inwoners die nu onder de radar blijven. Dit kan door het versterken van sleutelfiguren in wijken, het aanstellen van aanspreekpunten per buurt, en het beter toerusten van professionals zoals wijkverpleegkundigen en buurtsport-coaches. Jaarlijkse bijpraatsessies voor vrijwilligers en verenigingen over het sociale aanbod kunnen helpen om signalen vroegtijdig op te vangen. Ook het actief betrekken van jongeren, mensen met een beperking of taalachterstand bij beleidsontwikkeling is essentieel voor inclusieve participatie. Zo wordt voorkomen dat groepen onbedoeld buitenspel staan.

Samenvattend
Deze punten vormen de kernsuggesties uit de focusgroepen en sluiten naadloos aan bij de eerder geconstateerde verbeterpunten: betere informatie en communicatie, meer verbinding en coördinatie, minder bureaucratie en structurele ondersteuning van vrijwilligers en mantelzorgers. De rode draad in de toekomstvisies van stakeholders is de oproep om van beleid naar uitvoering te gaan: “Handen uit de zakken en samen kijken: wat is duurzaam beleid en waar kunnen we kortere lijnen organiseren? Meer praten én meer dóén.”

6.4 Scenario-workshop

Om naar de toekomst toe verbeteringen aan te brengen en toekomstbestendigheid te waarborgen is er in een scenario-workshop met medewerkers vanuit verschillende domeinen van de gemeente doorgepraat over mogelijke toekomsten en hun impact op de sociale basis. Hierbij zijn drie mogelijke toekomstscenario’s besproken, namelijk (1) dubbele vergrijzing, (2) bevolkingsgroei naar 30.000 inwoners en (3) integrale uitdaging van groei, vergrijzing, armoede en digitalisering.

De scenario’s zijn ontwikkeld op basis van de inbreng van stakeholders en documenten, regionale trends en inzichten uit Twentse gemeenten, beleidskaders en eigen ideeën en voorbeelden van bureau HHM op basis van andere onderzoeken. Voor financiële implicaties in de scenario’s is gebruikgemaakt van het HHM-scenariomodel, openbare data, gemeentelijke begrotingscijfers en subsidieramingen, en best practices en benchmarks uit vergelijkbare Twente gemeenten.

We lichten de scenario’s toe en geven per scenario de bevindingen weer.

Scenario 1: Dubbele vergrijzing

Bij scenario 1 hebben we de impact van de dubbele vergrijzing op de sociale basis besproken. Het aandeel 65-plussers in Borne stijgt richting de 30% van de totale bevolking. Ook de grijze druk stijgt fors, dit is de verhouding tussen het aantal personen van 65 jaar ouder en het aantal personen van 20 tot 65 jaar.

Effecten hiervan zijn een explosieve stijging van de Wmo-aanvragen, overbelasting van mantelzorgers, krimp van het vrijwilligersbestand en een toename van eenzaamheid. In de scenario-workshop hebben we doorgepraat over aanvullende effecten op de sociale basis.
Ook werd het tekort aan huisartsen genoemd en een toename van chronisch zieken, wat extra druk legt op lokale voorzieningen. Meer mensen zullen minder zelfredzaam zijn en vaker een beroep doen op buurtvoorzieningen. Omdat mensen langer thuis blijven wonen, stijgt het beroep op buurtvoorzieningen, vrijwilligers en mantelzorgers. De eerstelijnszorg raakt hierdoor overbelast, met meer vragen richting huisartsen, fysiotherapeuten en andere professionals. Door het tekort aan zorgpersoneel zal meer op de gemeente worden teruggevallen.

Het vrijwilligersbestand in Borne is nu nog groot, maar staat onder druk. Er vindt een verschuiving plaats van professionele zorg naar het voorliggend veld en mantelzorg; deze trend wordt landelijk gestimuleerd. Dit benadrukt volgens de deelnemers de urgentie om te investeren in de sociale basis.

Toch zien de deelnemers van de scenario-workshop ook kansen: de groep 65-75 jarigen biedt een groot potentieel aan vrijwilligers, terwijl de grootste ondersteuningsvraag ligt bij 75-plussers.

De kosten voor mantelzorg, vrijwilligers en Wmo zijn met elkaar verbonden; mantelzorgers werken vaak zelf in de zorg en verminderen hun professionele inzet om mantelzorg te kunnen blijven bieden, wat het personeelsbestand verder onder druk zet. Dit roept ook vragen op over wie zorg levert als mantelzorgers zelf hulpbehoevend worden.

De dubbele vergrijzing heeft bovendien gevolgen voor woningbouw en voorzieningen. Investeren in woonvormen met gezamenlijke ruimten kan ontmoeting en wederzijdse zorg bevorderen. In dorpen als Hertme leidt gebrek aan woninggroei tot negatieve bevolkingsgroei en druk op basisvoorzieningen zoals scholen. Voorzieningen als ontmoetingsruimten worden nu soms niet optimaal benut, omdat ze bijvoorbeeld onvoldoende bekend zijn bij inwoners of omdat ze niet breed toegankelijk zijn (zowel qua aanbod als in fysieke toegankelijkheid). Ook is informatie over activiteiten en plekken versnipperd, waardoor mensen de weg naar bestaande voorzieningen niet vinden.
Ten slotte werd benoemd dat gemeente Borne een duidelijke visie op de sociale basis nodig heeft om hier effectief op in te spelen.

Scenario 2: Forse bevolkingsgroei

Bij scenario 2 hebben we de gevolgen van de groei naar 30.000 inwoners besproken op de sociale basis. Het gaat hierbij om een groei van ongeveer 20% ten opzichte van 2025 door nieuwbouw en instroom. In dit scenario zit zowel verjonging als capaciteitsdruk. De bevolkingsgroei heeft impact op de druk op scholen, sport en zorg. Ook is het cruciaal om nieuwkomers te laten integreren en zit er potentie in nieuwe vrijwilligers.
Een aandachtspunt vanuit de deelnemers hierbij is dat bestaande sportvoorzieningen vooral centraal liggen, waardoor kinderen uit de Bornsche Maten bijvoorbeeld uitwijken naar Hengelo om te sporten. Dit vraagstuk speelt ook bij andere nieuwbouwlocaties en heeft effect op de binding binnen de gemeente. Daarnaast moeten nieuwe inwoners zich ook verplaatsen binnen de gemeente. Mobiliteitsoplossingen zoals Flexreizen zijn genoemd als goede voorbeelden, maar het bredere mobiliteitsvraagstuk blijft belangrijk, zeker in de toekomst en voor de organisatie van de gemeente.

De deelnemers geven aan dat door de bevolkingsgroei ook stedelijke problematiek zal toenemen. Daarnaast zorgt de bevolkingsgroei voor meer inwoners waar op een passende manier mee gecommuniceerd zal moeten worden. Daarnaast moet er ook voldoende aandacht blijven voor de sociale basis in de oudere wijken.

De keuze voor bevolkingsgroei is regionaal ingegeven, met als doel het behoud van voorzieningen, een levendig centrum en het organiseren van faciliteiten dichtbij inwoners. Zo bouwt Borne niet alleen voor zichzelf, maar ook voor de regio Twente. Vanuit Borne is bewust gekozen voor groei om de bevolkingspiramide gezond te houden en voorzieningen te behouden. Borne wordt gezien als woon- en leefgemeente, waarbij arbeidsplaatsen vooral in de omliggende grotere steden te vinden zijn. Bij het uitbreiden van sociale huurwoningen wordt door de deelnemers een kans gezien voor het versterken van noaberschap, dat juist binnen deze categorie vaak groot is.

Tot slot is geopperd om nieuwe inwoners expliciet welkom te heten – centraal of wijkgericht – zodat zij kennismaken met Borne en weten wat zij kunnen bijdragen. Een duidelijke visie op de sociale basis is hierbij wenselijk.

Scenario 3: Integrale uitdaging (groei, vergrijzing, digitalisering en armoede tegelijk)

Bij scenario 3 hebben we doorgesproken wat een integrale uitdaging van groei, vergrijzing, digitalisering en armoede betekent voor de sociale basis. De impact van dit scenario is dat de zorgvraag piekt, mantelzorgers en vrijwilligers onder druk komen te staan, en er een zichtbare digitale kloof ontstaat. Bij de integrale uitdaging is integratie en inclusie cruciaal.

Deelnemers gaven aan dat de landelijke thema's zoals bevolkingsgroei, vergrijzing, digitalisering en armoede ook op lokaal niveau relevant zijn en stevig verankerd moeten worden in het beleid van gemeente Borne. Een belangrijk aandachtspunt is dat, hoewel er veel gesproken wordt over voorzieningen, een grote groep inwoners niet zichtbaar is en moeilijk bereikt wordt. Het blijft een uitdaging om deze mensen te laten profiteren van het bestaande aanbod en toekomstig aanbod aan te laten sluiten op deze inwoners. De rol van de gemeente is om te verbinden en ervoor te zorgen dat ontmoetingsplekken niet enkel gericht zijn op ouderen, maar ook toegankelijk zijn voor andere groepen, zodat iedereen kan deelnemen aan de samenleving.

Verder constateren de deelnemers dat het vrijwilligerspotentieel en de participatie in de samenleving afneemt. Dit vraagt om een visie van de gemeente op hoe zij wil investeren in verschillende bevolkingsgroepen, met name jongvolwassenen en jonge gezinnen. Het is belangrijk dat leefbaarheid en sociale inclusie niet alleen gericht zijn op ouderen, maar breder worden aangepakt om te waarborgen dat inwoners voor elkaar kunnen blijven klaarstaan.

De deelnemers gaven aan dat inwoners met geldproblemen vaak niet in staat zijn om deel te nemen aan sociale activiteiten of om als vrijwilliger te participeren door hun financiële zorgen. Deze groep is lastig te bereiken, mede doordat mensen zelf hun geldproblemen niet graag aangeven en organisaties gegevens niet zomaar mogen delen. Het vraagt om een proactieve aanpak van de gemeente om ook deze kwetsbare groep te ondersteunen en te betrekken bij de sociale basis.

Samenvattend
In een scenario-workshop is verkend hoe drie mogelijke toekomst-scenario's de sociale basis in Borne beïnvloeden.

1. Dubbele vergrijzing
Door een sterke stijging van het aantal 65-plussers neemt de druk op Wmo-voorzieningen, mantelzorgers en vrijwilligers toe. Meer inwoners worden minder zelfredzaam, waardoor buurtvoorzieningen en eerstelijns-zorg zwaarder worden belast. Deelnemers zien een risico in afnemende zorgcapaciteit, maar ook kansen doordat 65-75-jarigen een potentieel nieuwe groep vrijwilligers vormen. Daarnaast vraagt vergrijzing om aangepaste woonvormen en een duidelijke visie op de sociale basis.

2. Forse bevolkingsgroei
Bij groei naar 30.000 inwoners neemt de druk op scholen, sport en zorg toe. Nieuwe wijken hebben andere behoeften en centrale voorzieningen staan onder spanning. Mobiliteit en bereikbaarheid worden belangrijker vraagstukken. De groei biedt kansen voor meer vrijwilligers en behoud van voorzieningen, maar vraagt ook om goede integratie van nieuwkomers en structurele wijkgerichte aandacht, vooral in oudere wijken met vergrijzing.

3. Integrale uitdaging: groei, vergrijzing, digitalisering en armoede
Wanneer meerdere trends samenkomen, piekt de zorgvraag terwijl het vrijwilligerspotentieel daalt en de digitale kloof groter wordt. Een deel van de inwoners blijft moeilijk bereikbaar en profiteert weinig van het aanbod. Dit vraagt om inclusief beleid, aandacht voor jongvolwassenen en gezinnen, en een proactieve aanpak voor inwoners met financiële problemen die drempels ervaren om mee te doen.

7. Beantwoording van de onderzoeksvragen

In dit hoofdstuk beantwoorden we de onderzoeksvragen op basis van de bevindingen uit de documentanalyse, interviews, focusgroepen, inwonersraadpleging, scenario-workshop en benchmark.

Doelstelling van dit onderzoek was om inzicht te verkrijgen in hoe de (gemeenschappelijke en institutionele) sociale basis in gemeente Borne toekomstbestendig kan worden versterkt, zowel inhoudelijk als financieel. Hiervoor hebben we een combinatie van methodes ingezet: documentanalyse, interviews, focusgroepen, inwonersraadpleging, scenario-workshop en benchmarkvergelijking, De uitkomsten hiervan hebben we in de voorgaande hoofdtukken beschreven.

In dit hoofdstuk beantwoorden we op basis van deze uitkomsten de negen onderzoeksvragen:

1. Hoe is de sociale basis in Borne momenteel vormgegeven?
2. Hoe verhoudt de sociale basis van Borne zich tot die van vergelijkbare gemeenten in Twente?
3. Wat zijn de belangrijkste sterke en zwakke punten van de sociale basis in Borne?
4. Welke best practices van andere gemeenten kunnen in Borne worden toegepast?
5. Wat zijn de belangrijkste behoeften van inwoners met betrekking tot de sociale basis?
6. Hoe beoordelen verschillende stakeholders de mate waarin de huidige sociale basis inwoners effectief ondersteunt?
7. Welke concrete verbeteringen kunnen op korte termijn worden doorgevoerd?
8. Welke langetermijnstrategieën zijn nodig om de toekomstbestendigheid te waarborgen?
9. Hoe kunnen de aanbevelingen effectief worden geïmplementeerd en gemonitord?

In de beantwoording van vraag 7 tot en met 9 (paragraaf 7.7 tot en met 7.9, respectievelijk) formuleren we concrete aanbevelingen, met vermelding van hoe deze bijdragen aan de ambities en bouwstenen van de sociale basis. In bijlage 5 zijn deze aanbevelingen opgenomen in een overzicht. Tot slot, in paragraaf 7.10, geven we een korte conclusie voor hoe de sociale basis in gemeente Borne toekomstbestendig kan worden versterkt.

7.1 Hoe is de sociale basis in Borne momenteel vormgegeven?

De sociale basis bestaat uit een gemeenschappelijke (informele) en een institutionele (formele) component. Hoe beide zijn vormgegeven in gemeente Borne beschrijven we hieronder.

Gemeenschappelijke sociale basis (informele kant)

Uit het onderzoek blijkt dat inwoners van Borne in grote mate zelf- en samenredzaam zijn. Er is een sterk ontwikkeld informeel netwerk. De sterke gemeenschapszin en het noaberschap zijn kenmerkend voor Borne; over het algemeen kennen inwoners elkaar, helpen elkaar en tonen veel vrijwillige inzet in buurten en verenigingen. Er is een breed palet aan vrijwilligersinitiatieven, buurtactiviteiten en informele steunstructuren. Voorbeelden zijn de Voedselbank, Sociaal Fonds, het Taalhus, het Noodfonds en tal van kerken en maatschappelijke initiatieven. Deze initiatieven dragen bij aan participatie, bestrijding van armoede en het bevorderen van onderlinge ondersteuning.

De financiering van deze initiatieven komt deels uit lokale bronnen – acties, geld voor consumpties, sponsoren en donaties – wat het lokaal eigenaarschap en de betrokkenheid vergroot. Hierdoor is de informele basis stevig verankerd in de lokale samenleving.

Ook zijn diverse ruimten en plekken waar mensen elkaar ontmoeten, in beheer van stichtingen, verenigingen of particulieren. Tegelijkertijd laat het onderzoek zien dat het bereiken van bepaalde doelgroepen via deze informele structuur en voorzieningen een blijvende uitdaging is; met name jongeren, nieuwkomers en sociaal geïsoleerde inwoners worden niet altijd bereikt via het noaberschapsnetwerk. Het is een uitdaging om de mensen die hulp nodig hebben én de mensen die willen helpen bij elkaar te brengen (via Wijkracht worden matchingsmogelijkheden aangeboden), waarbij er wel grenzen zijn aan wat van vrijwilligers verwacht kan worden.

Institutionele sociale basis (formele kant)

Borne kent daarnaast een professionele infrastructuur van voorzieningen. Centraal hierin staat het Sociaal Hus als loket waar inwoners terechtkunnen met vragen over welzijn, zorg, inkomen en participatie. Verder omvat de institutionele sociale basis onder meer ontmoetingsplekken (zoals het Kulturhus), een bibliotheek, sportaccommodaties en een welzijnsorganisatie (Wijkracht). Daarnaast heeft de gemeente bijvoorbeeld beleid dat inzet op financiële zelfredzaamheid van inwoners, bijvoorbeeld via een armoede- en schuldenaanpak, vroegsignalering van financiële problemen en regelingen als het Jeugdfonds Sport & Cultuur, het Sociaal Fonds Borne en het JongerenParticipatieFonds. Ook wordt samengewerkt in regionaal verband (zoals SamenTwente en de Twentse Koers) om kennis en middelen te bundelen.

Financiering van de institutionele sociale basis gebeurt hoofdzakelijk via gemeentelijke subsidies, provinciale en landelijke bijdragen (zoals GALA-/SPUK-middelen voor preventieprogramma's) en cofinanciering. Hoewel hiermee een redelijk stabiele financiële basis is gecreëerd, staat de houdbaarheid onder druk door stijgende kosten in het sociaal domein en beperkte budgetgroei.

De institutionele voorzieningen zijn inhoudelijk breed dekkend en over het algemeen laagdrempelig van opzet. Positieve effecten hiervan worden gezien, zoals een kleine afname van armoede. Maar er zijn ook aandachtspunten. Inwoners ervaren soms dat het aanbod moeilijk te overzien is. Uit verschillende bronnen komt naar voren dat de vindbaarheid van informatie en ondersteuning versnipperd kan zijn, waardoor mensen niet altijd weten waar ze terechtkunnen met hun hulpvragen. Ook zijn er in een aantal wijken onvoldoende ontmoetingsplekken.

7.2 Hoe verhoudt de sociale basis van Borne zich tot die van vergelijkbare gemeenten in Twente?

Uit de benchmark blijkt dat de sociale basis van Borne zich in de breedte goed kan meten met vergelijkbare Twentse gemeenten zoals Losser, Haaksbergen, Hellendoorn, Hof van Twente en Wierden. Op alle hoofdonderdelen van de sociale basis is in Borne een stevig fundament aanwezig, zowel formeel als informeel.

Waar Borne sterk in is

Borne onderscheidt zich positief op een aantal punten:

- **Sterke gemeenschapszin en noaberschap**: het informele netwerk is in verhouding tot referentiegemeenten opvallend krachtig en actief.
- **Breed voorzieningenstelsel**: met o.a. het Sociaal Hus en Kulturhus beschikt Borne over laagdrempelige en herkenbare voorzieningen.
- **Korte lijnen en pragmatische samenwerking** tussen inwoners, vrijwilligers, professionals en gemeente.
- **Veel vrijwillige inzet,** gedragen door een betrokken gemeenschap.

Waar Borne relatief achterblijft

De vergelijking laat ook zien dat Borne op enkele punten ontwikkelruimte heeft:

- **Versnipperde informatievoorziening:** In tegenstelling tot andere gemeenten met één integraal loket, ervaren inwoners en organisaties in Borne minder overzicht.
- **Beperkt bereik van specifieke doelgroepen:** Jongeren, nieuwkomers, laaggeletterden en sociaal geïsoleerde inwoners worden nog onvoldoende bereikt, net zoals in meerdere referentiegemeenten.
- **Ongelijke spreiding van ontmoetingsplekken:** Vooral in nieuwe wijken ontbreken laagdrempelige voorzieningen; andere gemeenten hebben hierin al wijkgerichte aanpakken ontwikkeld.
- **Druk op mantelzorgers en vrijwilligers:** De Bornse inzet is groot, maar net als elders kwetsbaar doordat veel werk leunt op een beperkte groep kartrekkers. Gemeenten als Hof van Twente lopen voorop in structurele respijtzorg.
- **Ervaren bureaucratie en beperkte handelingsruimte:** Borne wijkt hierin niet sterk af van andere gemeenten, maar gemeenten met meer experimenteerruimte (bijvoorbeeld Losser) tonen dat responsiviteit kan worden verbeterd.

Lessen uit de vergelijking

De benchmark wijst Borne op kansen, waaronder:

- Het (door)ontwikkelen van één centraal informatie- en toegangspunt.
- Een wijkgerichte aanpak voor ontmoetingsplekken.
- Structurele samenwerking en borging.
- Versterking van mantelzorgondersteuning en vrijwilligersaanwas.
- Meer ruimte voor responsiviteit en maatwerk.

7.3 Wat zijn de belangrijkste sterke en zwakke punten van de sociale basis in Borne?

Uit de gecombineerde analyse van documenten, cijfers, en input van inwoners en stakeholders komt een duidelijk beeld naar voren van de sterke kanten en aandachtsgebieden van de sociale basis in Borne.

Sterke punten:

- **Sterke gemeenschapszin en noaberschap:** Borne heeft een hechte gemeenschap. Inwoners voelen zich verantwoordelijk voor elkaar en springen bij waar nodig. Dit uit zich in hoge vrijwillige inzet, actieve buurt- en dorpsnetwerken en talrijke informele initiatieven. Mensen kennen en vertrouwen elkaar, wat een fundament legt voor solidariteit en veiligheid.
- **Breed netwerk van voorzieningen en initiatieven:** De sociale basis is breed samengesteld. Er is een goed ontwikkeld formeel netwerk met o.a. het Sociaal Hus als centraal punt, meerdere buurthuizen en wijkcentra, een bibliotheek, sport- en cultuurvoorzieningen, een welzijnsorganisatie en een actief preventief aanbod. Daarnaast bestaat er een rijk informeel netwerk van verenigingen, stichtingen en vrijwilligersorganisaties. De combinatie hiervan zorgt voor een vangnet dat veel inwoners weet te bereiken.
- **Actieve inzet op participatie en eigenaarschap:** De gemeente stimuleert en faciliteert actief dat inwoners meedoen en meedenken. De gemeente was bijvoorbeeld de eerste gemeente in Nederland die het maken van een toekomstvisie aan inwoners heeft overgelaten. Via het BornePanel wordt inwoners om hun mening gevraagd. Er is een adviesraad sociaal domein (waar ervaringsdeskundigen bij betrokken worden) om mee te denken met de gemeente. Ook zijn er inwonersinitiatieven en dorps- en wijkraden die worden gefaciliteerd waarbij de wijkcoördinator een belangrijke rol speelt. Deze initiatieven dragen bij aan een cultuur waarin inwoners betrokken zijn bij hun leefomgeving.
- **Samenwerking tussen formele en informele partijen:** In Borne zoeken professionele organisaties, gemeente en vrijwilligersgroepen elkaar op. Via het Sociaal Hus en bijvoorbeeld casustafels wordt samen gewerkt aan oplossingen voor hulpvragen, met inzet van zowel beroepskrachten als informele hulp. Deze gelijkwaardige samenwerking vergroot de slagkracht en zorgt dat expertise wordt gedeeld.
- **Focus op inclusie en laagdrempeligheid:** Inclusie is expliciet een speerpunt in het lokale beleid. In documenten wordt het belang van inclusieve wijken en samenwerking vanuit gelijkwaardigheid (bijvoorbeeld mogelijk gemaakt door inzet ervaringsdeskundigen) benadrukt. Er is aandacht voor toegankelijkheid van activiteiten (bijvoorbeeld hulp voor mensen met beperkingen om deel te kunnen nemen), voor basisvaardigheden (taal, digitaal) en er zijn initiatieven om eenzaamheid en uitsluiting tegen te gaan. Dit weerspiegelt zich in projecten als het Taalcafé en Stichting Aandacht voor Elkaar.

Zwakke punten/aandachtspunten:

- **Bereik van specifieke doelgroepen schiet tekort**: Ondanks de sterke netwerken bereiken voorzieningen en initiatieven niet alle Bornse inwoners die het nodig hebben. Met name jongeren, nieuwkomers, laaggeletterden en sociaal geïsoleerde inwoners blijven soms buiten beeld of maken weinig gebruik van het aanbod. Deze groepen hebben andere benaderingen nodig om ze te betrekken bij de sociale basis.
- **Versnipperde en onduidelijke informatievoorziening**: Inwoners geven aan dat het niet altijd helder is waar men terecht kan voor bepaalde vragen of activiteiten. De informatie over ondersteuning, activiteiten en voorzieningen is verdeeld over verschillende kanalen en

niet altijd in begrijpelijke taal. Daardoor mist men kansen om mensen tijdig te helpen of te activeren, simpelweg omdat zij de weg niet weten. Ook professionals geven aan dat zij niet altijd van andere professionals weten wat zij precies doen of kunnen doen.

- **Ongelijke spreiding en benutting van ontmoetingsplekken**: Sommige wijken (bijvoorbeeld de Bornsche Maten) hebben relatief weinig ontmoetingsruimtes en -plekken, tegelijkertijd zijn er ontmoetingsruimtes die onvoldoende bekend zijn of gebruikt worden. Dit betekent dat niet iedere inwoner in de eigen buurt een plek heeft om anderen te ontmoeten of activiteiten te ondernemen, wat ten koste kan gaan van de sociale cohesie.
- **Druk op mantelzorgers en vrijwillige inzet**: Borne leunt, net als andere gemeenten, sterk op de inzet van mantelzorgers en vrijwilligers. Deze basis is kwetsbaar: het vrijwilligersbestand vergrijst, nieuwe aanwas is beperkt en er dreigt overbelasting van de groep actieve vrijwilligers en mantelzorgers. Respijtzorg en andere vormen van ontlasting zijn nog onvoldoende beschikbaar, waardoor de draagkracht onder druk staat.
- **Bureaucratie en beperkte responsiviteit**: Sommige inwoners en vrijwilligers ervaren knelpunten in de toegankelijkheid van professionele hulp: er zijn bureaucratische drempels, formulieren, wachttijden en soms weinig flexibiliteit om af te wijken van standaard-procedures. Daarnaast voelt maar een klein deel van de inwoners zich betrokken, zijn inwoners vaak niet op de hoogte van de mogelijkheid om mee te denken, en wordt niet altijd goed geluisterd naar ideeën vanuit de Bornse inwoners. Ook kan bewustwording van eigen verantwoordelijkheid onder inwoners worden vergroot en meer ingezet worden op activering van inwoners, in lijn met de visie van gemeente Borne.

Deze inventarisatie van sterktes en zwaktes laat zien dat Borne een stevig fundament heeft om op voort te bouwen, maar dat gerichte verbeteringen nodig zijn om de sociale basis voor iedereen (beter) toegankelijk en toekomstbestendig te maken. In de volgende antwoorden en aanbevelingen zal hierop worden voortgebouwd.

7.4 Welke best practices van andere gemeenten kunnen in Borne worden toegepast?

De benchmark laat zien dat verschillende Twentse gemeenten werkwijzen hanteren die goed aansluiten bij de Bornse ontwikkelpunten. Best practices die relevant zijn om te benutten:

- **Integrale toegang tot ondersteuning (Haaksbergen)**
  Noaberpoort bundelt meerdere disciplines in één laagdrempelig toegangspunt. Deze organisatorische en fysieke integratie voorkomt doorverwijzingen en maakt ondersteuning overzichtelijker. Voor Borne biedt dit richting voor verdere versterking van het Sociaal Hus en het verminderen van versnippering in toegang.
- **Wijkgericht en nabij ondersteuningsaanbod (Losser)**
  Losser werkt met een Ontwikkelplein en investeert gericht in ontmoetingsplekken voor verschillende doelgroepen, waaronder jongeren. Deze aanpak laat zien dat per wijk maatwerk nodig is. Dit sluit aan bij Bornse wijken waar ontmoetingsplekken ontbreken of onvoldoende worden benut.
- **Breed aanbod mantelzorgondersteuning en vernieuwde subsidie door Noaberfonds (Hof van Twente)**
  Hof van Twente werkt samen met partners aan het ontlasten, waarderen en toerusten van mantelzorgers. Er is een breed aanbod aan ondersteuning: van emotionele steun en advies tot praktische hulp en respijtzorg. De dienst 'Voor elkaar' biedt respijtzorg door aanwezigheid van een vrijwilliger bij de verzorgde waardoor de

mantelzorger iets voor zichzelf kan doen. Hof van Twente werkt met meerjarige subsidies voor cruciale initiatieven. Dit versterkt de ondersteuning van mantelzorgers en vergroot de continuïteit van projecten. Voor Borne is dit relevant gezien de toenemende mantelzorgdruk en het gebrek aan voldoende respijt-mogelijkheden.

- **Zelfbeheer dorpshuizen en multifunctioneel gebruik (Wierden)**
  Wierden heeft dorpshuizen die door inwoners zelf beheerd worden. Deze dorpshuizen worden multifunctioneel ingezet, waardoor ze geschikt zijn voor uiteenlopende activiteiten en verschillende doelgroepen binnen de wijken. Zo ontstaat er een plek waar iedereen zich thuis kan voelen en waar ontmoeting centraal staat. Voor Borne is dit relevant bij het (door)ontwikkelen van ontmoetingsruimtes.
- **Pré-mantelzorgbeleid (Hellendoorn)**
  Hellendoorn wil inwoners de mogelijkheid geven om al vóór een zorgindicatie bij familie te gaan wonen, zodat makkelijk mantelzorg verleend kan worden. De gemeente stimuleert hiermee zelf- en samenredzaamheid. Daarom legt de gemeente in beleid vast onder welke voorwaarden zij meewerkt aan pré-mantelzorgwoningen als vooruitlopende woonsituatie op toekomstige mantelzorg.
- **Regionale samenwerking**
  Gemeenten werken steeds vaker samen op thema's als eenzaamheid, vrijwilligerswerk en specialistische voorzieningen. Deze schaal-voordelen kunnen ook voor Borne bijdragen aan efficiëntie, bereik en kennisdeling.

De best practices uit de benchmark wijzen Borne richting integrale toegang, wijkgericht maatwerk, betere ondersteuning van mantelzorgers, sterkere verbinding tussen zorg en welzijn en meer regionale samenwerking. Deze elementen zijn direct toepasbaar binnen de Bornse ontwikkelopgaven.

7.5 Wat zijn de belangrijkste behoeften van inwoners met betrekking tot de sociale basis?

Via een digitale vragenlijst die door ruim 800 inwoners is ingevuld en straatinterviews zijn de perspectieven en behoeften van inwoners opgehaald. Het laat zien wat inwoners van Borne belangrijk vinden in de sociale basis.

De belangrijkste behoeften van inwoners:

- **Duidelijke, vindbare en begrijpelijke informatie:** Inwoners willen gemakkelijk kunnen achterhalen waar ze terechtkunnen met vragen of voor activiteiten. Er is behoefte aan één centraal informatiepunt (zowel fysiek als digitaal) en communicatie in begrijpelijke taal. Men geeft aan soms door de bomen het bos niet te zien in het huidige aanbod.
- **Laagdrempelige toegang en maatwerk:** Hulp of activiteiten moeten toegankelijk zijn, zonder ingewikkelde aanmeldprocedures. Inwoners pleiten voor meer responsiviteit in de benadering: hulpverleners die luisteren en meedenken, en ondersteuning op maat bieden in plaats van standaardoplossingen.
- **Meer ontmoetingsplekken en activiteiten, gelijk verdeeld over de gemeente:** In een aantal wijken (zoals de Bornsche Maten) is behoefte aan ontmoetingsruimten – denk aan buurthuizen, inloopochtenden of jongerenruimtes. Ook moet er aandacht zijn voor voldoende activiteiten voor verschillende groepen (jong en oud, met diverse interesses) zodat iedereen iets kan vinden. Vooral vanuit jongeren worden ontmoetingsplekken en activiteiten gemist.
- **Betere responsiviteit en communicatie**: Inwoners geven aan dat niet altijd goed geluisterd wordt naar ideeën, klachten of suggesties vanuit de inwoners en dat professionele hulp soms moeilijk vindbaar of traag is geweest. Sommigen hadden het gevoel van het "kastje naar de muur" te zijn gestuurd.

- **Inclusieve benadering van moeilijk bereikbare groepen:** Ten slotte benadrukken inwoners dat er aandacht moet zijn voor kwetsbare doelgroepen, zoals eenzame ouderen. Inwoners pleiten voor intensiever huisbezoek of buurtcontact door vrijwilligers en Wijkracht, zodat eenzame ouderen beter in beeld komen. Daarnaast wordt genoemd dat speeltuinen minder toegankelijk zijn voor kinderen met een beperking.

Kortom, inwoners vragen om een sociale basis die nabij, overzichtelijk en uitnodigend is, met voldoende plekken om elkaar te ontmoeten en aandacht voor degenen die ondersteuning bieden of juist zelf moeilijk aansluiting vinden. Deze behoeften sluiten nauw aan bij de eerder gesignaleerde aandachtspunten en vormen een belangrijke leidraad voor de aanbevelingen.

7.6 Hoe beoordelen verschillende stakeholders de mate waarin de huidige sociale basis inwoners effectief ondersteunt?

In interviews en focusgroepen hebben we met diverse stakeholders gesproken over de sociale basis van Borne. Zij zijn over het algemeen positief over de effectiviteit van de sociale basis in Borne, maar signaleren ook verbeterpunten.

Stakeholders waarderen het fundament dat in Borne is gelegd en geven aan dat Borne gekenmerkt wordt door een sterke gemeenschapszin, noaberschap en een actief netwerk van vrijwilligers. Inwoners zijn actief in het nemen van initiatieven. Formele en informele structuren vullen elkaar aan. Stakeholders zien wel duidelijke verschillen tussen wijken in contact tussen inwoners en ook in ontmoetingsplekken. Daarnaast is informatie over de sociale basis is volgens de stakeholders versnipperd en niet alle doelgroepen worden met de huidige sociale basis bereikt. Ook geven ze aan dat onzeker financiering, bureaucratie en procedures zorgen voor belemmering bij inwoners en initiatiefnemers. De groep vrijwilligers wordt gezien als sterk punt, maar ook als kwetsbaar vanwege mogelijke overbelasting en gebrek aan nieuwe aanwas. Daarnaast is ondersteuning van mantelzorgers genoemd als aandachtspunt.

De belangrijkste verbetersuggesties die uit de gesprekken naar voren kwamen:

- **Eén centraal informatiepunt (sociale kaart)**: Net als de inwoners zelf, benoemen professionals en vrijwilligers (stakeholders) dat informatie over het bestaande aanbod beter vindbaar en centraler beschikbaar moet zijn. Er zijn veel initiatieven, maar die weten niet altijd van elkaars bestaan of inwoners weten er niet van. Een gemeenschappelijke sociale kaart en meer onderlinge bekendheid tussen initiatieven zou volgens hen de effectiviteit vergroten.
- **Wijkgerichte aanpak ontmoetingsplekken**: Men ziet kansen om per wijk de behoefte aan ontmoetingsplekken te inventariseren en daar gericht op in te spelen, bijvoorbeeld door bestaande locaties beter te benutten of toegankelijker te maken.
- **Doorlopende ondersteuning voor vrijwilligers en mantelzorgers**: Stakeholders bevestigen dat de druk op mantelzorgers en vrijwilligers toeneemt. Waardering en ondersteuning voor vrijwilligers en mantelzorgers moeten structureel verankerd worden in beleid én praktijk. Denk hierbij aan kleine attenties, trainingen en respijtzorgvoorzieningen.
- **Planmatige versterking van samenwerking**: Om versnippering te voorkomen stellen deelnemers voor om een samenwerkingsagenda voor de sociale basis op te stellen. Hierin wordt vastgelegd hoe gemeente, maatschappelijke organisaties en informele initiatieven op verschillende niveaus samenwerken aan gezamenlijke doelen.

Partijen en professionals willen elkaar ontmoeten en van elkaar weten wat ze doen. De gemeente wordt gevraagd de regie te nemen en successen en goede initiatieven breed uit te dragen.

- **Actievere outreach en inclusie van moeilijk bereikbare inwoners**: De stakeholders pleiten voor een proactieve benadering van inwoners die nu onder de radar blijven of (te) laat in beeld komen. Dit kan door sleutelfiguren in wijken, aansluiten bij informele netwerken, het aanstellen van aanspreekpunten per buurt, en het beter toerusten van professionals zoals wijkverpleegkundigen en buurtsportcoaches. Ook het actief betrekken van jongeren, mensen met een beperking of taalachterstand bij beleidsontwikkeling is essentieel voor inclusieve participatie. Zo wordt voorkomen dat groepen onbedoeld buitenspel staan.

Samenvattend vinden stakeholders de sociale basis effectief in opzet, maar kan deze aan kracht winnen door betere vindbaarheid van het diverse aanbod, een wijkgerichte aanpak voor ontmoetingsruimtes, het ontlasten van mantelzorgers, het actief benaderen van moeilijke bereikbare inwoners en een nauwere samenwerking tussen partijen. Deze inzichten van betrokken partijen zijn meegenomen in de formulering van de aanbevelingen voor verbetering.

7.7 Welke concrete verbeteringen kunnen op korte termijn worden doorgevoerd?

Op basis van de knelpunten en behoeften die we in dit onderzoek geïdentificeerd hebben formuleren we een aantal concrete verbeteringen voor de korte termijn (uitvoerbaar in de komende 1 à 2 jaar, circa 2026-2027). Deze 'quick wins' vergen geen grote nieuwe investeringen, maar kunnen binnen de bestaande middelen en structuren worden gerealiseerd.

Het gaat om de acties:

Beter benutten van bestaande ontmoetingsplekken
Zorg dat de reeds aanwezige buurthuizen, wijkcentra en andere laag-drempelige ontmoetingsruimtes maximaal worden gebruikt. Dit houdt in: actieve promotie van het activiteitenaanbod, drempels verlagen (zowel fysiek als psychologisch) en uitstralen dat *iedereen welkom* is op deze plekken voor (het bieden van) steun, hulp, contact en plezier. Ook het hebben van één centrale sociale kaart, die vindbaar en overzichtelijk is, kan hieraan bijdragen. Intern binnen de gemeente betekent dit ook een eenduidige lijn in het beheer en de ondersteuning van deze voorzieningen, zodat er consistent beleid is.

Bijdrage aan ambities: Deze maatregel bevordert ontmoeting & erbij horen en ontspanning & plezier, en versterkt tevens ontplooiing en vertrouwen omdat meer mensen de weg vinden naar activiteiten die hun ontwikkeling en welzijn ten goede komen.

Gerelateerde bouwstenen: Beschikbaarheid van ruimte & plekken wordt direct aangepakt. Ook inclusie profiteert (ontmoetingsplekken toegankelijk maken voor iedereen) en mensen worden nadrukkelijk gevraagd en uitgenodigd om deel te nemen aan het sociale leven in hun buurt.

Wijkgericht aanpakken van 'witte vlekken'
Een belangrijke concrete stap op korte termijn is het gericht aanpakken van zogeheten 'witte vlekken' in de sociale basis. Hiermee worden wijken bedoeld waar ontmoetingsplekken ontbreken of onvoldoende bekend zijn.

Op basis van de analyse van voorzieningen voor ontmoeting zijn de volgende wijken als witte vlekken geïdentificeerd:

- Bornsche Maten
- Letterveld I
- Dikkerslaan/Molenkampweg (Hertenkamp)

In deze wijken is geen ontmoetingsruimte aanwezig binnen een straal van 500 meter. Dit belemmert de toegankelijkheid tot informele ontmoeting en ondersteuning, en kan leiden tot verminderde sociale cohesie en participatie. Als eerste stap wordt aanbevolen om in de Bornsche Maten te starten met het realiseren van een laagdrempelige ontmoetingsplek, bijvoorbeeld in samenwerking met bestaande voorzieningen zoals de school of de sportaccommodatie. Deze wijk is recent ontwikkeld, kent een groeiende populatie en is in dit onderzoek meerdere keren genoemd als prioritaire locatie.

Daarnaast wordt aanbevolen om de bestaande voorzieningen in andere wijken beter te benutten en de bekendheid ervan te vergroten. Dit kan door gerichte communicatie, samenwerking met wijkorganisaties en het verbeteren van de vindbaarheid via een centrale sociale kaart. Een overzicht van voorzieningen per wijk is opgenomen in Bijlage 6. Deze tabel biedt inzicht in aanwezige en ontbrekende voorzieningen en vormt een basis voor wijkgerichte prioritering. Ook wordt aanbevolen om een kaart op te nemen waarin de geografische spreiding van voorzieningen en witte vlekken visueel wordt weergegeven.

Door deze wijkgerichte benadering ontstaat een concreet handelings-perspectief voor het versterken van de sociale basis. Het draagt bij aan een inclusieve, toegankelijke en veerkrachtige gemeenschap waarin iedere inwoner – ongeacht woonlocatie – kan meedoen en zich ondersteund voelt.

Bijdrage aan ambities: Dit initiatief ondersteunt in de eerste plaats ontmoeting & erbij horen, omdat het nieuwe kansen tot samenkomst creëert. Ook ondersteuning, steun en hulp wordt versterkt door in iedere wijk een basisvoorziening te hebben waar men terechtkan. Daarnaast vergroot het de eigenaarschap en zeggenschap van buurtbewoners, doordat zij meedenken en bijdragen aan oplossingen in hun wijk.

Gerelateerde bouwstenen: Primair beschikbaarheid van ruimte & plekken (het dichten van gaten in het netwerk). Tevens draagt het bij aan inclusie (gelijke toegang tot ontmoetingsmogelijkheden voor alle wijken) en aan het versterken van eigenaarschap, zeggenschap en eigen regie (inwoners bepalen mede wat er in hun buurt gebeurt).

Nieuwe inwoners verwelkomen en wegwijs maken

Introduceer een structurele aanpak om nieuwkomers in Borne (bijvoorbeeld mensen die net verhuisd zijn, inclusief statushouders) actief op te nemen in de gemeenschap. Concreet kan dit door *wijkgerichte welkomstbijeenkomsten* te organiseren, een duidelijk welkomstpakket (bijvoorbeeld een informatiegidsje over alle verenigingen, voorzieningen en initiatieven in Borne), en eventueel koppeling van nieuwkomers aan een buddy of buurtmakelaar. Zo leren nieuwe inwoners vanaf het begin het sociale netwerk kennen en kunnen ze hun weg vinden naar vrijwilligers-werk of buurtactiviteiten. Dit vergroot hun betrokkenheid en vergroot ook de pool van potentiële vrijwilligers.

Bijdrage aan ambities: Deze aanbeveling bevordert ontmoeting & erbij horen – nieuwkomers voelen zich sneller thuis. Het draagt bij aan ontplooiing & vertrouwen, omdat mensen vanaf de start gestimuleerd worden om mee te doen (wat hun zelfvertrouwen en vaardigheden ten goede komt). Tevens raakt het eigenaarschap & zeggenschap, want mensen die welkom geheten worden, zullen zich sneller betrokken en mede-eigenaar voelen van hun buurt.

Gerelateerde bouwstenen: Mensen vragen en uitnodigen staat centraal (we nodigen nieuwe inwoners expliciet uit om deel te nemen). Daarnaast is inclusie gebaat bij deze actie (iedereen, ook nieuwkomers, doet mee) en wordt vrijwillige inzet gestimuleerd (nieuwe mensen betrekken kan nieuwe vrijwilligers opleveren).

Investeren in jonge generaties

Zorg dat ook jongeren en jonge gezinnen volwaardig deel uitmaken van de sociale basis. Richt speciale educatie- en participatieprogramma's in voor de jeugd, bijvoorbeeld via scholen (maatschappelijke stages, projecten voor jong vrijwilligerswerk), sportclubs en het jongerenwerk, om hen te enthousiasmeren zich in te zetten voor de gemeenschap en heb daarbij aandacht voor kinderen waarvan ouders weinig geld hebben. Ook is het belangrijk om ouders van jonge kinderen preventief te ondersteunen, bijvoorbeeld met oudernetwerken, cursussen positief opvoeden of laagdrempelige ouder-kind activiteiten, zodat zij zich gesteund weten en problemen vroeg gesignaleerd worden. Deze investering in de jonge generatie draagt bij aan vernieuwing in het vrijwilligersbestand en voorkomt dat er een kloof ontstaat tussen jeugd en de bestaande informele infrastructuur.

Bijdrage aan ambities: Deze actie bevordert ontmoeting & erbij horen (ook jongeren en jonge ouders doen mee) en ontplooiing & vertrouwen (jongeren ontwikkelen vaardigheden en zelfvertrouwen door vrijwilligerswerk en participatie). Tevens versterkt het ondersteuning, steun en hulp, omdat jonge gezinnen eerder de hulp of verbinding krijgen die ze nodig hebben.

Gerelateerde bouwstenen: Responsiviteit wordt verbeterd door in te spelen op de behoeften van jongeren en jonge ouders. Ook inclusie (de sociale basis wordt inclusiever voor verschillende leeftijden) en vrijwillige inzet (jongeren betrekken bij vrijwilligerswerk) zijn van toepassing.

Flexibeler samenwerken met uitvoeringspartners

Ga met gesubsidieerde instellingen, de welzijnsorganisatie en andere uitvoeringspartners in gesprek over het vergroten van de flexibiliteit en ruimte voor maatwerk. Dit houdt in: geef professionals en organisaties meer ruimte om af te wijken van regels als dat nodig is, verminder administratieve lasten (minder frequente of lichtere verantwoordingsrapportages) en moedig experimenten aan. Bijvoorbeeld: spreek met de welzijnspartner af dat ze jaarlijks enkele innovatieve ideeën mogen uitproberen zonder vooraf dichtgetimmerde kaders, of reduceer tijdelijk de rapportage-eisen om hen tijd te geven samen te leren en verbeteren.

Een belangrijk aandachtspunt daarnaast is dat professionals aangeven niet altijd te weten welke professionals wat doen, waardoor er behoefte is aan netwerkbijeenkomsten of andere vormen van overleg om elkaar beter te leren kennen en af te stemmen. Door dergelijke bijeenkomsten te organiseren, wordt kennisdeling bevorderd en kunnen initiatieven sneller en effectiever worden opgezet.

Het doel is dat door anders samen te werken, zonder dat het extra geld kost, meer slagkracht ontstaat en hulp beter aansluit op wat inwoners nodig hebben.

Bijdrage aan ambities: Deze aanbeveling richt zich op ondersteuning, steun en hulp (de hulp wordt effectiever en mensgerichter door flexibelere inzet). Het bevordert ook ontplooiing & vertrouwen, in die zin dat organisaties en professionals de ruimte krijgen om te groeien, te innoveren en vertrouwen krijgen van de gemeente. Daarnaast raakt het eigenaarschap & zeggenschap doordat professionals zich meer eigenaar voelen van oplossingen en inwoners maatwerk ervaren (meer regie over hun eigen traject). Door netwerkbijeenkomsten toe te voegen, wordt bovendien het onderlinge vertrouwen tussen professionals versterkt en kan de samenwerking soepeler verlopen.

Gerelateerde bouwstenen: Samenwerken vanuit gelijkwaardigheid wordt versterkt – gemeente en partners opereren meer op basis van vertrouwen en gezamenlijkheid. Ook de bouwsteen financiering is relevant: door resultaatgericht in plaats van regelgericht te werken, wordt het gebruik van middelen efficiënter. Ten slotte draagt dit bij aan responsiviteit: de sociale basis kan sneller en flexibeler reageren op veranderende hulpvragen. Netwerkbijeenkomsten bevorderen bovendien de responsiviteit doordat professionals sneller kunnen schakelen en weten wie waarvoor benaderd kan worden.

Toegankelijkheid van minima- en bestaanszekerheidsregelingen vergroten

Op het gebied van bestaanszekerheid (financiële rust en basisbenodigdheden) bleek uit het onderzoek dat niet alle beoogde inwoners gebruikmaken van de beschikbare voorzieningen en regelingen. Een snelle verbetering is om de bekendheid en toegankelijkheid van armoederegelingen te vergroten. Concreet kan de gemeente de communicatie hierover intensiveren (gerichte voorlichting, vereenvoudigde brochures in begrijpelijke taal, inzet van intermediairs zoals schulddienstverleners en huisartsen om minima-regelingen te promoten) en aanvraagprocedures verder vereenvoudigen. Ook kan ambtelijke ondersteuning geboden worden bij het invullen van formulieren of automatische toekenning worden toegepast waar mogelijk. Belangrijk aandachtspunt daarbij is normaliseren, hiervan gebruikmaken is niet iets om je voor te schamen. Samen zorgt dit ervoor dat drempels worden verlaagd en dat deelname aan inkomensondersteunende regelingen (zoals bijzondere bijstand, kindpakketten, et cetera) wordt verhoogd, zodat meer mensen financieel boven water blijven.

Bijdrage aan ambities: Dit is vooral van belang voor de ambitie ondersteuning, steun en hulp – inwoners voelen de steun van de sociale basis in hun bestaanszekerheid. Indirect heeft het ook effect op ontplooiing & vertrouwen, want wie basisrust heeft, kan beter participeren en zich ontwikkelen.

Gerelateerde bouwstenen: Dit raakt direct de bouwsteen bestaanszekerheid. Daarnaast is responsiviteit relevant: de gemeente laat hiermee zien te luisteren naar signalen dat regelingen onbekend of complex zijn en zich aan te passen aan de behoeften van de inwoners.

Vergroten van de mensgerichte benadering (‘responsiviteit’) in hulp en dienstverlening

Hoewel er al stappen zijn gezet met het Sociaal Hus, kan de responsiviteit van professionals verder verbeterd worden. Een suggestie voor de korte termijn is om binnen alle betrokken organisaties een “menselijke maat”-

initiatief te starten. Bijvoorbeeld: trainingen of intervisie voor medewerkers in presentiebenadering en cultuursensitief werken, of het instellen van een klantambassadeur die bureaucratische knelpunten signaleert en oplost. Het resultaat moet zijn dat inwoners de hulp ervaren als persoonlijk, begripvol en snel, in plaats van procedureel.

Bijdrage aan ambities: Dit ligt vooral in het verlengde van ondersteuning, steun en hulp, omdat het de kern van hulpverlening raakt. Daarnaast bevordert het vertrouwen (ontplooiing & vertrouwen) tussen inwoners en hulpverleners, wat essentieel is voor effectieve samenwerking.

Gerelateerde bouwstenen: De kernbouwsteen is responsiviteit – het vermogen van de sociale basis om aan te sluiten bij de behoeften van inwoners. Ook samenwerken vanuit gelijkwaardigheid speelt mee: een responsieve houding impliceert de inwoner als gelijkwaardige partner zien.

Inwoners actiever vragen en uitnodigen om bij te dragen

Een sterke sociale basis leunt op wederkerigheid – niet alleen hulp bieden aan maar ook bijdragen ván inwoners. In Borne kan men meer gestructureerd werk maken van het actief vragen en uitnodigen van mensen om een rol te spelen in hun buurt of gemeenschap. Denk aan een uitnodigingscampagne of persoonlijke benadering: inwoners met talenten of ideeën rechtstreeks benaderen om mee te doen (bijvoorbeeld iemand met groene vingers vragen een buurtmoestuin op te zetten, jongeren uitnodigen voor een denktank of inwoners met een zorgachtergrond polsen voor buddy-projecten). Ook het doorbreken van *vraagverlegenheid* hoort hierbij: maak het normaal dat inwoners worden gevraagd om hulp te bieden of initiatief te nemen. Dit kan ondersteund worden door een lokaal platform waarop kleine hulpvragen en -aanbiedingen gematcht worden (een soort Borns burenhulpnetwerk).

Bijdrage aan ambities: Deze maatregel raakt met name eigenaarschap en zeggenschap – inwoners worden mede-eigenaar van de sociale basis doordat hun bijdragen welkom zijn. Ook voor ondersteuning & hulp is het relevant: de totale ondersteuningscapaciteit groeit als meer mensen meedoen. Daarnaast sluit het aan bij ontmoeting & erbij horen, omdat mensen die actief bijdragen zich meer betrokken voelen en anderen ontmoeten.

Gerelateerde bouwstenen: De bouwsteen mensen vragen en uitnodigen wordt hier expliciet bevorderd. Daarnaast stimuleert het vrijwillige inzet (meer vrijwilligers die zich aangesproken voelen) en inclusie, want iedereen – ook mensen die nu niet actief zijn – krijgen de kans en uitnodiging om een steentje bij te dragen.

De voorgestelde korte-termijnmaatregelen sluiten aan bij de verschillende behoeften van doelgroepen zoals jongeren, ouderen, mantelzorgers en nieuwe inwoners. Een overzicht van deze doelgroepgerichte behoeften is opgenomen in bijlage 7.

7.8 Welke langetermijnstrategieën zijn nodig om de toekomstbestendigheid te waarborgen?

Voor de langere termijn (richting 2030) is het essentieel om niet alleen quick wins door te voeren, maar ook een strategische koers uit te zetten die de sociale basis toekomstbestendig maakt. Op basis van de scenario-analyse en de scenario-workshop zijn vijf grote lijnen geformuleerd die richting moeten geven aan het beleid op de lange termijn. Deze strategische aanbevelingen vragen om beleidsontwikkeling, investeringen en cultuurverandering over meerdere jaren:

Ontwikkel een integrale, gemeente-brede toekomstvisie op de sociale basis

Formuleer expliciet wat voor sociale basis Borne in 2030 nastreeft. Deze visie moet *domeinoverstijgend* zijn – betrek alle relevante sectoren (zorg, gezondheid, preventie, welzijn, wonen, onderwijs, sport, cultuur, veiligheid) in één samenhangend verhaal en actieplan.

Leg ook de koppeling met regionale ontwikkelingen: hoe positioneert Borne zich binnen Twente op dit vlak? Deze visie dient politiek verankerd te worden, bij voorkeur opgenomen in het nieuwe coalitieakkoord 2026 en doorvertaald naar strategische beleidsplannen. Denk aan een "Toekomstplan Sociale Basis Borne 2030" dat per thema duidelijke doelen stelt. Deze leidraad zorgt voor continuïteit en prioritering, zelfs als budgetten krap zijn; het maakt immers inzichtelijk welke onderdelen van de sociale basis *cruciaal* zijn en welke ambities de gemeente daarvoor heeft.

Ook moet de sociale basis inwoners versterken tegen grote maatschappelijke ontwikkelingen, zoals klimaatstress, digitale risico's en geopolitieke onzekerheid. Dat vraagt om aandacht voor veerkracht: sterke buurtnetwerken, betrouwbare informatie en toegankelijke ondersteuning. Door dit perspectief expliciet mee te nemen, wordt de sociale basis nog toekomstbestendiger.

Tot slot, de toekomstvisie op de sociale basis vult de Omgevingsvisie aan: waar de Omgevingsvisie de fysieke leefomgeving stuurt, richt de sociale basis zich op verbondenheid en ondersteuning. In samenhang versterken beide visies de leefbaarheid van wijken.

Bijdrage aan ambities: Deze aanbeveling dient de ambitie ontplooiing, zingeving & vertrouwen (het geeft richting en vertrouwen in de toekomst) en eigenaarschap & zeggenschap (het laat eigenaarschap van zowel gemeente als inwoners zien over de koers van de sociale basis).

Gerelateerde bouwstenen: Samenwerken vanuit gelijkwaardigheid – een integrale visie vraagt gelijkwaardige inbreng van alle domeinen en partners. Financiering – een duidelijke visie helpt om financiering gericht in te zetten. Tevens raakt het versterken van eigenaarschap, zeggenschap & eigen regie, aangezien een gedeelde visie inwoners en organisaties mede-eigenaar maakt van de te behalen doelen.

Investeer in gemeenschap ondersteunende infrastructuur

Zorg dat de fysieke en organisatorische voorzieningen 'mee-ontwikkelen' met de toekomstige behoeften van de gemeenschap. Concreet betekent dit: plan en faciliteer noaberschap en ontmoeting in nieuwe woonwijken (bijvoorbeeld door bij nieuwbouwprojecten standaard een ontmoetingsruimte of gedeelde faciliteiten in te plannen, waar jong en oud samenkomen). Stimuleer woonvormen die ontmoeting bevorderen, zoals hofjes of combinaties van wonen voor ouderen en jongeren met gedeelde ruimtes. Zorg voor en behoud waar mogelijk voorzieningen – zoals een bibliotheek, een wijkcentrum, een supermarkt of een andere ontmoetingsruimte – ook als bezuinigingen drukken, eventueel door regionaal of publiek-privaat te combineren. Deze investeringen vergen creatieve dekking: denk aan het aanspreken van ontwikkelingsfondsen, gebruikmaken van provinciale potjes, of cofinanciering met woningcorporaties voor maatschappelijke ruimtes. Het resultaat is een duurzame infrastructuur die sociale verbinding faciliteert en waar mensen graag wonen en blijven wonen.

Bijdrage aan ambities: Dit richt zich sterk op ontmoeting & erbij horen (fysieke ruimte voor samenkomst), ontplooiing & vertrouwen (in een sterke

infrastructuur kunnen mensen zich beter ontwikkelen en voelen zij zich gesteund) en ontspanning & plezier (voldoende plekken voor recreatie en samen dingen doen).

Gerelateerde bouwstenen: Beschikbaarheid van ruimte & plekken is hier direct aan gekoppeld. Ook inclusie heeft baat bij toegankelijke en goed verdeelde infrastructuur (voorzieningen voor iedereen bereikbaar). En tot slot financiering: door nu te investeren in slimme combinaties, blijft de financiering van de sociale basis toekomstgericht en efficiënt.

Bevorder een cultuur van eigen kracht en gezamenlijke verantwoordelijkheid ('cultuurverandering')
Naast stenen en structuren is een cultuurverandering nodig bij alle betrokkenen om de sociale basis toekomstbestendig te maken. Dit houdt in dat zowel inwoners als professionals meer uitgaan van de eigen mogelijkheden en de kracht van de gemeenschap, voordat men naar professionele hulp grijpt. Dit sluit aan bij het gedachtegoed van de participatiesamenleving en Positieve Gezondheid.

Concreet kan de gemeente samen met partners een meerjarige cultuurcampagne opzetten: zet breed de boodschap uit dat de overheid niet voor elke hulpvraag de oplossing hoeft te bieden en dat om hulp vragen in de eigen kring normaal en positief is. Vier en publiceer voorbeelden van geslaagde noaberschap- of vrijwilligersacties (successen vieren). Faciliteer inwoners om zelfredzamer te worden door trainingen in basisvaardigheden (digitale vaardigheden, financiële vaardigheden) – wie sterker in zijn schoenen staat, doet makkelijker zelf mee. Dit alles om onderlinge hulp en zelfhulp te normaliseren. Werk hierin samen met het maatschappelijk middenveld, kerken, scholen et cetera, zodat de boodschap in alle lagen van de bevolking landt. Op lange termijn kan dit ervoor zorgen dat de druk op professionele voorzieningen afneemt en de sociale samenhang toeneemt.

Bijdrage aan ambities: Dit is vooral gelinkt aan ondersteuning, steun & hulp (de manier waarop hulp georganiseerd is, meer vanuit de gemeenschap) en ontplooiing & vertrouwen (mensen worden empowered om zelf oplossingen te zoeken, groeien in zelfvertrouwen). Ook eigenaarschap & eigen regie wordt enorm versterkt: inwoners nemen mede verantwoordelijkheid en regie.

Gerelateerde bouwstenen: Mensen vragen en uitnodigen is een pijler van deze cultuurverandering (men helpt en activeert elkaar). Vrijwillige inzet wordt hiermee bevorderd en gewaardeerd. Ook samenwerken vanuit gelijkwaardigheid komt hierin terug: de rolverdeling tussen inwoner en overheid/professional verschuift naar meer gelijkwaardigheid, ieder doet waar hij goed in is.

Intensiveer regionale en domeinoverstijgende samenwerking
Gegeven de gecombineerde uitdagingen (vergrijzing, groei, complexere zorgvragen) is het op lange termijn onhoudbaar dat Borne alles zelfstandig oplost. De aanbeveling is daarom om structureel meer samenwerking te zoeken buiten de eigen organisatiegrenzen. Twee richtingen zijn van belang:

Regionaal: Zoek steun bij buurgemeenten (zoals de benchmarkgemeenten) en Twentse verbanden om doelen te halen zonder grote eigen investeringen. Bijvoorbeeld: ontwikkel gezamenlijk een respijtzorg-faciliteit (aanvullend op de pilot logeerzorg) waar meerdere gemeenten aan bijdragen, zodat mantelzorgers uit Borne daar gebruik van kunnen maken zonder dat Borne het alleen hoeft te financieren. Of richt één Twents

vrijwilligersplatform op voor werving en matching van vrijwilligers – dit vergroot het bereik en voorkomt dat iedere gemeente apart naar vrijwilligers vist.

Stem het voorzieningenaanbod nog meer regionaal af: misschien kan een specialistische voorziening in Almelo of Enschede ook Bornse inwoners bedienen, in ruil voor Bornse inzet op een ander thema, zodat kostbare dubbele investeringen vermeden worden. Sluit met regionale samenwerking aan bij plannen uit bestaande regionale plannen, zoals het Transformatieplan mentaal gezond Twente en het Transformatieplan Ouder worden doen we samen. Denk bijvoorbeeld aan hoe de sociale basis kan helpen bij de aanpak voor mensen met zorgwekkend gedrag. Kijk daarnaast ook naar de aansluiting met landelijke ontwikkelingen.

Domeinoverstijgend intern: Om de sociale basis duurzaam te versterken is een stevige, integraal georganiseerde interne structuur nodig. Sociale-basisopgaven raken immers meerdere domeinen (wonen, onderwijs, veiligheid, ruimtelijke ordening, participatie en financiën). Dit vraagt om regie, samenhang en een duidelijke aanjagende functie binnen de gemeentelijke organisatie. Daarom adviseren we om een structurele, domeinoverstijgende werkstructuur in te richten, aangevuld met twee rollen die als aanjager/verbinder fungeren:

- *Interne aanjager/verbinder*
  - borgt samenwerking tussen beleidsvelden;
  - zorgt dat sociale-basisopgaven vroegtijdig worden meegenomen in fysieke en sociale beleidsprocessen;
  - bewaakt integraliteit in programma's en besluitvorming;
- *Externe aanjager/verbinder*
  - vormt het vaste aanspreekpunt voor ketenpartners (Wijkracht, GGD, scholen, verenigingen, woningcorporatie);
  - stimuleert samenwerking en kennisdeling in de keten;
  - signaleert knelpunten en kansen uit wijknetwerken;
  - zorgt dat initiatieven uit de samenleving doorstromen naar beleid en uitvoering.

De precieze positionering binnen de gemeentelijke organisatie vraagt nadere uitwerking, maar uitgangspunten zijn: heldere opdracht, onafhankelijkheid, mandaat en structurele inbedding. Daarnaast stellen we voor om een vaste werkgroep Sociale Basis te vormen waarin professionals uit alle betrokken domeinen structureel samenwerken. Dit voorkomt dat plannen vastlopen doordat één sector ontbreekt en zorgt voor efficiënter gebruik van mensen en middelen. Ook versterkt het de samenwerking binnen het Sociaal Hus en met Wijkracht door vaste aanspreekpunten te creëren en gezamenlijk te werken vanuit één gedeelde visie.

Het intensiveren van deze samenwerkingen vraagt vooral om coördinatie en afstemming; het is niet per se kostbaar, maar vereist een verandering in manier van werken. De beloning is dat Borne meer kan bereiken met beperkte middelen door slim samen te werken.

Bijdrage aan ambities: Dit komt ten goede aan ondersteuning, steun & hulp (de hulpstructuur wordt sterker door samenwerking) en ontplooiing & vertrouwen (inwoners merken dat overheden en organisaties hun krachten bundelen, wat vertrouwen geeft dat men niet tussen wal en schip valt).

Gerelateerde bouwstenen: Financiering – middelen worden efficiënter en effectiever ingezet via gedeelde trajecten. Vrijwillige inzet – regionaal vrijwilligersbeleid kan het vrijwilligerswerk lokaal versterken. Samenwerken

vanuit gelijkwaardigheid – zowel regionaal tussen gemeenten als intern tussen afdelingen, wordt deze bouwsteen in praktijk gebracht door samen op te trekken voor het gezamenlijke doel.

Ondersteunen van mantelzorgers (respijtzorg en ontlasting) uitbreiden
Gezien de dubbele vergrijzing en toenemende druk op mantelzorgers is het op lange termijn onontkoombaar om structureel meer ondersteuning voor mantelzorgers te organiseren. Borne zou – mogelijk in regionaal verband – moeten investeren in respijtzorg (bijvoorbeeld de uitbreiding van de pilot logeerzorg of ontwikkeling van andere vormen van respijtzorg) zodat mantelzorgers geregeld ontlast kunnen worden om overbelasting te voorkomen. Tevens moet men inzetten op het verminderen van regel-belasting voor mantelzorgers (een mantelzorger zou bijvoorbeeld één aanspreekpunt moeten hebben voor alle ondersteuning). Dit kan onderdeel zijn van een breder mantelzorgprogramma waarin ook lotgenotengroepen, cursussen en psychosociale steun zitten.

Bijdrage aan ambities: Dit valt onder ondersteuning, steun & hulp – directe steun aan degenen die ondersteunen, en zorgt dat hulp op lange termijn vol te houden is. Het raakt ook eigenaarschap & eigen regie, aangezien mantelzorgers ontlast worden om hun rol beter vol te kunnen houden, blijven zij in regie over hun eigen leven en dat van hun naaste.

Gerelateerde bouwstenen: Uiteraard ondersteunen van mantelzorg. En ook financiering (mogelijk zijn innovatieve financieringsvormen of regionale potjes nodig om dit te realiseren).

Versterk inclusie en toegankelijkheid
Hoewel inclusie genoemd wordt in meerdere korte-termijnacties, verdient dit thema ook een stevige lange-termijn-aanpak. Het gaat hier om het blijvend betrekken van groepen die nu structureel buiten beeld (dreigen te) vallen, zoals mensen met een beperking, bepaalde migrantengroepen, langdurig werklozen, et cetera (zie ook bijlage 7). Op strategisch niveau kan Borne een inclusie actieplan opstellen met concrete doelen: bijvoorbeeld alle publieke bijeenkomsten en communicatie zijn toegankelijk (fysiek en qua taalgebruik), nultolerantie beleid op discriminatie binnen verenigingen, actief kwartiermaken voor mensen met psychische kwetsbaarheid zodat zij kunnen deelnemen aan reguliere activiteiten, enzovoort. Deze agenda moet ingebed raken in alle beleidsterreinen (mainstreaming van inclusie).

Bijdrage aan ambities: Dit slaat op ontmoeting & erbij horen (iedereen hoort erbij in Borne, niemand blijft aan de kant) en ook op ondersteuning & hulp (de sociale basis ondersteunt expliciet ook hen die anders niet meedoen).

Gerelateerde bouwstenen: Inclusie is hier uiteraard het speerpunt. Daarnaast richt het zich impliciet op responsiviteit (de sociale basis moet responsief zijn voor diverse behoeften) en het mensen vragen & uitnodigen (actief benaderen van geïsoleerde groepen).

7.9 Hoe kunnen de aanbevelingen effectief worden geïmplementeerd en gemonitord?

Het succesvol doorvoeren van de bovenstaande aanbevelingen – op korte én lange termijn – vraagt om bewuste sturing, samenwerking en het borgen van voortgang. Hoewel veel aanbevelingen binnen bestaande middelen kunnen worden opgepakt, is de realisatie ervan niet vanzelfsprekend. Hieronder doen we aanbevelingen voor de implementatie en monitoring, zodat de mooie voornemens worden omgezet in concrete resultaten en bijgestuurd kunnen worden waar nodig:

Politieke verankering en bestuurlijk draagvlak

Breng de uitkomsten van dit onderzoek en de aanbevelingen nadrukkelijk onder de aandacht van de nieuwe gemeenteraad en het college in 2026. Dit kan door het opstellen van een bondige position paper of raadsvoorstel over de toekomstbestendige sociale basis, of door een themabijeenkomst te organiseren waarin de raad wordt meegenomen in de conclusies. Het doel is dat de raad de urgentie en het belang erkent en de sociale basis opneemt in het nieuwe coalitieakkoord 2026-2030. Daarmee krijgt dit onderwerp structureel prioriteit, ook al is er voor 2027 wellicht beperkte beleidsruimte (beleidsarme kadernota). Politieke verankering zorgt voor mandaat en commitment om de aanbevelingen uit te voeren.

Brede borging binnen de organisatie

Richt binnen de gemeentelijke organisatie een domeinoverstijgende werkstructuur in voor de uitvoering. Bijvoorbeeld een interne werkgroep of taskforce ‘Sociale Basis’ met daarin vertegenwoordigers van het sociaal domein, maar óók van ruimtelijke ordening (voor de infrastructuuraanbevelingen), financiën (voor slimme inzet van middelen), communicatie (informatievoorziening en campagne eigen kracht), onderwijs, et cetera. Deze werkgroep bewaakt integraal de voortgang van alle aanbevelingen. Door afstemming tussen afdelingen te institutionaliseren, voorkomen we dat acties versnipperd raken of stuklopen omdat een bepaalde afdeling niet aangehaakt is. Bovendien kan zo efficiënt gebruikgemaakt worden van bestaande capaciteit: men weet van elkaar wat er gebeurt en kan capaciteit bundelen voor gezamenlijke acties.

Slim gebruik van bestaande middelen en externe financiering

Aangezien er in 2027 naar verwachting geen extra gemeentelijk budget beschikbaar is, is het zaak de bestaande middelen creatief en maximaal in te zetten ten behoeve van de aanbevolen acties. Maak bijvoorbeeld optimaal gebruik van rijksgelden die al binnenkomen, zoals de specifieke uitkeringen GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord) en AZWA (Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord) door deze expliciet te koppelen aan de uitvoer van de voorgestelde maatregelen (bijvoorbeeld inzet GALA-middelen voor preventieve jeugdinterventies onder ‘investeren in jonge generaties’). Zoek daarnaast samenwerking met de Twentse partners om kosten en capaciteit te delen: misschien kan een regionaal communicatiebudget aangewend worden voor de campagne gericht op de gewenste cultuuromslag naar (nog) meer “eigen kracht/noaberschap” (Eén campagne voor de hele regio is vaak efficiënter dan elke gemeente apart, een goed voorbeeld hiervan is de regionale campagne Bennie Oud). Ook personele samenwerking is een optie: denk aan het uitwisselen van expertise of samen inkopen van specialistische ondersteuning (bijvoorbeeld gezamenlijk een mantelzorgmakelaar aanstellen die meerdere gemeenten bedient). Verder kunnen veel kortetermijnacties uitgevoerd worden in samenwerking met vrijwilligers en bestaande organisaties. Bijvoorbeeld het verwelkomen van nieuwe inwoners kan mogelijk grotendeels door vrijwilligers (wijkverenigingen) gebeuren – de gemeente faciliteert met materialen en coördinatie, maar de uitvoering ligt

bij de gemeenschap. Op die manier wordt niet veel extra geld gevraagd, maar slim gebruikgemaakt van de kracht die er al is.

Monitoring en bijsturing

Stel bij de start van de implementatie een set van indicatoren op om de voortgang en effecten van de aanbevelingen te meten. Denk aan indicatoren zoals: het aantal nieuwe inwoners dat is bereikt via welkomst-activiteiten, de bezettingsgraad van buurthuizen (voor en na campagne), het percentage mantelzorgers dat jaarlijks respijtzorg krijgt, het bereik van minimaregelingen (aantal aanvragen), het aantal jongeren dat actief is in vrijwilligerswerk, et cetera. Deze indicatoren moeten SMART zijn en gekoppeld aan een nulmeting. Leg vast dat de voortgang jaarlijks wordt gemonitord en teruggekoppeld aan college en raad, bijvoorbeeld via een jaarbericht sociale basis of in de programmaverantwoording. Door jaarlijks te evalueren kunnen successen aangetoond worden en knelpunten tijdig worden gesignaleerd. Als een aanpak niet het gewenste effect sorteert, kan bijgestuurd of verscherpt worden. Monitoring houdt iedereen scherp en maakt de resultaten zichtbaar.

Communiceer en vier successen

Zorg tenslotte voor een actieve communicatie over behaalde verbeteringen. Als bijvoorbeeld dankzij de nieuwe aanpak een x-aantal extra inwoners is bereikt of een nieuwe ontmoetingsplek tot stand is gekomen, deel dit met inwoners, vrijwilligers en politiek. Het vieren van successen – hoe klein ook – versterkt het draagvlak en enthousiasme. Inwoners zien dat inzet loont, vrijwilligers voelen zich gewaardeerd en politici raken overtuigd dat investeren in de sociale basis rendeert. Dit vergemakkelijkt in de toekomst eventuele noodzakelijke investeringen of beleidsbeslissingen, omdat men de meerwaarde al heeft ervaren.

Relatie met AZWA (Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord)

De aanbevelingen in dit hoofdstuk sluiten aan op de opgaven die voortkomen uit AZWA. Het AZWA verplicht gemeenten om de sociale basis op een samenhangende en toegankelijke manier te organiseren, met aandacht voor tijdige ondersteuning, integrale toegang en transparante informatievoorziening.

Uit de bevindingen van dit onderzoek blijkt dat deze wettelijke opdracht direct raakt aan verschillende Bornse ontwikkelpunten:

- vindbare en begrijpelijke informatie,
- laagdrempelige en nabij georganiseerde ondersteuning,
- wijkgerichte ontmoetingsplekken,
- structurele samenwerking tussen formeel en informeel,
- en borging van mantelzorg- en vrijwilligersondersteuning.

De voorgestelde kortetermijnacties (7.7), langetermijnstrategieën (7.8) en de wijze van implementatie en monitoring (7.9) dragen daarmee niet alleen bij aan een toekomstbestendige sociale basis, maar ondersteunen de gemeente ook om op een passende wijze te voldoen aan de verplichtingen van het AZWA. Door dit akkoord als toetsings-kader te gebruiken bij de uitwerking van de aanbevelingen, ontstaat een sociale basis die zowel inhoudelijk sterk als juridisch goed geborgd is.

7.10 Tot slot

Dit onderzoek laat zien dat de sociale basis van Borne stevig, veelzijdig en diep geworteld is in noaberschap, vrijwilligerskracht en toegankelijk professionele ondersteuning. Tegelijkertijd maakt het rapport zichtbaar dat deze kracht geen vanzelfsprekendheid is. Demografische ontwikkelingen, groei van de gemeente, toenemende druk op mantelzorgers, vrijwilligers en professionals, een tekort aan professionals en verschillen in bereik en toegankelijkheid vragen om bewuste keuzes.

Een toekomstbestendige sociale basis ontstaat niet door méér voorzieningen alleen, maar door samenhang, nabijheid en vertrouwen centraal te stellen: duidelijke informatie, wijkgerichte ontmoeting, ruimte voor eigen initiatief en ondersteuning waar dat echt nodig is.

De opgave voor Borne ligt daarmee in het behouden en versterken van wat al sterk is, terwijl tijdig wordt ingespeeld op veranderingen die de draagkracht van de gemeenschap onder druk zetten.
Hiervoor doen we diverse aanbevelingen; in bijlage 5 zijn alle aanbevelingen (en aan welke ambities en bouwstenen deze bijdragen) opgenomen in een overzichtstabel.

Door strategisch te investeren in verbinding, eigenaarschap en samenwerking kan Borne ook in de komende jaren een sociale basis bieden waarin inwoners zich gezien, gesteund en uitgenodigd voelen om mee te doen.

Bijlage 1. Bronnenlijst

1. Aanvraag: Zinvolle Dagactiviteiten voor Thuiswonende Mensen met Dementie
2. Adviesraad Sociaal Domein – Werkproces Steunpunt Relatie en Scheiding
3. Armoede is zoveel meer dan een lege portemonnee
4. Behoefteanalyse – Gemeente Borne
5. Behoefteanalyse Dementie – Gemeente Borne (2022)
6. Borns Akkoord 2022–2026
7. Borne Werkt 2.0 – Plan
8. Borne Blijf Fit
9. Businesscase Dementievriendelijk Wonen (Infographic)
10. Cultuurnota Gemeente Borne – Meedoen is de Kunst
11. Dementiescan Borne (incl. bijlagen)
12. Dorpsambitieplan Hertme
13. Domeinscan Borne (Spinnenwebdiagram)
14. Evaluatie Sociaal Hus 2022–2024
15. Evaluatieverslag Inwonersparticipatie Sociaal Domein
16. Factsheet Meedoen Borne 2024
17. GALA – Plan van Aanpak Twentse Koers
18. Handreiking Huisvesting Huisartsen en Gezondheidscentra
19. Herziening Borne 2030 – Beleidsdocument
20. Inclusieagenda Gemeente Borne
21. Kansrijke Start – Monitor 2024
22. Leefbaar Zenderen – Koersdocument
23. Mentaal Gezond Twente – SPUK-overeenkomst
24. Monitor Wijkgezondheid Borne 2023
25. Odensehuis – Visie Ontmoeten 't Dijkhuis
26. Ontwerp Omgevingsvisie Samen Borne
27. Organisatieplan Gemeente Borne 2024
28. Over het Sociaal Hus – Toelichting
29. Praatplaat: Dementievriendelijk Wonen
30. Programma Wonen, Welzijn en Zorg 2025 (Concept)
31. Programmaplan Sociaal Domein
32. Projectplan Cliëntondersteuning
33. Publieksamenvatting (diverse documenten)
34. Regioplan Twente
35. Senioren op Eigen Kracht (SOEK) – Rapportage 2023
36. SPUK GALA – Borne Gezond
37. Taalhus – Ambitiedocument 2026–2029
38. Transformatieplan Mentaal Gezond Twente
39. Tussenevaluatie Pilots Ontmoetingsplekken & RESET074
40. Uitvoeringsagenda Meedoen is de Kunst
41. Uitvoeringsplan Bestaanszekerheid
42. Uitvoeringsplan Programma Sociaal Domein 2023
43. Visie Sociaal Domein – Definitief
44. Aanvraag: Zinvolle Dagactiviteiten voor Thuiswonende Mensen met Dementie

Bijlage 2. Betrokken partijen

1. Apollo8
2. Aveleijn
3. Belangenvereniging Oud Borne
4. Borne Sport
5. Bornefonds
6. Buurtvereniging Hertenkamp
7. Carint Reggeland
8. GGD JGZ
9. Groen Zwart
10. Halt
11. Handhaving
12. Humanitas
13. JP van den Bent
14. Kulturhus/bibliotheek
15. Mediant
16. Onderwijs (basis en voortgezet) en kinderopvang
17. Politie
18. Protestantse Gemeente Borne
19. Ras-ptc
20. RKSV NEO
21. Stichting de Klup
22. Stichting Ervaringsdeskundigen Handicap Borne
23. Stichting gemeenschapsbelangen Hertme
24. Stichting gemeenschapsbelangen Zenderen
25. Stichting Wijkorganisatie Letterveld/Kerkedennen
26. Tactus
27. Trivium Meulenbelt Zorg
28. Visit Borne
29. Vluchtelingenwerk
30. Voedselbank
31. Welbions
32. Wijkcomité Wensink-Zuid
33. Wijkraad Bornsche Maten
34. Wijkvereniging Spanjaard de Spil
35. Wijkvereniging Stroom-Esch
36. Wijkracht
37. Zelfregieteam Borne
38. Zenderen Vooruit

Bijlage 3. Overzicht voorzieningen, netwerken en initiatieven

Bouwsteen 1 – Bestaanszekerheid

Voorzieningen en initiatieven gericht op financiële zekerheid, armoedebestrijding en basisbehoeften.

Voorziening / Initiatief / Netwerk	Sociale basis type	Verantwoordelijke organisatie(s)
Minimaregelingen (o.a. bijzondere bijstand, individuele inkomenstoeslag, kwijtschelding lokale belastingen, collectieve zorgverzekering) – financiële ondersteuningsregelingen voor inwoners met een laag inkomen.	Institutionele	Gemeente Borne (uitvoering via Uitvoeringsorganisatie Borne-Hengelo-Haaksbergen)
Sociaal Fonds Borne – activiteitenfonds dat een bijdrage levert aan sport/cultuurdeelname voor volwassenen met minimale inkomsten (max. € 225 p.p.).	Institutionele	Gemeente Borne (onderdeel minimabeleid; aanvraag via Sociaal Hus)
Jeugdfonds Sport & Cultuur Hengelo-Borne – fonds dat contributie/deelname betaalt voor kinderen uit minimagezinnen zodat ze kunnen sporten of aan cultuur doen.	Institutionele	Jeugdfonds Sport & Cultuur (regio Hengelo-Borne), mede gefinancierd door gemeente Borne
Vroegsignalering schulden (“Vroeg Eropaf”) – systeem waarbij bijv. huur- of zorg-premieachterstand vroeg gemeld wordt; een sociaal werker biedt dan proactief hulp om erger te voorkomen.	Institutionele	Wijkracht in samenwerking met woningcorporatie (Welbions), zorgverzekeraars, et cetera. (convenant vroegsignalering)
Inloopspreekuur Geld & Formulieren – laagdrempelige hulp bij administratie, aanvraag regelingen en budgetadvies (wekelijks in het Kulturhus / Sociaal Hus).	Gemeenschappelijke	Vrijwilligers van Wijkracht (formulierenbrigade) in samenwerking met Sociaal Hus
Voedselbank Borne – voedselpakketten voor huishoudens in armoede.	Gemeenschappelijke	Stichting Voedselbank (vrijwilligers)
Dreamteam Borne – voedselpakketten op maat voor gezinnen, en extra’s zoals verjaardagscadeaus en feestdagenpakketjes	Gemeenschappelijke	Stichting Dreamteam Borne (vrijwilligers)
Stichting Verjaardagsbox – vrijwilligersinitiatief dat verjaardagspakketten geeft aan kinderen in armoede.	Gemeenschappelijke	Stichting Aangepaste Vrijetijd (vrijwilligers) – lokaal initiatief ondersteund door donateurs
Noodfonds – lokaal noodhulpfonds voor acute financiële noodsituaties (veelal particulier initiatief).	Gemeenschappelijke	Diverse lokale partners (mogelijk kerken en vrijwilligers; incidentele ondersteuning via gemeente)
Project Ondersteuning Oost (POOT) – vrijwilligersproject (regio Twente) ter ondersteuning van mensen in financiële nood (bijv. tweedehands goederen, hulpnetwerk).	Gemeenschappelijke	Vrijwilligersnetwerk (informele hulpinitiatieven in gemeenschap)

Bouwsteen 2 – Financiering

Voorzieningen en afspraken die zorgen voor voldoende middelen en ondersteuning van de sociale basis.

Voorziening / Initiatief / Netwerk	Sociale basis type	Verantwoordelijke organisatie(s)
Bornefonds – systeem dat ondersteuning en organisatorische hulp biedt aan projecten in Borne	Gemeenschappelijke	Stichting Bornefonds
Subsidies voor inwonersinitiatieven – eenmalige subsidie voor inwoners die een plan hebben dat bijdraagt aan het aantrekkelijker maken van een wijk of buurt (75% van de kosten met maximum van € 1.250)	Gemeenschappelijke	Gemeente Borne (via wijkcoördinator)
Subsidies voor wijk- en dorpsverenigingen – driejaarlijkse subsidie voor organisatiekosten (bestuur, secretariaat, bankzaken, reguliere bestuursvergaderingen en representatie) (€ 80,- per jaar per organisatie)	Gemeenschappelijke	Gemeente Borne (via wijkcoördinator)
Subsidies voor voorliggende voorzieningen – structurele subsidies (arrangementsubsidies) voor organisaties in de sociale basis, resultaatafspraken om preventie te versterken.	Institutionele	Gemeente Borne (Team Samen Leven) i.s.m. gesubsidieerde instellingen (Kulturhus, Wijkracht, Bibliotheek et cetera.)
Jeugdfonds Sport & Cultuur – (zie ook Bestaanszekerheid) financieel instrument om jeugddeelname te bekostigen (gemeente draagt bij, fonds betaalt direct aan verenigingen).	Institutionele	Gemeente Borne in cofinanciering met Jeugdfonds (regionaal fondsbestuur)
Cultuureducatie basisscholen (CAB) – Provinciale subsidie *Cultuur aan de Basis* (CAB) aangevuld door gemeente en scholen om alle basisscholieren cultuur-onderwijs te bieden.	Institutionele	Kulturhus Borne (cultuurcoach) i.s.m. Provincie Overijssel, scholen en gemeente Borne
Muziekakkoord Borne – meerjarige afspraak en budget (€ 30.000/jaar, 2023-2025) om wekelijks muziekles op alle basisscholen te realiseren.	Institutionele	Gemeente Borne (financiering) i.s.m. muziekverenigingen, scholen en stichting Meer Muziek in de Klas
Resultaatgericht subsidiëren Sociaal Domein – gemeente stuurt subsidies in het sociaal domein op concrete resultaten (project “resultaatsturing voorveld”) zodat preventieve inzet meetbaar bijdraagt.	Institutionele	Gemeente Borne met gesubsidieerde partners (zoals Wijkracht)
Specifieke uitkeringen Rijk (SPUK) voor preventie – aparte middelen van Rijk (GALA, IZA) die lokaal ingezet worden voor sociale basis projecten (bv. welzijn op recept, valpreventie).	Institutionele	Gemeente Borne i.s.m. regionale samenwerkingsverbanden (Twentse Koers, GGD)

Voorziening / Initiatief / Netwerk	Sociale basis type	Verantwoordelijke organisatie(s)
Vrijwilligersvergoeding en budget Adviesraad – jaarlijks werkbudget (€ 3000) en vacatiegeld voor de Adviesraad Sociaal Domein, formeel vastgelegd in de verordening.	Institutionele	Gemeente Borne, uitvoering door Adviesraad-bestuur

Bouwsteen 3 – Samenwerken vanuit Gelijkwaardigheid

Initiatieven die specifiek gericht zijn op het bevorderen van samenwerken vanuit gelijkwaardigheid.

Voorziening / Initiatief / Netwerk	Sociale basis type	Verantwoordelijke organisatie(s)
Adviesraad Sociaal Domein Borne – Onafhankelijk adviesorgaan van inwoners dat gevraagd en ongevraagd advies geeft aan burgemeester en wethouders van gemeente Borne over onderwerpen gerelateerd aan de Wmo, Jeugdwet, en Participatiewet.	Institutionele	Gemeente Borne (leden: vrijwilligers, woonachtig in gemeente Borne)
Inwonerconsultaties – Uitnodigingen voor inbreng door inwoners buiten de adviesraad om. Voorbeelden: het BornePraat (online panel van inwoners van >16 jaar oud voor enquêteonderzoek, voorheen 'BornePanel'), meedenksessies zoals het GB90-Meedenkcafé over armoede (waarin inwoners, vrijwilligers en professionals ervaringen uitwisselden).	Institutionele	– *BornePraat*: initiatief gemeente (Communicatie) voor inwonersparticipatie. – *Meedenk-bijeenkomsten*: georganiseerd door gemeente/Wijkracht
Adviescommissie Sport en Bewegen - De adviescommissie zet zich in voor een gezond sportklimaat in de gemeente Borne. De commissie brengt gevraagd en (on)gevraagd advies uit van en in het belang van sport aan het college van B en W. De commissie bestaat uit enthousiaste leden die hun sportexpertise en passie inzetten voor de sport in Borne met een brede blik op gezondheid, participatie en maatschappelijke ontwikkelingen.	Gemeenschappelijke	Borne Sport

Bouwsteen 4 – Versterken Eigenaarschap

Initiatieven die inwoners zeggenschap en verantwoordelijkheid geven over hun omgeving en activiteiten, en partners die ruimte geven aan burgerinitiatief.

Voorziening / Initiatief / Netwerk	Sociale basis type	Verantwoordelijke organisatie(s)
Wijk- en dorpsverenigingen – onafhankelijke inwonersplatforms per wijk/dorp die de belangen van inwoners behartigen en meedenken over leefbaarheid. In Borne bestaan o.a. de Dorpsraad Zenderen (Stichting Gemeenschapsbelangen Zenderen) en de Dorpsraad Hertme (Stichting Gemeenshapsbelangen Hertme), plus meerdere wijk(raden) in Borne zelf . Zij zijn gesprekspartner voor de gemeente en nemen eigenaarschap in buurtprojecten.	Gemeenschappelijke	Vrijwillige besturen van de betreffende wijk- en dorpsraden (in samenspraak met inwoners achterban).
Belangen- en inwonersverenigingen –informele verenigingen (ouderenbonden, muziekverenigingen, carnavalsverenigingen, sportverenigingen, et cetera) die initiatief nemen in de gemeenschap . Deze groepen organiseren eigen activiteiten en denken soms mee over beleid.	Gemeenschappelijke	Betreffende verenigingen en stichtingen zelf
MijnBorneInitiatief.nl – Een website van de gemeente waar inwonersinitiatieven worden weergegeven en waar inwoners op weg worden geholpen met hun ideeën of initiatieven	Institutionele	Gemeente Borne – via de wijkcoördinator en de adviseur communicatie en participatie
Wijkcoördinatoren – Het aanspreekpunt voor wijkbewoners en inwonersorganisaties, en de schakel tussen de gemeente en de inwoners en organisaties. De wijkcoördinator stimuleert inwonersparticipatie en initiatieven door informatie, advies, ondersteuning en het verbinden van netwerken.	Institutionele	Gemeente Borne – de wijkcoördinator is een medewerker van de gemeente.

Bouwsteen 5 – Beschikbaarheid van Ruimte & Plekken

De fysieke infrastructuur van de sociale basis: laagdrempelige ontmoetingsplekken, voorzieningen in de wijk en vervoersmogelijkheden die meedoen faciliteren.

Voorziening / Initiatief / Netwerk	Sociale basis type	Verantwoordelijke organisatie(s)
Kulturhus Borne (Stichting Kulturhus Borne)– centraal gemeenschapshuis met bibliotheek, theaterzaal, cursuszalen en ontmoetingsruimten . Biedt onderdak aan tal van activiteiten (van lezingen en filmhuis tot Taalhus en cursussen) en verhuurt ruimtes aan culturele- en maatschappelijke organisaties..	Institutionele	Stichting Kulturhus Borne (exploitatie); gebouw eigendom gemeente Borne.
Diverse kleinschalige ontmoetingsruimten verspreid over Borne, waaronder: *Wijkcentrum De Letterbak* (Clematishof), *Ontmoetingsruimte Stroom-Esch* (De Wanne) , *Atrium 't Dijkhuis, Huiskamer van Zenderen (Sindron), De Wensinkhof* (Wensink-Zuid), *De Fontein, Stefanshof, 't Praathuis, De Pootkaamp*. Deze ruimtes worden vaak gedeeld en het activiteitenaanbod (voor ouderen) is er breed.	Gemeenschappelijke	Stichting, kerk, vereniging of bewonerscommissie per locatie (veelal vrijwilligers). Welbions (woningcorporatie) faciliteert ruimten in hun complexen.
Ontmoetingsruimten in wooncomplexen – in diverse seniorencomplexen van Welbions zijn gemeenschapsruimten ingericht waar buurtgenoten samenkomen: o.a. *De Laterije* (Molenstraat), *Sancta Maria* (Grotestraat), *Van Heekgaarde*, *De Aak*, *De Schouw*. Hier worden kleinschalige activiteiten voor ouderen georganiseerd, vaak geïnitieerd door bewoners zelf.	Gemeenschappelijke	Bewonerscommissies en vrijwilligers (vaak i.s.m. Wijkracht). Faciliteiten door Welbions (huisvesting).
Sport- en speelvoorzieningen – vrije ruimte om elkaar te ontmoeten: Borne heeft meerdere speeltuinen, trapveldjes en sportparken in de wijken. Ook zijn er jongerenontmoetings-plekken: in 2023/2024 zijn drie ontmoetingsplekken voor jongeren gerealiseerd (Azelose-straat, Wensinkstraat, Tuinlaan).	Institutionele	Gemeente Borne in samenspraak met diverse stakeholders
Odensehuis – een ontmoetingsplek voor mensen met beginnende dementie en hun naasten	Institutionele	Wijkracht

Bouwsteen 6 – Responsiviteit

Het vermogen van de sociale basis om in te schatten wat werkelijk voor de ander van betekenis is en daar vervolgens naar te handelen.

Voorziening / Initiatief / Netwerk	Sociale basis type	Verantwoordelijke organisatie(s)
De adviesraad sociaal domein Borne - De Adviesraad Sociaal Domein Borne is een onafhankelijk adviesorgaan dat gevraagd en ongevraagd advies uitbrengt aan burgemeester en wethouders van gemeente Borne over de Wet maatschappelijke ondersteuning, Jeugdwet en Participatiewet. De Adviesraad Sociaal Domein Borne vergadert acht keer per jaar en wanneer nodig vaker.	Institutioneel	Gemeente Borne
Wijkverenigingen en belangengroepen - Belangenverenging Oud Borne, Stichting Wijkcomité Wensink-Zuid, Stichting Wijkorganisatie Letterveld/Kerkedennen, Stichting Wijkraad 't Oldhof, Wijkverenging Stroom Esch, Wijkraad Bornsche Maten, Bewonersvereniging Akker/Warande, Belangenvereniging Veldovenplas, Wijkverenging Spanjaard De Spil, Buurtvereniging Hertenkamp.	Gemeenschappelijk	Stichting of commissie per locatie
Dorpsraad Zenderen - De Dorpsraad behartigt de belangen van de inwoners van Zenderen op maatschappelijk, recreatief en cultureel gebied, op ruimtelijk en infrastructureel gebied en op het gebied van duurzaamheid en milieu. Belangrijkste doel van de Dorpsraad is het instandhouden en versterken van de leefbaarheid van Zenderen (inclusief het buitengebied). Daartoe treedt de Dorpsraad veelal op als intermediair tussen de overheden (gemeente Borne en provincie Overijssel) en de Zenderense gemeenschap. De samenwerking met gemeente Borne is vastgelegd in een bestuursconvenant. De Dorpsraad onderhoudt intensief contact met vertegenwoordigers van de gemeente.	Gemeenschappelijk	Stichting Gemeenschapsbelangen Zenderen
Dorpsraad Hertme - In de vorige eeuw is de 'Werkgroep Hertme' opgericht. Deze werkgroep kreeg in de loop der tijd steeds meer het karakter van belangenbehartiger voor en van Hertme. Sinds 25 september 2003 is de werkgroep van Hertme een officiële stichting. Het doel van de stichting is het bevorderen en behartigen van de belangen van de gemeenschap op maatschappelijk, recreatief en cultureel gebied in de meest ruime zin van het woord. Ook is de stichting gesprekspartner van gemeente Borne.	Gemeenschappelijk	Stichting Gemeenschapsbelangen Hertme
Mijn Borne initiatief - Gemeente Borne heeft een wijkcoördinator die verbinder is tussen inwoners, organisaties en de gemeente. Zij is het aanspreekpunt voor wijkbewoners en inwonersorganisaties. Daarnaast is ze de schakel tussen de gemeente en de inwoners en organisaties. De wijkcoördinator stimuleert inwonersparticipatie en initiatieven door informatie, advies en ondersteuning te geven en netwerken met elkaar te verbinden.	Institutioneel	Gemeente Borne

Voorziening / Initiatief / Netwerk	Sociale basis type	Verantwoordelijke organisatie(s)
BornePraat (voorheen BornePanel) - Het BornePraat panel bestaat uit inwoners uit Borne, Hertme en Zenderen van 16 jaar en ouder die een aantal keer per jaar via internet een vragenlijst van de gemeente invult. Zo weten we wat inwoners belangrijk vinden over de onderwerpen die op dat moment spelen. De resultaten gebruikt de gemeente bij het maken van beleid en het nemen van besluiten.	Institutioneel	Kennispunt Twente; gemeente Borne
Senioren Op Eigen Kracht (SOEK) – proactief huisbezoekenproject voor ouderen. Getrainde vrijwilligers gaan langs bij senioren (meestal 75+ of bij bepaalde signalen) om te vragen hoe het gaat, welke wensen en behoeften ze hebben om zelfstandig te blijven en om informatie te geven over mogelijkheden . De anoniem verzamelde bevindingen worden geanalyseerd door GGD en welzijn om beleid en aanbod beter af te stemmen.	Gemeenschappelijke + institutie ondersteund	Wijkracht (welzijnsorganisatie) – coördineert de SOEK-vrijwilligers; GGD Twente – analyseert de resultaten regionaal; Gemeente Borne – gebruikt adviezen voor beleid.
Meedenk- en dialoogbijeenkomsten – inwoners uitnodigen om mee te praten over hun leefomgeving of kwesties. Voorbeelden:– *GB90 Meedenkcafé armoede:* 25 inwoners, vrijwilligers en professionals gingen samen in gesprek over verbeteren ondersteuning bij armoede.– *Wijkdialogen jongeren-overlast:* in de pilot jongerenontmoetingsplekken zijn voor de verlengde fase wijkdialogen en thema-avonden gepland waar jongeren, inwoners en professionals samen gedragsafspraken ontwikkelen.– *Bornse Dromendagen & enquêtes:* inwoners werden uitgenodigd hun ideeën te geven voor de Omgevingsvisie (breed participatietraject, incl. inloopmomenten).	Gemeenschappelijke + institutionele	Organiserende partij verschilt:– Meedenkcafé: Politieke partij (GB90) initieerde, met deelname gemeente en Wijkracht.– Wijkdialogen: Gemeente Borne (wijkcoach, jongerenwerk RAS/PTC, politie) organiseert, deelnemers = buurtbewoners en jongeren.– Dromendagen/enquêtes: Gemeente (ruimtelijk/strategisch) organisatie, brede inwoneropkomst.

Bouwsteen 7 – (Onder)steunen van Mantelzorg
Voorzieningen en netwerken ter ondersteuning van mantelzorgers en het ontlasten van informele zorg.

Voorziening / Initiatief / Netwerk	Sociale basis type	Verantwoordelijke organisatie(s)
Mantelzorgcafé – maandelijkse ontmoetingsbijeenkomst voor mantelzorgers (iederéén die zorgt voor een naaste is welkom voor een praatje, tips en steun) . Mantelzorgers vinden herkenning bij elkaar en kunnen ervaringen delen in een informele sfeer.	Gemeenschappelijke	Wijkracht, Ouderenwerk (ondersteuning) en vrijwilligers. Locatie: wisselend (bijv. Synagoge Ennekerdijk).
Alzheimer Café Borne – tweemaandelijks café-avond voor mensen met dementie, hun partners, familie en belangstellenden . Onder het genot van koffie/thee kunnen ervaringen worden uitgewisseld en geven sprekers informatie over dementie.	Gemeenschappelijke	Alzheimer Nederland afdeling i.s.m. Wijkracht Ouderen (co-host). Vrijwilligers (Alz. Afdeling en Wijkracht) verzorgen de avonden. Locatie: Kulturhus.
Inloophuis voor Naasten – wekelijkse informele inloopmiddag voor naasten van mensen met psychische problemen of andere kwetsbaarheid. Dit laagdrempelige inloophuis wordt gerund door ervaringsdeskundige vrijwilligers; naasten (ouders, partners, kinderen) kunnen zonder afspraak langskomen voor een luisterend oor, lotgenotencontact en advies.	Gemeenschappelijke	Stichting Zelfregieteam Borne – initiatiefnemer/uitvoerder (getrainde ervaringsdeskundige vrijwilligers). Locatie: Wijkcentrum De Letterbak. Ondersteund door ggz-partners en Wijkracht indien nodig.
Respijtzorg (ontlasting mantelzorgers) – diverse initiatieven om mantelzorg een adempauze te geven: – *Pilot Nachtzorg* – experimentele nachtopvang zodat mantelzorgers 's nachts ontlast worden– *Logeerzorg (logeervoorziening)* – in Twente is in 2024 een pilot gestart voor extra logeerbedden voor kortdurende opname van bv. dementiepatiënten. Borne doet hieraan mee (gebruik van regionaal crisisbed als geplande logeerplek). – *Dagopvang & dagbesteding* – deeltijdopvang overdag (formeel via Wmo of WLZ) om mantelzorgers te ontlasten.	Institutionele	– *Pilot Nachtzorg*: regionale samenwerking (Zorgkantoor Menzis, 14 Twentse gemeenten) met lokale uitvoer door thuiszorgorganisaties.– *Logeerzorg pilot*: idem, via Menzis/regionaal (Borne neemt deel).– *Dagopvang/besteding*: zorgaanbieders (bv. TriviumMeulenbelt, Zorggroep) en gemeente (Wmo-indicaties).
Dementievriendelijke gemeenschap – mantelzorgers van mensen met dementie worden specifiek ondersteund: er is het Odensehuis (zie bouwsteen 5), er zijn bijeenkomsten als het Alzheimer Café (zie boven) en men biedt trainingen aan vrijwilligers en inwoners over omgaan met	Institutionele + gemeenschappelijke	Netwerk Dementie Twente / Dementievriendelijk Borne – samenwerking gemeente, welzijn (Wijkracht), zorginstellingen (TriviumMeulenbelt), Alzheimer Nederland en vrijwilligers .

Voorziening / Initiatief / Netwerk	Sociale basis type	Verantwoordelijke organisatie(s)
dementie. Ook draait “Samen leven met dementie” – een project om bewustwording te vergroten en mantelzorgers beter te ondersteunen.		Vrijwilligers (zoals Dementie-vrijwilligers en Odensehuis-vrijwilligers) spelen een sleutelrol in praktische ondersteuning en activiteiten .
Mantelzorgwaardering & info – de gemeente geeft mantelzorgers waardering en voorlichting. Er is jaarlijks rond de Dag van de Mantelzorg extra aandacht. Men verspreidt brochures (zoals “Ontmoeten, sporten en bewegen voor senioren” waarin ook mantelzorgondersteuning staat) . Ook de vindbaarheid van ondersteuning is verbeterd via het Sociaal Hus.	Institutionele	Gemeente Borne (beleid mantelzorgondersteuning. Communicatie via Sociaal Hus, huisartsen, et cetera.

Bouwsteen 8 – Steun en Ruimte voor Vrijwillige Inzet

Initiatieven om vrijwillige inzet te faciliteren, vrijwilligers te verbinden aan mogelijkheden en samenwerking tussen vrijwilligers en professionals te versterken.

Voorziening / Initiatief / Netwerk	Sociale basis type	Verantwoordelijke organisatie(s)
Vrijwilligers Informatiepunt (VIP) / Inloopspreekuur Vrijwilligerswerk – laagdrempelig punt waar (aspirant) vrijwilligers terechtkunnen voor vragen en matching. In Borne is elke dinsdag- en donderdagochtend een VIP inloop in de Bibliotheek (Kulturhus), bemenst door de vrijwilligerscoördinator van Wijkracht . Hier kunnen inwoners hulp krijgen bij het zoeken van passend vrijwilligerswerk of het aanmelden van vacatures voor vrijwilligers.	Institutionele basis	Wijkracht Borne – Vrijwilligerscoördinator organiseert het VIP spreekuur. Locatie en ondersteuning door Kulturhus/Bibliotheek.
Online Vacaturebank Vrijwilligers – digitaal platform (website vrijwilligerswerk-borne.nl) met actuele vrijwilligersvacatures en informatie. Dit vergroot de vindbaarheid van vrijwilligerswerk.	Institutionele basis	Wijkracht (beheer website, inname vacatures). Website is onderdeel van regionale Vrijwilligerscentrale.
Vrijwilligersorganisaties en -netwerken – Borne kent een groot aantal actieve vrijwilligersorganisaties die cruciaal zijn voor de sociale basis. Enkele voorbeelden: – De Zonnebloem, afd. Borne (bezoekdienst en uitjes voor mensen met fysieke beperking)– Humanitas (maatjes voor mensen met financiële/ psychosociale hulpvragen en taalmaatjes)– Stichting Aandacht voor Elkaar ('t Praathuis ontmoetingsplek, zie bouwsteen 5) – Kerken en Caritas (diaconale hulp, voedsel- en kledinginzamelingen) – Sportverenigingen, scouting en jeugdclubs (waar vrijwilligers kader vormen) Deze vallen onder de gemeenschappelijke sociale basis en leveren een grote bijdrage aan ontmoeting en ondersteuning.	Gemeenschappelijke	Respectievelijke besturen van genoemde organisaties (allen voornamelijk vrijwilligers). Samenwerkingsverbanden bestaan incidenteel (bijv. overleg tussen vrijwilligersorganisaties onderling bij projecten). De gemeente stimuleert samenwerking waar mogelijk (zie "Stimuleer samenwerking initiatieven en organisaties rondom preventieve voorzieningen" in beleidsstuk).
Ondersteuning en training voor vrijwilligers – De sociale basis investeert in het toerusten van vrijwilligers. Voorbeeld: in het dementieproject krijgen vrijwilligers een training Sociale Benadering Dementie aangeboden om beter met deelnemers om te gaan. Ook worden er netwerksessies en waarderingsactiviteiten gehouden.	Institutionele	Gemeente en welzijn (Wijkracht) – organiseren trainingen en deskundigheidsbevordering. Vrijwilligersorganisaties haken hierop aan (stimuleren hun vrijwilligers deel te nemen).

Voorziening / Initiatief / Netwerk	Sociale basis type	Verantwoordelijke organisatie(s)
Samenwerking formele-informele sector – Er zijn initiatieven om vrijwilligers en professionals meer samen te laten optrekken. Bijvoorbeeld zogenaamde “zorgzame gemeenschappen” waarbij buurtbewoners, dorpscoöperaties en professionele zorg samen mensen ondersteunen. In Borne gebeurt dit bijvoorbeeld in het Zelfregieteam (vrijwilligers werken naast professionals ggz), of bij buurtsportcoaches die vrijwilligers inzetten.	Institutionele + gemeenschappelijke (hybride)	Netwerkoverleg Sociaal Domein Borne – de gemeente en Wijkracht stimuleren structureel overleg waarin ook vrijwilligersinitiatieven aansluiten . Tevens koppelen professionals vanuit Sociaal Hus actief inwonersinitiatieven aan formele hulp waar nodig (en vice versa).

Bouwsteen 9 – Versterken van Inclusie

Initiatieven om iedereen te laten meedoen, ongeacht beperking, leeftijd, achtergrond of taal – gericht op toegankelijkheid, acceptatie en gelijke kansen.

Voorziening / Initiatief / Netwerk	Sociale basis type	Verantwoordelijke organisatie(s)
Inclusieagenda Borne – beleidsprogramma (2024 opgesteld) met jaarlijkse acties om participatie van iedereen te bevorderen. Hierin staan concrete punten: inzet van ervaringsdeskundigen in advies, jaarlijkse evaluatie, aansluiten bij landelijke campagneweken, regionale samenwerking met COC voor LHBTI+ , et cetera.	Institutionele	Gemeente Borne in samenwerking met regio (Twents netwerk inclusie, COC Twente).
Buurtsportcoaches & Beweegmakelaar – sportprofessionals die speciaal inzetten op kwetsbare groepen. Ze bemiddelen mensen met een beperking, chronische ziekte of smalle beurs naar een passende sport- of beweegactiviteit. In het inclusiebeleid is afgesproken dat de buurtsportcoaches iedereen wegwijs helpen bij clubs of activiteiten. Daarnaast begeleidt de beweegmakelaar minstens 20 inwoners met financiële, sociale of fysieke drempels naar sport.	Institutionele	Gemeente Borne (team Sport) in samenwerking met sportverenigingen en Sociaal Domein.
Zonnebloem, afd. Borne – vrijwilligersnetwerk dat zich inzet tegen sociaal isolement van mensen met een lichamelijke beperking. De ~50 vrijwilligers van de Zonnebloem bezoeken regelmatig inwoners die door ziekte of ouderdom moeilijk de deur uit komen, en organiseren uitstapjes voor deze doelgroep. Dit houdt mensen betrokken bij de maatschappij.	Gemeenschappelijke	De Zonnebloem, afdeling Borne (landelijke vrijwilligersorganisatie) – lokaal bestuur en vrijwilligersgroep. Samenwerking met bijv. verzorgingshuizen voor activiteiten.
Taalhus Borne & Taalcafé – gezamenlijke aanpak voor mensen met lage basisvaardigheden (laaggeletterdheid of NT2). Het Taalhus Borne is een samenwerkingsverband (gestart 2015) van Bibliotheek/Kulturhus, ROC van Twente, Stichting Lezen & Schrijven en gemeente. Inwoners die moeite hebben met lezen, schrijven, rekenen of computer kunnen hier advies, cursussen of een taalmaatje krijgen. Er is wekelijks een Taalcafé in de bieb waar men in informele sfeer Nederlands kan oefenen onder leiding van vrijwilligers. Deze voorzieningen bevorderen inclusie van mensen met taalachterstand.	Institutionele (Taalhus) én gemeenschappelijke (Taalcafé)	Taalhus Borne – gecoördineerd door Bibliotheek (taalcoördinator) samen met ROC-docent; gefinancierd door gemeente (arrangementsubsidie Kulturhus + Rijksmiddelen educatie) . Taalcafé – vrijwilligers van Bibliotheek/Taalhus; locatie Bibliotheek.
Stichting Aandacht voor Elkaar - willen iets betekenen voor ouderen e/o personen met een lichamelijke beperking, die mogelijk wel wat (meer) aandacht zouden kunnen en willen ontvangen. De stichting probeert de eenzaamheid bij haar	Gemeenschappelijke	Stichting Aandacht voor Elkaar. Locatie Clubhuis De Harmonie / Praathuis Borne.

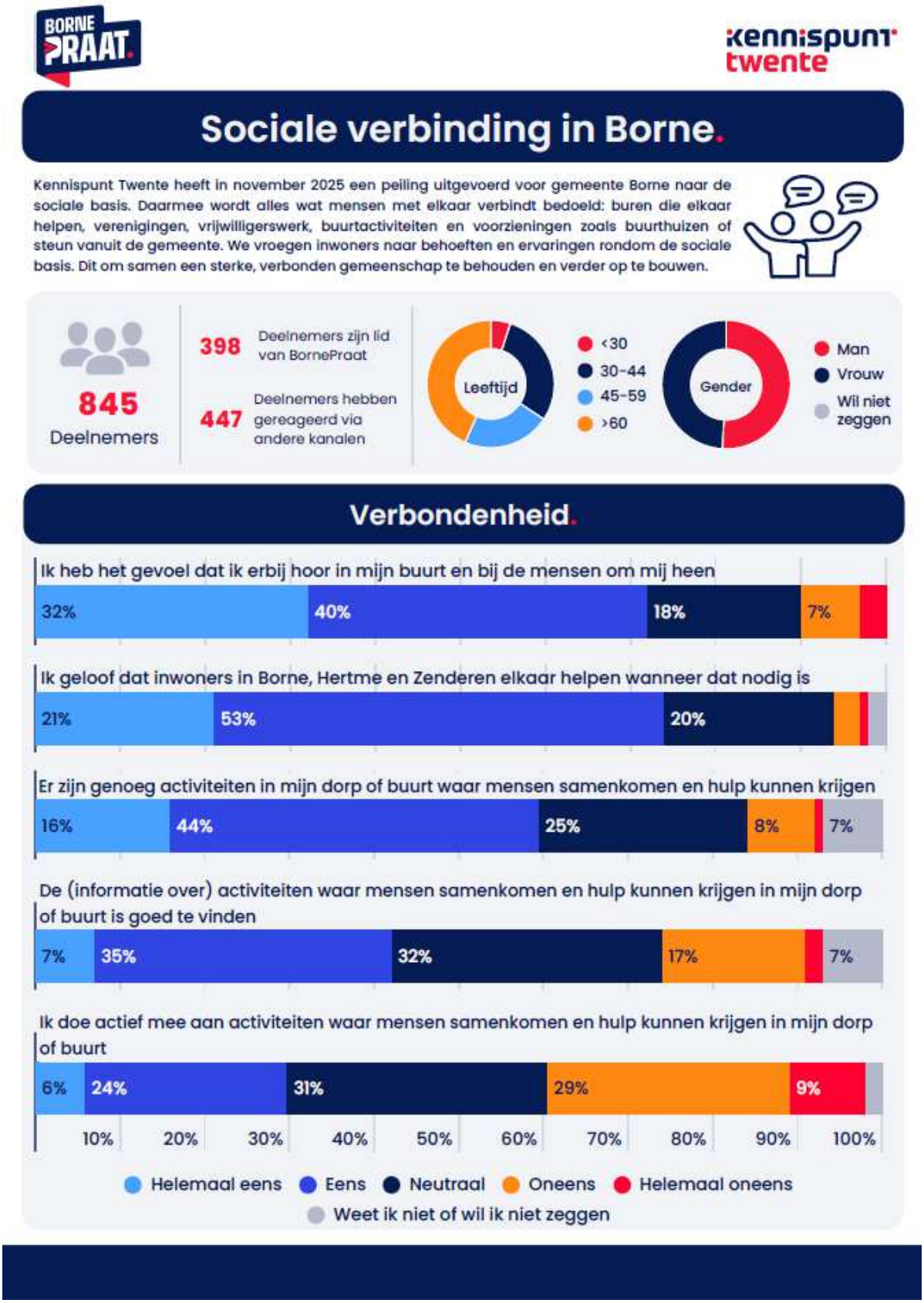
Voorziening / Initiatief / Netwerk	Sociale basis type	Verantwoordelijke organisatie(s)
doelgroep te verminderen en de zelfredzaamheid van mensen in een zeer kwetsbare situatie te versterken. Want, het hebben van contact is niet voor iedereen vanzelfsprekend.		
Borne Blijf Fit - een vereniging voor mensen die ook op latere leeftijd fit en ook sportief actief willen blijven. Het doel is om senioren vanaf 55 jaar op een verantwoorde wijze de mogelijkheid te bieden leeftijdsbewust te sporten. Daarnaast willen we het onderhouden van sociale contacten en het genieten van de sfeer en gezelligheid in de groepen bevorderen.	Gemeenschappelijke	Borne Blijf Fit (vereniging)
Ervaar het OV – project om mensen die onzeker zijn over openbaar vervoer (bv. ouderen of beperkten) te ondersteunen. Er zijn vrije inloopspreekuren en groepsgewijze proefreisjes, zodat men leert met bus/trein te reizen. Dit vergroot zelfstandigheid en inclusie in mobiliteit.	Gemeenschappelijke	Provinciaal initiatief (OV-ambassadeurs, vaak senior-vrijwilligers) – in Borne worden bijeenkomsten gehouden i.s.m. Wijkracht en gemeente. Uitvoering door OV-vrijwilligers van bijv. Rocov/ervaarhetov.
Automaatje, FlexRRReis en vervoerinitiatieven – ANWB Automaatje Borne biedt vervoer van en naar activiteiten voor minder-mobiele inwoners (vrijwilligers gebruiken hun auto tegen kleine onkostenvergoeding). FlexRRReis (voorheen de buurtbus) rijdt met een 8-persoons busje kriskras door Borne, ook beschikbaar voor mindervaliden. Daarnaast is er Aanvullend Openbaar Vervoer voor inwoners.	Gemeenschappelijke (Automaatje en FlexRRReis) en institutionele (Wmo-vervoer)	– *Automaatje*: Wijkracht coördinatie, vrijwillige chauffeurs. – FlexRRReis: Arriva, vrijwillige chauffeurs – *Aanvullend Openbaar Vervoer:* in opdracht van gemeente
Digitale inclusie voor ouderen – op basis van behoeftepeilingen onder ouderen wordt vraaggericht cursussen en ondersteuning geboden bij digitale vaardigheden. Dit voorkomt dat ouderen buitengesloten raken door digitalisering. Voorbeelden: computercursussen via Bibliotheek, inzet van Taalhusvrijwilligers op digi-taalvaardigheid, et cetera.	Institutionele	Bibliotheek/Kulturhus (cursussen Digisterker e.d.) in samenwerking met gemeente en Taalhus . Ouderenbond en Sociaal Hus dragen bij in het inventariseren van wensen en toeleiden van deelnemers.

Bouwsteen 10 – Mensen Vragen en Uitnodigen

Initiatieven om inwoners actief te benaderen, te betrekken en uit te nodigen om een positieve bijdrage te leveren.

Voorziening / Initiatief / Netwerk	Sociale basis type	Verantwoordelijke organisatie(s)
Wijkracht – Vrijwilligerswerk Borne - Als partner van Sociaal hus in Borne biedt Wijkracht in Borne op verschillende manieren ondersteuning aan inwoners. De coördinatie van het vrijwilligerswerk is één van de diensten die zij in Borne leveren. Zij helpen inwoners bij het vinden van een passende vrijwilligersfunctie én we helpen organisaties, stichtingen en verenigingen bij het werven, opleiden en vinden van geschikte vrijwilligers. Ze bieden informatie, advies en ondersteuning.	Institutioneel	Wijkracht – Sociaal Hus – gemeentehuis. Het inloopspreekuur is iedere maandag van 15.30 - 17.00 uur.

Bijlage 4. Sociale verbinding in Borne

Tevredenheid activiteiten.

Ervaringen met verbinding*

"Kabouterpad in de buurt. Oliebollen bakken in de straat. Lampion optocht in de wijk."

"Bij ziekte staan de noabers voor ons klaar."

"De buurtbus. Die mensen zijn geweldig."

"Repair café. Fantastisch ontvangen en geholpen."

"Elk jaar samen met de buurt meedoen aan De Slag om Borne. Het jaarlijks plaatsen van de kerstboom in onze buurt."

"Inzet van Dreamteam, weggeefhoeken."

"Er wordt weinig buiten gespeeld door de kinderen in de buurt. Daardoor is er minder verbinding."

"Wij hebben niet een hele fijne buurt, maar daar kan de gemeente niets aan doen."

"De gemeente zou nog iets meer hulp kunnen bieden bij het vinden van hulp voor minima."

Nieuwe ideeën voor verbinding*

"Behoud noaberschap en ondersteun juist ook de kleine initiatieven."

"Een leuk horecaplein waar je goed kan samen komen met vrienden voor een borrel."

"Een online platform waar alle info en contactpersonen up to date staan. En misschien ook een soort forum."

"Een meet-up voor mensen die nieuw in Borne zijn komen wonen en op zoek zijn naar contacten, nieuwe vrienden, mensen om leuke activiteiten mee te doen."

"Activiteiten voor volwassenen buiten werktijd, om vriendschappen en sociale contacten te maken."

"Aandacht voor sociale basis in de kerk-dorpen, lijkt met name op Borne gericht."

*Let op: De gebruikte quotes zijn voorbeelden. Ze geven een indruk van wat deelnemers hebben gezegd, maar laten niet alle meningen zien.

Een onderzoek door Kennispunt Twente
Adres: Nijverheidstraat 30, 7511 JM Enschede
Telefoon: 053 - 487 67 20
www.kennispunttwente.nl

Bijlage 5. Samenvattend overzicht van aanbevelingen

Onderstaande tabel geeft een overzicht van alle aanbevelingen uit hoofdstuk 7. Per aanbeveling is aangegeven of het gaat om een korte termijn actie, een langetermijnstrategie of een aanbeveling voor implementatie/monitoring. Tevens is vermeld aan welke ambitie(s) van de sociale basis de aanbeveling bijdraagt en op welke bouwsteen(en) van de sociale basis deze inspeelt.

Aanbeveling	Type	Ambitie(s) sociale basis	Bouwsteen(en) sociale basis
Beter benutten van bestaande ontmoetingsplekken	Korte termijn	Ontmoeting & erbij horen; Ontspanning & plezier; Ontplooiing & vertrouwen	Beschikbaarheid van ruimte & plekken; Inclusie; Mensen vragen & uitnodigen
Wijkgericht “witte vlekken” in ontmoetingsplekken aanpakken	Korte termijn	Ontmoeting & erbij horen; Ondersteuning, steun & hulp; Eigenaarschap & zeggenschap	Beschikbaarheid van ruimte & plekken; Inclusie; Versterken eigenaarschap, zeggenschap & eigen regie
Nieuwe inwoners actief verwelkomen en wegwijs maken	Korte termijn	Ontmoeting & erbij horen; Ontplooiing & vertrouwen; Eigenaarschap & zeggenschap	Mensen vragen & uitnodigen; Inclusie; Vrijwillige inzet
Investeren in jonge generaties (jeugd en jonge gezinnen)	Korte termijn	Ontmoeting & erbij horen; Ontplooiing & vertrouwen; Ondersteuning, steun & hulp	Responsiviteit; Inclusie; Vrijwillige inzet
Flexibeler samenwerken met uitvoeringspartners	Korte termijn	Ondersteuning, steun & hulp; Ontplooiing & vertrouwen; Eigenaarschap & zeggenschap	Samenwerken vanuit gelijkwaardigheid; Financiering; Responsiviteit
Toegankelijkheid minimaregelingen & bestaanszekerheid vergroten	Korte termijn	Ondersteuning, steun & hulp; Ontplooiing & vertrouwen	Bestaanszekerheid; Responsiviteit
Mensgerichte benadering (“menselijke maat”) versterken	Korte termijn	Ondersteuning, steun & hulp; Ontplooiing & vertrouwen	Responsiviteit; Samenwerken vanuit gelijkwaardigheid
Inwoners actiever vragen en uitnodigen om bij te dragen	Korte termijn	Eigenaarschap & zeggenschap; Ondersteuning, steun & hulp; Ontmoeting & erbij horen	Mensen vragen & uitnodigen; Vrijwillige inzet; Inclusie

Aanbeveling	Type	Ambitie(s) sociale basis	Bouwsteen(en) sociale basis
Integrale toekomstvisie sociale basis opstellen	Lange termijn	Ontplooiing, zingeving & vertrouwen; Eigenaarschap & zeggenschap	Samenwerken vanuit gelijkwaardigheid; Financiering; Versterken eigenaarschap, zeggenschap & eigen regie
Investeren in gemeenschaps-ondersteunende infrastructuur	Lange termijn	Ontmoeting & erbij horen; Ontplooiing & vertrouwen; Ontspanning & plezier	Beschikbaarheid van ruimte & plekken; Inclusie; Financiering
Cultuurverandering naar meer eigen kracht (noaberschap versterken)	Lange termijn	Ondersteuning, steun & hulp; Ontplooiing & vertrouwen; Eigenaarschap & eigen regie	Mensen vragen & uitnodigen; Vrijwillige inzet; Samenwerken vanuit gelijkwaardigheid
Regionale en domeinoverstijgende samenwerking intensiveren	Lange termijn	Ondersteuning, steun & hulp; Ontplooiing & vertrouwen	Financiering; Vrijwillige inzet; Samenwerken vanuit gelijkwaardigheid
Mantelzorgers structureel ontlasten (respijtzorg e.d.)	Lange termijn	Ondersteuning, steun & hulp; Eigenaarschap & eigen regie	Ondersteunen van mantelzorg; Financiering
Inclusie & toegankelijkheid actief bevorderen	Lange termijn	Ontmoeting & erbij horen; Ondersteuning, steun & hulp	Inclusie; Responsiviteit; Mensen vragen & uitnodigen
Politieke verankering van sociale basis-agenda	Implementatie/Monitoring	Eigenaarschap & zeggenschap	Versterken eigenaarschap, zeggenschap & eigen regie
Brede borging binnen gemeentelijke organisatie	Implementatie/Monitoring	Eigenaarschap & zeggenschap; Ondersteuning, steun & hulp	Samenwerken vanuit gelijkwaardigheid
Slim gebruik van bestaande (externe) middelen	Implementatie/Monitoring	Financiering; Ondersteuning, steun & hulp	Financiering; Samenwerken vanuit gelijkwaardigheid
Monitoring en jaarlijkse bijsturing	Implementatie/Monitoring	Eigenaarschap & zeggenschap; Ontplooiing & vertrouwen	Responsiviteit; Versterken eigenaarschap, zeggenschap & eigen regie
Communicatie over successen	Implementatie/Monitoring	Ontmoeting & erbij horen; Eigenaarschap & zeggenschap	Mensen vragen & uitnodigen; Inclusie

Bijlage 6. Spreiding voorzieningen en witte vlekken in Borne

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van voorzieningen voor ontmoeting per wijk in de gemeente Borne. Onderstaande tabel bevat geen uitputtend overzicht, maar is gevuld vanuit de gegevens die in het kader van dit onderzoek zijn geanalyseerd.

Wijk / Kern	Aanwezige voorzieningen ontmoeting	Ontbrekende voorzieningen / Witte Vlekken	Potentiële Acties
Borne-Centrum	- Kulturhus (bibliotheek, theater, Taalhus) - Dijkhuis - Stefanshof - De Potkaamp - De Laterie - Sancta Maria - Van Heekgaarde - De Aak	-	Benutting ontmoetingsruimten optimaliseren
Bornsche Maten	- Jongerenontmoetingsplek (JOP) - Sporthal de Veste	- Ontmoetingsruimte binnen 500m	Prioriteit voor realisatie ontmoetingsplek; wijkgerichte aanpak gewenst
Dikkerslaan – Molenkampweg (Hertenkamp)	-	- Ontmoetingsruimte binnen 500m	Realisatie ontmoetingsplek; wijkgerichte aanpak gewenst
Letterveld I	- Sportpark 't Wooldrik	- Ontmoetingsruimte binnen 500m	Realisatie ontmoetingsplek; wijkgerichte aanpak gewenst
Letterveld II	- Jongerenontmoetingsplek (JOP) - De Fontein - Wijkcentrum de Letterbak	-	Benutting ontmoetingsruimten optimaliseren
Stroom-Esch	- Ontmoetingsruimte De Wanne	-	Benutting ontmoetingsruimten optimaliseren
Tichelkamp	- Wijkgebouw de Spil - 't Praathuis	-	Benutting ontmoetingsruimten optimaliseren

Wijk / Kern	Aanwezige voorzieningen ontmoeting	Ontbrekende voorzieningen / Witte Vlekken	Potentiële Acties
't Wensink	- Sportcentrum de Wensinkhof - Jongerenontmoetingsplek (JOP)	-	Mogelijk realisatie ontmoetingsplek; wijkgerichte aanpak gewenst
Hertme	- Theaterhoes - Spookhoes	-	Benutting ontmoetingsruimten optimaliseren
Zenderen	- Sindron - Clubgebouw ijsbaan	-	Benutting ontmoetingsruimten optimaliseren

N.B. Deze tabel is gebaseerd op informatie uit het rapport (hoofdstuk 3.3 en Bijlage 3). De kolom "Ontbrekende Voorzieningen / Witte Vlekken" markeert waar sprake is van een tekort aan fysieke ontmoetingsplekken binnen een redelijke loopafstand (500 meter), zoals benoemd in het conceptprogramma Wonen, Welzijn en Zorg.

Bijlage 7. Samenvatting belangrijkste behoeften per doelgroep

Doelgroep	Samenvatting belangrijkste behoeften	Potentiële acties
Jeugd	Jongeren geven aan onbekend te zijn met het aanbod in Borne en wensen meer ontmoetingsplekken (zoals een jeugdhonk, buurthuis, keet, sportveldjes) en activiteiten voor jongeren. Jongeren blijven soms buiten beeld (vooral als ze niet bij een club of vereniging zitten) of ervaren drempels om mee te doen. Daarnaast blijft de betrokkenheid van jongeren bij participatie en overleg in het kader van ontmoetingsplekken achter.	• Realiseren van een centrale jongerenvoorziening, ontmoetingsplekken (zoals sportveldjes) en meer activiteiten voor jongeren • Jongeren enthousiasmeren zich in te zetten voor de gemeenschap
Ouderen	Er is in Borne veel aanbod voor ouderen. Wel zijn eenzame ouderen mogelijk niet goed in beeld en ervaren sommige ouderen drempels om mee te doen (bijvoorbeeld vanwege vervoer, of onbekendheid met het aanbod). Ouderen zijn daarnaast niet altijd digitaal vaardig, terwijl veel communicatie tegenwoordig online gebeurt.	• Het beter in beeld krijgen van eenzame ouderen, bijvoorbeeld door intensiever huisbezoek of buurtcontact door vrijwilligers en Wijkracht • Communicatie specifiek gericht op ouderen (niet digitaal)
Mensen met een beperking	Borne heeft veel aandacht voor een inclusieve samenleving. Echter zijn niet alle speelplaatsen geschikt voor mensen (kinderen) met een beperking en is er behoefte aan spelactiviteiten waar ook mensen met een beperking aan mee kunnen doen. Ook zijn niet alle ontmoetingsplekken fysiek toegankelijk voor mensen met een beperking. Daarnaast kunnen mensen met een beperking nog beter betrokken worden bij beleidsontwikkeling, voor participatie.	• Betrek mensen met een beperking expliciet bij beleidsontwikkeling. • Inventariseer welke ontmoetingsplekken, speelplaatsen en spelactiviteiten beter geschikt gemaakt kunnen worden voor mensen met een beperking.
Mensen met migratie-achtergrond	Mensen met een migratieachtergrond zijn soms lastig te bereiken en ervaren drempels om mee te doen aan activiteiten. Dit hangt deels samen met terughoudendheid van deze inwoners zelf, maar ook het ontbreken van structurele outreach. De drempel kan bijvoorbeeld worden verlaagd als zij al iemand kennen bij een activiteit of als zij de Nederlandse taal beter spreken. Hierbij is het ook belangrijk dat informatie in begrijpelijke taal en met visuele ondersteuning beschikbaar moet zijn.	• Zorg voor informatie in begrijpelijke taal en met visuele ondersteuning. • Zet meer in op het actief betrekken van mensen met een migratieachtergrond bij activiteiten.
Nieuwkomers	Nieuwkomers in Borne kunnen een welkomsttasje ophalen met informatie, maar dit lijkt niet voldoende te zijn. Nieuwkomers geven aan dat informatie niet goed vindbaar is en zij ervaren drempels om mee te doen aan activiteiten.	Zoek naar manieren om nieuwkomers in Borne beter te informeren en te betrekken. Bijvoorbeeld:

Doelgroep	Samenvatting belangrijkste behoeften	Potentiële acties
		• Door wijkgerichte welkomstbijeenkomsten te organiseren, of een ontmoetingscafé voor nieuwe inwoners. • Een koppeling te maken van nieuwkomers aan een buddy of buurtmakelaar.